

Constructieve journalistiek in het klimaatdebat

Een onderzoek naar nieuwe routines toegepast op
klimaatverandering in Nederlandse kranten

Naam student: Tom Piet Theo Claessens
Studentnummer: 510762

Begeleider: Dr. (Nel) P.C. Ruigrok

Master Media Studies – Media & Journalistiek
Erasmus School of History, Culture and Communication
Erasmus Universiteit Rotterdam

Master's Thesis
25 juni 2020

Constructieve journalistiek in het klimaatdebat

Een onderzoek naar nieuwe routines toegepast op
klimaatverandering in Nederlandse kranten

ABSTRACT

In deze thesis werd onderzocht in welke mate constructieve journalistiek een rol speelde in het Nederlandse klimaatdebat tussen 2015 en 2020. Constructieve journalistiek is een relatief nieuwe stroming in de media die probeert te breken met genormaliseerde routines in de journalistiek die leiden tot een negativiteitsbias in nieuws. Zodoende proberen journalisten die deze zienswijze hanteren de positie van de burger in een democratie te versterken en het maatschappelijk debat op een positieve manier te stimuleren. Deze thesis probeert daarmee een bijdrage te leveren aan de kennis over de mogelijkheden tot publieke opinievorming in het Nederlandse klimaatdebat. Centraal in dit onderzoek stond de onderzoeksvraag: “In welke mate wordt door Nederlandse media constructieve journalistiek toegepast in de verslaggeving van het klimaatdebat?”

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is een kwantitatieve inhoudsanalyse over 515 krantenartikelen uit populaire en kwaliteitskranten uitgevoerd, waarbij een nieuw analyseframework is opgebouwd op basis van de gedrags- en communicatiewetenschappelijke literatuur over de uitvoering van constructieve journalistiek. Dit framework vergeleek de aanwezigheid van constructieve en klassiek negatieve elementen als nieuwsselectie, brongebruik en framing en combineerde deze elementen vervolgens tot een samengestelde variabele die de mate van constructiviteit in verschillende sets artikelen mat. Op basis hiervan konden vergelijkingen gemaakt worden tussen de mate waarin constructiviteit voorkwam in populaire en kwaliteitskranten en welke aspecten van de klimaatdiscussie wel of niet in een constructieve vorm beschreven werden. Voor dit laatste werd een topic model uitgevoerd dat de verschillende subthema's in het Nederlandse klimaatdebat identificeerde.

Als belangrijkste uitkomst laat dit onderzoek zien dat constructieve journalistiek wel degelijk aanwezig was in het Nederlandse klimaatdebat, maar in frequentie van voorkomen duidelijk ondergeschikt was aan klassieke negatieve journalistiek. Ook werd vastgesteld dat zogeheten kwaliteitskranten meer dan populaire kranten constructieve journalistiek bedreven binnen het klimaatdebat. Tot slot werd constructieve journalistiek vooral toegepast op de koppeling tussen klimaatverandering en onderwerpen die affiniteit met technologie hebben en in mindere mate ook met ontwikkelingen in de staat van klimaatverandering zelf. Constructieve journalistiek werd tevens vaker bedreven in een oplossingsgerichte vorm dan in een vorm die specifiek gericht was op het betrekken van het publiek in het maatschappelijk debat. De resultaten van deze thesis laten zien dat constructieve journalistiek op verschillende plekken in de media in een andere hoedanigheid wordt bedreven en dat er mogelijkheden zijn om bepaalde aspecten van het klimaatdebat constructiever te benaderen. Deze kennis draagt daarmee bij aan de algehele kennis van de staat van constructieve journalistiek in het Nederlandse medialandschap.

KEYWORDS: *Constructieve journalistiek, klimaatverandering, klimaatdebat, Nederland, framing*

Voorwoord

Voor u ligt niet alleen het eindproduct van een half jaar durend onderzoek over constructieve journalistiek in Nederland, maar ook een document dat symbool staat voor het einde van mijn studietijd. Achter het verhaal dat u op het punt staat te gaan lezen zit een proces dat mij tot het punt van voltooiën van mijn studententijd heeft gebracht en ik zou graag enkele personen willen bedanken die hebben bijgedragen aan deze thesis en de weg ernaartoe.

Ten eerste gaat mijn dank uit naar Nel Ruigrok voor het begeleiden van mijn thesis. Vanaf de start van het schrijven hebben we een bijzonder fijne samenwerking gehad, waarin haar uitgebreide feedback, colleges en vooral de uitgebreide constructieve en kritische discussies die we hebben gehad het schrijven van deze thesis enorm hebben geholpen. Ook wil ik graag mijn medestudent Ward van Ruijven bedanken voor de samenwerking die we tijdens onze scripties hadden.

Ook wil ik graag mijn moeders, Annie en Ilse, bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun gedurende mijn hele studietijd. Mijn ouders hebben me onwijs geholpen om, juist op de momenten dat ik niet wist wat ik wilde, de moeilijke keuzes te maken die me echt verder hebben geholpen. Zonder hen was ik ver geweest van waar ik nu ben en daar ben ik hen zeer dankbaar voor.

Tot slot wil ik ook graag mijn medestudenten bedanken voor de fijne tijd die we de afgelopen twee jaar gehad hebben en daarbij in het bijzonder mijn maatjes van de premaster. In de angst dat ik iemand vergeet, ga ik niet alle namen noemen, maar jullie weten wie jullie zijn! Juist de afgelopen maanden in coronatijd kwam ik erachter hoe waardevol het is welke vriendschap we met elkaar hebben opgebouwd.

Veel leesplezier toegewenst!

Tom Claessens

Rotterdam, juni 2020

Inhoudsopgave

1	Introductie	1
2	Theoretisch kader	4
2.1	Het medialandschap en de positie van constructieve journalistiek	4
2.1.1	<i>Constructieve Journalistiek</i>	7
2.1.2	<i>Populaire versus kwaliteitskranten</i>	11
2.2	Nieuwsselectie	13
2.2.1	<i>Nieuwswaarden in het klimaatdebat</i>	14
2.2.2	<i>Thema's binnen het klimaatdebat</i>	14
2.2.3	<i>Constructieve nieuwswaarden</i>	16
2.3	Brongebruik	18
2.4	Framing	20
2.4.1	<i>Problem-Solution frame</i>	22
2.4.2	<i>Consequentieframes</i>	23
2.4.3	<i>Collective action frames</i>	24
2.5	Complete constructieve journalistiek	27
3	Methode	28
3.1	Dataverzameling	28
3.2	Methode	29
3.2.1	<i>Automatische analyses</i>	29
3.2.2	<i>Handmatige inhoudsanalyse</i>	30
3.3	Operationalisatie	31
3.3.1	<i>Nieuwswaarden</i>	32
3.3.2	<i>Brongebruik</i>	34
3.3.3	<i>Klassieke negatieve nieuwsframes</i>	35
3.3.4	<i>Problem Solution Frame</i>	36
3.3.5	<i>Consequentieframes</i>	36
3.3.6	<i>Collective Action Frame</i>	37
3.3.7	<i>Complete constructieve journalistiek</i>	39
4	Resultaten	40
4.1	Nieuwswaarden	42
4.1.1	<i>Thema's en nieuwswaarden</i>	43
4.2	Bronnen	45
4.2.1	<i>Constructief brongebruik</i>	46
4.3	Framing	49
4.3.1	<i>Frames en nieuwswaarden</i>	53
4.3.2	<i>Frames en thema's</i>	55
4.3.3	<i>Frames en brongebruik</i>	57
4.4	Complete constructieve journalistiek	59
5	Conclusie en discussie	61
	Literatuurlijst	66
	Appendix A: Betrouwbaarheid van de zoekterm	81
	Appendix B Structural Topic Modelling	84
	Appendix C Codeerinstructies	87
	Appendix D Berekeningen Cohen's kappa	95
	Appendix E: Uitkomsten logistische regressie analyses per thema	96
	Appendix F Correlatie individuele thema's met constructieve journalistiek	100

1 Introductie

De opwarming van de aarde is zowel letterlijk als figuurlijk een 'hot topic'. Zowel in de nationale als internationale politiek is het reduceren van uitstoot van broeikasgassen met als doel het tegengaan van klimaatverandering één van de belangrijkste thema's op de politieke agenda geworden (DiMento & Doughman, 2014). De ondertekening van het Parijsakkoord op 12 december 2015, waarin alle landen uit de Verenigde Naties met elkaar afspraken om de uitstoot van broeikasgassen dusdanig te reduceren om de stijging van gemiddelde temperaturen op aarde binnen de perken te houden (Verenigde Naties, 2016), heeft ertoe geleid dat verschillende landen rigoureuze maatregelen hebben ingevoerd om aan klimaatdoelen te voldoen. Deze te ondernemen acties staan hoog op de politieke agenda, maar leiden ook tot politiek conflict in een grootschalig maatschappelijk debat. Zo bestaat er vanuit verschillende politieke hoeken scepsis tegenover klimaatbeleid (Tranter & Booth, 2015). Ondertussen wordt door veel wetenschappers beweerd dat er nog veel gedaan moet worden om deze klimaatdoelen te behalen en dat huidige maatregelen wel eens onvoldoende kunnen zijn om klimaatverandering binnen de perken te houden (Rogelj et al., 2016; Schleussner et al., 2016). Ook in Nederland heeft de politiek ingrijpend gehandeld door een klimaatwet aan te nemen in 2019 (Klimaatwet, 2019), die als doel heeft de koolstofdioxide-uitstoot in het land in 2030 met 49 % en in 2050 met 95 % te reduceren. De aandacht voor het klimaatdebat is daarmee ook gestegen in de Nederlandse media (Schmidt, Ivanova & Schäfer, 2013). Er kan worden gesteld dat het klimaatdebat een discussie is die een wereldwijd probleem aangaat, waarbij journalisten een functie vervullen met als doel hun publiek te informeren en tegelijkertijd overheden te controleren in de uitvoering van klimaatbeleid.

De aanpak van klimaatproblematiek vraagt om een collectieve aanpak van burgers en overheden (Adger, 2010; Cole, 2008), waarbij de communicatie tussen deze partijen grotendeels gefaciliteerd en in context geplaatst wordt door journalisten. De positie die journalisten daarmee hebben in de communicatie met burgers geeft hen de mogelijkheid om publieke percepties van de risico's te beïnvloeden door de manier waarop ze het nieuws verslaan (McCombs & Shanahan, 1999). Journalisten proberen van oudsher objectief te blijven in het verslaan van de context van een maatschappelijk debat (Ryfe, 2016), maar als gevolg van verschillende maatschappelijke trends is de mediawereld aan zeer snelle verandering onderhevig. Dit geeft de journalistiek steeds meer ruimte om van deze objectiviteitsnorm af te stappen en te fungeren als sociale agenten in een maatschappelijke discussie als het klimaatdebat (Burgess & Hurcumbe, 2019).

In een veranderend journalistiek landschap waarin digitalisering, sociale netwerken en

platformmedia een steeds grotere rol spelen (Hjarvard, 2018a; Newman, Fletcher, Kageropoulos & Nielsen, 2019) zijn daarom nieuwe journalistieke stijlen ontstaan die meer gericht zijn op de interactie tussen media en nieuwsconsumenten. Zo is ook de stroming *constructieve journalistiek* ontstaan, die de tak van journalistiek beschrijft waarin journalisten lezers bij een maatschappelijk thema proberen te betrekken door op een toekomstgeriënteerde en oplossingsgerichte wijze dit maatschappelijke probleem te analyseren (Gyldensted, 2015). Het ontstaan van deze vorm van journalistiek komt voort uit veranderingen in de publieke sfeer, waarin communicatie tussen het publiek en de politiek minder via sociale instituties gaat en juist meer op een individueel niveau plaatsvindt (Bennett, 2015). Deze trend is in zekere zin ook zichtbaar in Nederland. Zo bepleitte dagblad Trouw het belang van constructief nieuws in een televisieadvertentie in 2017 (kokoroamsterdam, 2017). Het journalistieke internetplatform *De Correspondent* claimt zelfs al sinds haar oprichting openlijk een toekomstgerichte en oplossingsgerichte constructieve stijl van verslaggeving te hanteren (Gyldensted, 2015). Het is daarom de vraag of de geclaimde vestiging van constructieve journalistiek in het Nederlandse medialandschap dan ook herkenbaar is in de media en specifiek in de verslaggeving rondom de aanpak van klimaatverandering. Dit wordt in deze thesis onderzocht aan de hand van de volgende onderzoeksvraag:

In welke mate wordt door Nederlandse media constructieve journalistiek toegepast in de verslaggeving van het klimaatdebat?

De wetenschappelijke literatuur over het toepassen van constructieve journalistiek in het klimaatdebat is in opkomst, maar tegelijkertijd nog beperkt in omvang. Wetenschappelijke inzichten richten zich vooral op het publiekseffect van het gebruik van constructieve elementen in journalistiek (McIntyre, 2015; McIntyre, 2019; Spence & Pidgeon, 2010) of op inzichten van journalisten gebaseerd op interviews die de mogelijkheden van constructieve journalistiek in kaart brengen (McIntyre & Gyldensted, 2017; Broersma & Peters, 2013; O'Neill & Nicholson-Cole, 2009). Er is echter nog geen kwantitatief wetenschappelijk onderzoek dat inzicht geeft in de aanwezigheid van constructieve journalistiek in de verslaggeving van een maatschappelijk relevant thema zoals het klimaatdebat. Inzicht hierin zou niet alleen meer duidelijkheid geven over de plek van constructieve journalistiek in het Nederlandse medialandschap, maar ook kunnen bijdragen aan de kennis over de mate waarin burgers constructieve journalistiek (kunnen) consumeren. Dit onderzoek probeert daarnaast bij te dragen aan de literatuur over constructieve journalistiek door een meetbare typologie voor deze journalistieke stroming te vervaardigen, die eventueel ook toepasbaar kan zijn op

een andere casus dan het klimaatdebat.

Journalisten hebben een essentiële taak in het faciliteren van burgers in een democratie in hun mogelijkheden om de overheid te beoordelen (Mellado, 2015). Dit betekent dat journalisten de publieke opinie over het klimaatdebat kunnen beïnvloeden (Brulle, Carmichael & Jenkins, 2012). Het analyseren van de aanwezigheid van elementen van constructieve journalistiek geeft daarom meer inzicht in de mogelijkheden om een opinie te vormen. Ook creëert deze analyse inzicht in potentiële publiekeffecten van nieuws over de klimaatdiscussie. In een veranderend journalistiek landschap, waarbij veel mediabedrijven onder financiële druk staan (Levy & Nielsen, 2010; Nielsen, 2015), wordt steeds meer aandacht besteed aan de extreme kanten van politieke discussies, waardoor een idee onder burgers ontstaat dat de tegenstellingen tussen (meningen van) verschillende groepen in de samenleving erg groot zijn (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2019). Ondanks de groeiende consensus onder wetenschappers over de menselijke invloed op klimaatverandering (Anderegg, Prall, Harold & Schneider, 2010; Cook et al., 2013), lijkt er onder het publiek een steeds grotere onzekerheid te ontstaan over de urgentie van de aanpak van klimaatverandering (Patt & Weber, 2014, Ratter, Philipp & Von Storch, 2012). Constructieve journalistiek probeert het publiek een helpende hand toe te reiken om contexten te omvatten en daarmee een polariserende werking van media tegen te gaan om zodoende een geïnformeerd, genuanceerd en divers maatschappelijk debat te creëren (McIntyre & Gyldensted, 2017). Inzicht in de aanwezigheid van constructieve journalistiek in het klimaatdebat genereert daarom kennis in de potentiële mogelijkheden van burgers om deze genuanceerde positie in het klimaatdebat en eventuele andere discussies in te nemen.

2 Theoretisch kader

2.1 Het medialandschap en de positie van constructieve journalistiek

In een democratie hebben media een essentiële rol in het betrekken van burgers in het maatschappelijke debat, omdat zij burgers op de hoogte kunnen brengen van de ontwikkelingen in de politiek, het bedrijfsleven en het publieke leven (Sampson, 1996). Van oudsher dient de journalistiek als de onafhankelijke institutie die op een objectieve manier relevante politieke gebeurtenissen beschrijft en daarmee de noodzakelijke informatie aan het publiek levert (Ryfe, 2016). Hierdoor kunnen burgers in een democratie een weloverwogen keuze maken in het kiezen van volksvertegenwoordigers. Journalisten die deze opvatting hanteren informeren het publiek en beschouwen tegelijkertijd overheden kritisch in een zogeheten *waakhondrol* (Mellado, 2015). Journalisten die vanuit deze rolperceptie te werk gaan proberen belangrijke politici en overheidsinstanties continu te analyseren, zodat eventuele misstanden aan het licht kunnen worden gebracht. Als gevolg hiervan hebben deze journalisten de neiging om twijfel en scepsis te verwerken in hun verslaggeving van de politiek (Clayman, Heritage, Elliot & McDonald, 2007). Met als belangrijkste motief de diepgaande manier van informatie verzamelen is de waakhondrol lang de norm geweest binnen de algemene en onderzoeksjournalistiek (Waisbord, 2000).

Onder invloed van moderne sociale trends zoals globalisering, commercialisering en digitalisering is de rol van journalisten de laatste decennia veranderd (Hayes, Singer & Ceppos, 2007). De populariteit van het internet en platformmedia hebben ertoe geleid dat informatieverspreiding niet alleen wordt uitgevoerd door media, maar ook door bedrijven, politici en burgers zelf (Benkler, 2006; Shirky, 2008). Dit wordt grotendeels gefaciliteerd door de normen van de digitalisering van de samenleving, waar grootschalige realtime communicatie en informatieverspreiding kernonderdelen van zijn (Duffy & Ang, 2019). De hoeveelheid informatie en nieuws die voor nieuwsconsumenten beschikbaar wordt, is hiermee exponentieel gegroeid. Omdat nieuws uit traditionele media tegenwoordig een kleiner deel uitmaakt van de totale informatiebehoefte van het publiek, is de aandacht vanuit de samenleving voor journalistiek in de vorm van traditionele media gedaald (Levy & Nielsen, 2010). Dit is terug te zien in lagere advertentie-inkomsten en krantenoplagen (Nielsen, 2015).

De journalistiek staat hiermee onder financiële druk, wat leidt tot een algemene commercialisering van de media. Schudson (2003) beschrijft dit als de verschuiving van een *trustee model*, waarin de inhoud van het nieuws bepaald wordt door de normen die journalisten hanteren, naar een *market model*, waarin de inhoud van het nieuws vooral bepaald wordt door

de vraag van het publiek. Hiermee wordt steeds meer afstand genomen van het idee dat de journalistiek een functie in de samenleving heeft om de kwaliteit van het publieke leven te vergroten en publieksparticipatie te creëren in het maatschappelijk debat (McQuail, 2013). Deze ontwikkeling - ondersteund door een toename aan concurrentie tussen journalisten onderling - heeft ertoe geleid dat journalisten meer gericht zijn op entertainment en sensatie (Mellado, 2015). In tegenstelling tot 'hard news', dat voornamelijk gericht is op politieke of maatschappelijke gebeurtenissen en achtergronden, ligt hierbij de focus meer op onderwerpen als criminaliteit, rampen en persoonlijke schandalen van beroemdheden (Grabe, Zhou & Barnett, 2001). Dit heeft als potentieel doel een kortstondige emotionele reactie bij de nieuwsconsument te bewerkstelligen in plaats van de lezer te betrekken bij maatschappelijke problemen (Otto, Glogger & Boukes, 2017). De stijgende aanwezigheid van dergelijk 'soft news' is doorgedrongen tot de kern van de routines die door journalisten toegepast worden, waardoor de totstandkoming van nieuws erop gericht is deze vorm van nieuws te stimuleren (Hjarvard, 2018b). Dankzij de veranderende interactie tussen publiek en media hebben journalisten een steeds grotere uitdaging in het brengen van kwalitatief hoogwaardig nieuws (Hermans & Drok, 2018).

Als gevolg van de veranderingen omtrent de rolpercepties van journalisten en het bewustzijn van hun positie in de democratische samenleving creëren journalisten samen een manier van werken die leidend is in het nieuws dat zij produceren. Altheide en Snow (1979) legden de basis voor de wetenschappelijke kennis van het fenomeen dat zij *medialogica* noemden. Zij stelden dat *medialogica* beschrijft hoe verhalen zijn georganiseerd, in welke opmaak en stijl journalistieke verhalen gemaakt worden en hoe karakteristieken van gebeurtenissen gecategoriseerd worden als belangrijk of onbelangrijk. Dit impliceert dat journalisten een visie op de maatschappij ontwikkelen die deels gevormd wordt door de productiemethodes van media. Het publieke leven, overheden en andere organisaties binnen de maatschappij passen zich als reactie hierop aan naar de normen die gelden binnen de media om zo op de juiste momenten aandacht te genereren voor de volgens hun belangrijke thema's (Hjarvard, 2013). Dit fenomeen, waarbij een wisselwerking tussen media en andere maatschappelijke instituties ontstaat, wordt *mediatisering* genoemd. Veranderingen in de maatschappij, zoals de eerder genoemde commercialisering en digitalisering, hebben een invloed op deze wisselwerking en kunnen daarom de werkwijze van journalisten en de verstandhouding tussen journalisten en andere partijen beïnvloeden.

De invloed van deze maatschappelijke trends is dan ook merkbaar in de moderne wisselwerking tussen journalisten en politici. Waar in Nederland tijdens de verzuiling media

nog als spreekbuis dienden voor de politiek en daarmee politieke logica de inhoud van de media bepaalde (Van Vree, Vos, Wijfjes & Bardoel, 2003), zijn de wetten van de media nu juist steeds meer leidend voor hoe politici communiceren. In hun strijd om aandacht van de massamedia proberen politici in te spelen op medialogica door in campagnes retorische stijlen en thema's te kiezen die voor media commercieel interessant zijn (Hjarvard, 2013). Zo wordt er binnen de media steeds meer aandacht besteed aan de privé omstandigheden van belangrijke politieke figuren (Langer, 2007). In politieke campagnes is de persoonlijkheid van politieke leiders van de verschillende partijen daarom een steeds belangrijker element. Dit heeft als doel dat de burger zich moet kunnen identificeren met een politiek leider. Garzia (2019) stelt dat in een land als Nederland, waar een meerpartijstelsel bestaat (Hallin & Mancini, 2004), dit hand in hand gaat met de versplintering van het Nederlandse politieke landschap en ervoor zorgt dat burgers zich steeds minder verbonden voelen met een vaste partij. Daar kunnen media vervolgens op inspelen door in politieke verslaggeving meer te focussen op individuele politici dan op partijen als geheel. Op deze manier proberen zij de aandacht van de nieuwsconsument te krijgen (Van Aelst, Sheaffer & Stanyer, 2011).

De versplintering van het politieke landschap geeft media daarnaast veel ruimte in het verslaan van de politiek in termen van conflict, tegenstellingen en verschillen tussen partijen. De minder partijvaste burger moet immers een weloverwogen keuze kunnen maken wanneer hij of zij gaat stemmen. In de relatie tussen politiek en media ontstaat mede hierdoor een werkwijze van zowel media als politiek die gericht is op het winnen van aandacht van een derde partij, namelijk het publiek. In deze strijd om aandacht proberen politici zich te positioneren als belangenbehartiger van het volk tegenover andere politici: een handelswijze welke media graag in een conflictsituatie illustreren (Aalberg, Esser, Reinemann, Strömback & De Vreese, 2016). Deze zogeheten *populistische* communicatiestijl waarin wordt gesteld dat er een tegenstelling tussen het volk en de regerende elite bestaat (Albertazzi & McDonnell, 2008), sluit zeer goed aan op de nieuwe medialogica. In Nederland is dan ook een trend te zien, waarbij de media steeds meer ruimte laten voor deze communicatiestijl (Hameleers & Vliegthart, 2019; Rooduijn, 2014). De groeiende aanwezigheid van de populistische communicatiestijl wordt tevens gevoed door de mogelijkheden van sociale media, waar populisten veel bijval kunnen krijgen voor controversiële of polariserende uitlatingen (Engesser, Ernst, Esser & Büchel, 2016). Daarmee kan gesteld worden dat ontwikkelingen als globalisering, digitalisering en individualisering de politiek in West-Europa dusdanig mediatizeren, waardoor er een medialogica ontstaat waarbij journalisten in hun verhalen steeds vaker gebruik maken van negatieve elementen als drama, entertainment en conflict. Al

deze elementen zouden bijdragen aan het cynisme van het publiek en een gevoel van vervreemding ten opzichte van de politiek (Kriesi et al., 2013). Als gevolg van de opkomst van een op negativiteit gerichte vorm van nieuws is onder burgers daarom een lager vertrouwen in zowel politieke als media-instellingen ontstaan (Drok, 2017; Bennett, 2008).

2.1.1 Constructieve Journalistiek

Journalisten bevinden zich in dit verhaal in een spagaat tussen hun behoefte om als autonome en objectieve partij tussen de politiek en burger te staan enerzijds en de medialogica welke hen richting het gebruik van negativiteit stuurt anderzijds (Kriesi et al., 2013). Als reactie hierop proberen journalisten innovatief te werken in de manier waarop zij nieuws maken, om zo hun eigen autonomie en vertrouwen bij het publiek terug te winnen. Een methode voor journalisten voor het vinden van een nieuwe positie in de maatschappij komt voort uit de manier waarop journalisten hun maatschappelijke visie of ideologie terug laten komen in de verhalen die zij schrijven. Burgess en Hurcumbe (2019) stellen dat onder journalisten een vernieuwd idee is ontstaan rondom objectiviteit als journalistieke kernwaarde. Zij stellen dat waar lang het dominante idee bestond dat journalisten een neutrale, onpartijdige verslaggever waren van gebeurtenissen (Broersma, 2010; Harbers, 2014), er nu meer ruimte is ontstaan voor journalisten om zich te positioneren binnen een maatschappelijke discussie. Eén van de tactieken die journalisten gebruiken om vertrouwen terug te winnen is het actiever meedoen in maatschappelijke debatten. Journalisten kunnen tegenwoordig een actief onderdeel zijn van deze discussies en hebben daarbij interactie met hun lezers (Waisbord, 2013). Daarmee lijkt *constructieve journalistiek* een nieuwe vorm van verslaggeving waarin journalisten een andere objectiviteitsnorm aannemen en burgers proberen te betrekken bij nieuws (Broersma & Peters, 2017). In de afgelopen decennia zijn steeds meer media deze vorm van verslaggeving gaan gebruiken en zijn verschillende nieuwe mediaplatformen ontstaan waar constructieve journalistiek zelfs de norm is (McIntyre & Gyldensted, 2017). Dit maakt het interessant om te analyseren of constructieve journalistiek een belangrijk journalistiek discours aan het worden is in maatschappelijke debatten beschreven door de media.

Constructieve journalistiek is een stroming die zich beweegt in een compleet medialandschap waar vele andere stromingen bestaan. Daarbinnen vormt constructieve journalistiek een beweging van nieuwe media die een ander geluid proberen te laten horen dan het geluid dat dominant is in de traditionele media (McIntyre, 2015). Voornamelijk in West-Europa is deze stijl terug te zien in nieuwe, maar ook in al bestaande media. Voorbeelden van media die constructieve journalistiek beoefenen zijn het Britse *The Guardian*, het Zweedse

Sveriges Television, het Deense blad *Politiken* en het Vlaamse *De Wereld Morgen* (Hermans & Drok, 2018). In de Nederlandse context is het meest gevestigde platform waarvan de makers claimen constructieve journalistiek te bedrijven *De Correspondent*. Dit platform is ontstaan uit een crowdfundingactie en stapt als platform af van het idee van abonnees. In plaats daarvan zetten ze ‘leden’ in voor het co-creëren van hun journalistiek product (Gyldensted, 2015). Zelf claimt *De Correspondent* te focussen op achtergronden, diepgaande analyses van maatschappelijke trends en onderzoeksjournalistiek (De Correspondent, 2017). In haar manifest legt *De Correspondent* ook uit te streven naar inclusiviteit, transparantie en het vermijden van de waan van de dag evenals het expliciet afstand nemen van neutraliteit omtrent nieuws. Vooral dit laatste noemt Harbers (2016) in zijn kwalitatieve exploratieve studie de factor waarmee platformen als *De Correspondent* zich zouden onderscheiden van traditionele media routines.

Onder meer uit deze voorbeelden blijkt dat constructieve journalistiek publieksgeoriënteerd is, waarbij het publiek wordt beschouwd als actieve burgers, en zich richt op oplossingen voor maatschappelijke problemen (Rosenberry & St. John, 2009). In een verhaal positioneert de journalist zichzelf hierin als gids van de lezer, die op een onafhankelijke en transparante wijze de nieuwsconsument probeert te betrekken bij een maatschappelijke ontwikkeling (Aitamurto & Varma, 2018). Het doel van deze journalisten is toekomstbeelden schetsen, maatschappelijke thema's uit meerdere perspectieven beschouwen, conflictsituaties geweldloos oplossen en alternatieve uitkomsten aandragen voor politieke problemen (McIntyre, 2015). Hiermee ligt de focus op achtergronden en het brengen van een volledig beeld, waardoor constructieve journalistiek veel weg heeft van *slow journalism*. Slow journalism is een vorm van journalistiek waarin de tijd wordt genomen om een maatschappelijk thema uiteen te zetten in plaats van te focussen op het scoren van een scoop (Le Masurier, 2015). Daarmee proberen journalisten meer context bij gebeurtenissen te geven, om zo nieuws begrijpelijker te maken voor lezers. Een experiment van Corbet en Durfee (2004) toonde al aan dat het brengen van economische, politieke en sociale contexten bij maatschappelijke problemen een sterkere werking heeft op het betrekken van het publiek dan schrijven vanuit negativiteit- conflict- of controversieframes. Binnen het klimaatdebat wordt deze techniek al veelvuldig toegepast in de interpretatieve journalistiek om de impact van klimaatverandering op verschillende locaties in kaart te brengen of uitspraken van klimaatsceptici tegen te spreken (Brüggemann & Engesser, 2017). Dit zou kunnen bijdragen aan de publieke bewustwording van de ernst van klimaatverandering en de consensus binnen de samenleving over de manier van het aanpakken van klimaatproblematiek kunnen verbreden

(Pepermans & Maesele, 2017).

Het onderliggende idee van constructieve journalistiek is dat in een nieuwsverhaal positieve psychologie wordt toegepast (McIntyre & Gyldensted, 2017). Het is mogelijk deze technieken te gebruiken in verschillende soorten verhalen, wat ervoor zorgt dat er verschillende stijlen constructieve journalistiek bestaan. McIntyre en Gyldensted (2017) onderscheiden daarbij ten eerste *peace journalism*, waarbij journalisten keuzes maken om conflicten op een dusdanige manier te beschrijven, zodat er mogelijkheden ontstaan om deze conflicten geweldloos op te lossen (Lynch & McGoldrick, 2005). Daarin onderscheidt *peace journalism* zich van de dominante vorm van oorlogsjournalistiek door oorlogen buiten een conflictgerelateerd kader te plaatsen. Dit heeft als doel geen wij-zij denken te creëren en in plaats daarvan gericht te zijn op feiten. In de verslaggeving wordt daarbij gefocust op het volk in plaats van de politieke elites (Galtung, 2003). Naast deze stijl bestaat er het *restaurantief narratief*: een vertelvorm die ook conflicten beschrijft, alhoewel deze stijl zich onderscheidt door niet te focussen op de toekomst, maar daarentegen probeert om het conflict te contextualiseren en daarmee in een breder perspectief te plaatsen (Tenore, 2014).

Naast conflictgerelateerde constructieve stijlen richt constructieve journalistiek zich ook op het bewerkstelligen van oplossingen voor maatschappelijke problemen. Als derde stijl noemen McIntyre & Gyldensted (2017) *prospective journalism*, oftewel journalistiek die huidige trends probeert te prognosticeren en daarmee voorspellingen over de toekomst tracht uit te voeren. Het doel hiervan is het bieden van verschillende perspectieven van eventuele uitkomsten van beleid, wat bij het publiek kan bijdragen aan de bevordering van juiste besluitvorming (Gilbert & Wilson, 2007). Tot slot bestaat er *solutions journalism*, wat het totaalpakket beschrijft van journalistiek dat zich focust op hoe verschillende mensen en organisaties met problemen omgaan (Solutions Journalism Network, 2020).

Solutions journalism is een term die in de wetenschap al langer bestaat dan constructieve journalistiek. Benesch (1998) constateerde eind vorige eeuw al een journalistieke beweging die oplossingen aandroeg in tegenstelling tot de feitelijke probleembeschrijvingen die veelal in de media voorkwamen. Tegenwoordig is oplossingsgerichte journalistiek geïnstitutionaliseerd (Solutions Journalism Network, 2020) en wordt in de Verenigde Staten door de *Washington Post* openlijk uitgedragen dat solutions journalism één van de stijlen is welke worden gebruikt (Sillesen, 2014). De afbakening van het begrip solutions journalism als losse journalistieke stroming is echter niet dermate definitief dat deze binnen de mediawereld overal wordt erkend. Wel is de invloed van de filosofie merkbaar, aangezien zelfs journalisten die de term niet kennen steeds vaker

oplossingsgerichte elementen in hun nieuwsverhalen verwerken (McIntyre, Dahmen & Abdenour, 2016). Solutions journalism en constructieve journalistiek worden als termen vaak door elkaar heen gebruikt, maar McIntyre (2015) stelt dat er een verschil bestaat. Waar het aandragen van oplossingen het hoofddoel is bij solutions journalism, zou bij constructieve journalistiek daarnaast worden geprobeerd om de lezer te betrekken bij het nieuws.

Het klimaatdebat is een typisch voorbeeld van een maatschappelijk debat op een zeer grote schaal waarbij het publiek niet op basis van eigen empirische waarnemingen een mening kan vormen (Nelkin, 1990). Hierdoor krijgen media in dit debat een rol waarin ze nieuwsconsumenten onderwijzen, informeren en eventueel ook activeren (Cox, 2010). Dit maakt het klimaatdebat een onderwerp dat geschikt is voor constructieve journalistiek. Brüggemann en Engesser (2017) deden al een cross-nationale studie naar de verslaggeving over klimaatverandering en concludeerden dat er in de verslaggeving steeds meer consensus bestaat over de ernst van de opwarming van de aarde. Ook stelden zij dat journalisten die zich bezighouden met klimaatverandering vaak hun mening reflecteren in hun artikelen en afstand nemen van de objectiviteitsnorm. In plaats daarvan zouden deze journalisten een interpretatieve vorm van verslaggeving gebruiken. De manier waarop journalisten kiezen klimaatverandering te verslaan heeft invloed op de inmenging van de lezer in het klimaatdebat. Zo zijn burgers meer geneigd om klimaatverandering serieus te nemen wanneer de gevolgen worden beschreven in termen van sociale aspecten (Spence & Pidgeon, 2010) en kan betrekking van nieuwsconsumenten bewerkstelligd worden door het visualiseren van klimaatverandering (Nicholson-Cole, 2005). De keuzes die journalisten maken in het schrijven van verhalen spelen daarom een belangrijke rol in de omvang van het maatschappelijk debat.

De conflicten waar constructieve journalistiek een alternatief antwoord op probeert te bieden, welke voorkomen in de stijlen *peace journalism* en *restaurantief narratief*, kunnen in het klimaatdebat voorkomen. Het klimaatdebat is echter op zichzelf niet ontstaan uit een (gewelddadige) conflictsituatie en daarom staat het politiek conflict ook niet centraal in de constructieve ideologie. Daarentegen richt het klimaatdebat zich meer op een toekomstperspectief en oplossingen voor de onderliggende problemen die in het debat aangevoerd worden. Om deze reden valt niet te verwachten dat het klimaatdebat door constructieve journalisten voornamelijk via deze conflictgerichte stijlen beschreven wordt. Omdat het klimaatdebat bij uitstek een discussie is waarbij de focus ligt op toekomstig handelen met als doel een oplossing voor een probleem (namelijk de opwarming van de aarde), valt te verwachten dat *prospective journalism* en *solutions journalism* de stijlen binnen de

constructieve journalistiek zijn die het beste aansluiten bij dit vraagstuk.

2.1.2 Populaire versus kwaliteitskranten

Constructieve journalistiek is ontstaan vanuit een filosofie die weerstand probeert te bieden tegen een vorm van medialogica. Het is de vraag of alle media deze weerstand daadwerkelijk faciliteren. Het is niet vanzelfsprekend dat constructieve journalistiek evenredig voorkomt in verschillende kranten. Op het vlak van zowel nieuwsselectie als framing bestaat een onderscheid tussen populaire en kwaliteitskranten (Lehman-Wilzig & Seletzky, 2010). Populaire kranten richten zich op een groot publiek en zijn vaak conservatiever van aard dan kwaliteitskranten. Populaire kranten passen tevens negativiteit en sensatie als nieuwswaarde vaker toe dan kwaliteitskranten, omdat ze bij nieuwsselectie een benadering gebruiken die gericht is op de wens van nieuwsconsumenten (Manssens & Walgrave, 1998). Dit komt tot uiting in de inhoud van deze dagbladen, die over het algemeen meer ‘soft news’ bevatten (Schaap & Pleijter, 2012). Kwaliteitskranten besteden meer aandacht aan achtergronden en brengen meerdere perspectieven op het nieuws (Bakker & Scholten, 2013). Hiermee richten kwaliteitskranten zich voornamelijk op een hogeropgeleide doelgroep (Nir & Roeh, 1992). Dit is herkenbaar aan de relatief grote hoeveelheid ‘hard news’ in kwaliteitskranten, dat gericht is op de functionele aspecten van de maatschappij, zoals onderwijs, wetenschap, politiek of het bedrijfsleven.

Constructieve journalistiek is bij uitstek een benadering vanuit de journalist zelf en meer georiënteerd op achtergronden (McIntyre, 2015). De typerende kenmerken voor constructieve journalistiek, zoals het contextualiseren van gebeurtenissen, meerdere perspectieven bieden op het nieuws en oplossingsgericht schrijven, sluiten dan ook beter aan op de ‘hard news’ benadering die kwaliteitskranten hanteren (Brüggemann & Engesser, 2018; Hermans & Gyldensted, 2019; McIntyre, 2019). Hierdoor valt te verwachten dat populaire kranten minder ruimte bieden aan constructieve journalistiek dan kwaliteitskranten. Dit zou terug te zien kunnen zijn in het gebruik van elementen van constructieve journalistiek in beide type kranten, alhoewel er geen wetenschappelijke literatuur is die dit expliciet laat zien.

In de voorgaande paragrafen is geconcludeerd dat in een veranderend medialandschap een toename te zien is in het gebruik van een medialogica die aanzet tot het gebruik van negativiteit, wat door de mediatiserende werking van nieuwsinstanties terugkomt in de samenleving. Er is hierop een tegenbeweging ontstaan van journalisten die hun routines stelselmatig proberen te veranderen om constructieve journalistiek te produceren. Deze vorm van journalistiek verschilt van de traditionele journalistiek op zowel doelmatig als inhoudelijk

gebied (Gyldensted, 2015). De wijze waarop dit verschil merkbaar is, komt terug in drie aspecten van de routines van journalisten. Deze aspecten zijn de selectie van nieuws, de bronnen die journalisten aan het woord laten en de manier waarop journalisten over het nieuws schrijven.

2.2 Nieuwsselectie

Bij de vervaardiging van nieuws doen journalisten aan een selectieproces, waarin wordt gekozen welke gebeurtenissen belangrijk genoeg zijn om te verslaan. Centraal in deze routines van journalisten omtrent de selectie van nieuws staat het begrip nieuwswaarden. Galtung en Ruge (1965) definieerden verschillende karakteristieken die een gebeurtenis nieuwswaardig maken, zoals de aanwezigheid van elitaire figuren of beroemdheden, slecht of goed nieuws, verrassingselement, frequentie en omvang. Onder een aantal van deze karakteristieken valt ook de nieuwswaarde 'negativiteit'. Harcup en O'Neill (2001) deden een vervolgstudie op het onderzoek van Galtung en Ruge (1965) en concludeerden dat in moderne tijden entertainment een steeds grotere rol speelt, een nieuwswaarde die gericht is op het bewerkstelligen van emotionele reacties bij het publiek middels verhalen die gaan over bijvoorbeeld beroemdheden, drama, dieren of seks. Dit zou onder meer voortkomen uit het feit dat veel van de hoofdpersonen in het nieuws elite figuren zijn die zelf media-aandacht opzoeken, wat aansluit op de theorie van mediatisering (Hjarvard, 2013). Later zouden Harcup en O'Neill (2017) hun studie nog eens herhalen om het gebruik van nieuwswaarden te plaatsen in een digitaal medialandschap. Zij concludeerden dat met name conflict een vaker voorkomende nieuwswaarde is en dat nieuws steeds meer aan de logica van sociale media dient te voldoen. Dit laatste betekent dat nieuws op een bepaalde manier interessant genoeg moet zijn voor de lezer om het bericht 'geliked' of 'gedeeld' te laten worden. Dit wordt voornamelijk bereikt wanneer nieuws snelle en korte emotionele reacties oproept (Newman, 2011), wat laat zien dat de vraag van de consument - overeenkomend met de verhouding tussen journalisten en nieuwsconsumenten in een market model (Schudson, 2003) - steeds belangrijker wordt in nieuwsproductie.

Het idee dat de nieuwsconsument steeds dominanter wordt in het bepalen van nieuwswaarden, heeft als gevolg dat nieuws - zoals dat wel het geval is in het trustee model (Schudson, 2003) - steeds minder politieke en maatschappelijke relevantie heeft. Harcup en O'Neill (2001) stelden daarom in hun eerste studie al een nieuwe set nieuwswaarden voor waar *entertainment* en *negatief nieuws* onderdeel van uitmaakten. Shoemaker en Reese (2013) beweerden later dat in een digitaal medialandschap negativiteit de meestvoorkomende nieuwswaarde is. Dat ligt in lijn met de bevindingen van Franklin (2008), die stelt dat de toenemende invloed van de markt op de onafhankelijkheid van nieuwsredacties ervoor zorgt dat entertainment en schandalen nieuwswaardiger worden. Nieuws moet voldoen aan de moderne wensen van het publiek om op een interactieve wijze gedeeld te kunnen worden door de lezer zelf, wat gestimuleerd kan worden met het uitlokken van emotionele reacties

(Newman, 2011). De toenemende negativiteit in nieuws komt onder meer voort uit digitalisering en commercialisering van media (Harcup & O'Neill, 2017) en het visueler worden van nieuws (Caple & Bednarek, 2015).

2.2.1 Nieuwswaarden in het klimaatdebat

Sinds de eeuwwisseling heeft het klimaatdebat over de hele wereld geleidelijk aan media-aandacht gewonnen (Schmidt, Ivanova & Schäfer, 2013). Dit ging gepaard met een stijging in aandacht voor klimaatverandering in verschillende aspecten van het publieke domein zoals de politiek, de wetenschap (Schützenmeister, 2015) en niet-gouvernementele organisaties als goede doelen, milieubewegingen en actiegroepen (DeLuca, 2009; Greenberg, Knight & Westersund, 2011). Zelfs beroemdheden uit de entertainmentindustrie, die normaliter ver van politieke besluitvorming af staan, gebruiken hun publieke positie om actie te voeren voor het bestrijden van klimaatproblematiek (Anderson, 2011). De steeds groter wordende aanwezigheid van het onderwerp klimaatverandering op de plekken waar journalisten vanuit hun routines nieuws vandaan halen zorgt ervoor dat klimaatverandering als onderwerp op zichzelf daarom steeds nieuwswaardiger wordt. Vooral in landen waar de politiek hoge doelen stelt in de strijd tegen klimaatverandering of landen waar veel koolstofdioxide wordt uitgestoten wordt het klimaatdebat door de media als zeer urgent ervaren (Schmidt, Ivanova & Schäfer, 2013).

Daar komt bij dat er veel politiek conflict omtrent klimaatverandering bestaat, omdat voornamelijk populistische partijen in West Europa mildere stelling innemen jegens of zelfs uitgesproken sceptisch zijn over het thema klimaatverandering (Fraune & Knodt, 2018). Dit komt onder andere voort uit het gebruik van klimaatsceptische complottheorieën, wat veelvuldig voorkomt in de ideologie van voornamelijk populisten aan de rechterkant van het politieke spectrum (Lockwood, 2018). Deze benadering van klimaatverandering sluit daarom goed aan bij de populistische ideologie waarin wordt gesteld dat het volk van haar soevereiniteit wordt beroofd door een politieke elite (Engesser et al., 2017). De polarisering in het klimaatdebat sluit vervolgens weer uitstekend aan op de nieuwswaardigheid van het debat als geheel (Harcup & O'Neill, 2017). Wetenschappelijk onderzoek laat dan ook zien dat er in de hele wereld, en dus ook in Nederland, steeds meer aandacht is voor het klimaatdebat in de media (Schmidt, Ivanova & Schäfer, 2013).

2.2.2 Thema's binnen het klimaatdebat

Binnen het klimaatdebat hebben de routines van journalisten omtrent nieuwsselectie invloed op de aandacht voor klimaatverandering in het algemeen en op de aandacht voor verschillende

aspecten van het klimaatdebat. De wetenschappelijke literatuur laat vele voorbeelden van thema's binnen het klimaatdebat zien, waarbij zowel overeenkomsten als verschillen te vinden zijn (Bohr, 2020; Keller, Hase, Thaker, Mahl & Schäfer, 2020; Stoddart, Haluza-DeLay & Tindall, 2016; Wessler, Wozniak, Hofer & Luck, 2016; Gurwitt, Malkki & Mitra, 2017). Bohr (2020) vond 28 veelvoorkomende onderwerpen in het klimaatdebat in de Verenigde Staten, gevarieerd van landbouwwetgeving tot infrastructuur van elektriciteitsnetwerken. Keller et al. (2020) deden een kwalitatieve inhoudsanalyse naar de verslaggeving van klimaatverandering in India en stelden daarbij de volgende overkoepelende thema's vast; 'Effecten van klimaatverandering', 'klimaatverandering en wetenschap', 'klimaatverandering en politiek' en 'klimaatverandering en maatschappij'. Zij stelden daarbij dat de stijging van media-aandacht voor klimaatverandering vooral te zien was in het thema 'effecten van klimaatverandering'. In Canada werd vastgesteld dat klimaatverandering vooral in een politiek discours werd besproken, waarbij wetgeving, aanpassingsstrategieën en de consequenties van klimaatverandering de meest dominante thema's waren (Stoddart, Haluza-DeLay & Tindall, 2016). Kirilenko en Stepchenkova (2012) lieten eerder al zien dat het klimaatdebat internationaal steeds meer vanuit politiek oogpunt en steeds minder vanuit een wetenschappelijk oogpunt werd beschreven. In een cross-nationale studie van Wessler et al. (2016) werden thema's in het klimaatdebat dan weer gecategoriseerd op vier manieren: de slachtoffers van klimaatverandering, de wensen van de maatschappij, politieke onderhandelingen en hernieuwbare energie. Gurwitt, Malkki en Mitra (2017) vonden daarnaast 18 verschillende thema's in een inhoudsanalyse over 13 verschillende landen, waarbij bleek dat er duidelijke verschillen bestaan tussen landen en het meest dominante overkoepelende onderwerp werd gecategoriseerd als 'ontwikkelingen in klimaatverandering'. Dit thema beschreef in hun onderzoek de nationale en mondiale trends van klimaatmetingen die in realtime uitgevoerd worden.

Wetenschappelijke inzichten in de onderwerpen die media binnen het klimaatdebat nieuwswaardig vinden variëren als gevolg van tijdsperiode, geografische context en de insteek van verschillende onderzoeken. Daarom is de eerste deelvraag in deze thesis of binnen Nederland dezelfde onderwerpen in de afgelopen 5 jaar aan bod kwamen in de verslaggeving van klimaatverandering als in de eerder gerefereerde onderzoeken. Het is de vraag of de bekende thema's binnen het overkoepelende onderwerp klimaatverandering in het nationale klimaatdebat nieuwswaardig zijn. Onderzoek binnen de Nederlandse context laat zien dat het thema klimaatverandering an sich aan populariteit heeft gewonnen ten opzichte van andere milieuthema's als grondbodemvervuiling, drinkwaterkwaliteit of zure regen (Breeman &

Dewulf, 2009), maar laat geen veranderingen zien binnen de paraplu-term klimaatverandering zelf. Bovendien is dit onderzoek gedateerd ten opzichte van de hedendaagse situatie. Daarom is het in dit onderzoek de vraag welke thema's er in de media bestaan binnen het Nederlandse klimaatdebat van de laatste jaren.

2.2.3 Constructieve nieuwswaarden

Wanneer wordt gekeken naar constructieve journalistiek bestaat er nog nauwelijks wetenschappelijke kennis over welke onderwerpen wel of niet geschikt zijn voor verhalen. Wel is bekend dat constructieve journalisten zich af proberen te zetten tegen een negativiteits-bias (McIntyre & Gyldensted, 2017), wat terug te zien zou moeten zijn in het nieuws. Een overzicht van nieuwswaarden die resulteren uit een constructieve kijk op nieuws enerzijds en de traditionele negatieve kijk op nieuws anderzijds is weergegeven in tabel 2.1.

Tabel 2.1

Onderscheidend kader tussen gebruik van nieuwswaarden in traditionele en constructieve journalistiek

Traditionele journalistiek	Constructieve journalistiek
Negativiteit	Positiviteit
- <i>drama</i>	- <i>prestaties</i>
- <i>sensatie</i>	- <i>ontwikkelingen/voortgang</i>
- <i>conflict</i>	- <i>positieve relaties/samenwerking</i>
Gericht op verleden	Gericht op toekomst
Elitebelangen	Burgerbelangen

Gyldensted (2011) legt uit dat voor het bedrijven van constructieve journalistiek negativiteitsaspecten in nieuws gebalanceerd moeten worden met verslaggeving van positieve prestaties, welvaartsgroei, positieve emoties, de inbreng van burgers op individueel niveau en goede professionele relaties. Dit betekent dat verhalen waarin constructieve elementen voorkomen minder vaak over politieke conflicten, problemen, of tegenstellingen zouden moeten gaan. Als aanvulling hierop schrijft Bro (2019) dat deze positiviteit in verhalen bewerkstelligd kan worden door het toevoegen van oplossingen voor problemen en het voorleggen van ideeën om lezers te inspireren. Gyldensted (2015) bevestigt dit door te stellen dat positiviteit in een nieuwsverhaal te verwerken is door mogelijkheden tot handelen in artikelen voor te stellen. Dit komt mede voort uit de *prospective journalism* kant van constructieve journalistiek, die zich richt op mogelijke handelingen in de toekomst in plaats van de omschrijving van gebeurtenissen die in het (recente) verleden hebben plaatsgevonden (McIntyre & Gyldensted, 2017). De combinatie van deze kennis laat zien dat er een merkbaar verschil zou moeten bestaan tussen traditioneel en constructief nieuws als het gaat om het

gebruik van negativiteit en positiviteit als nieuwswaarden. Het is de vraag hoe deze twee nieuwswaarden zich in de Nederlandse media tot elkaar verhouden.

Als gevolg van de publieksgeïntereerde werkwijze van constructieve journalistiek (Rosenberry & St. John, 2009) is het tevens te verwachten dat nieuwsonderwerpen die gericht zijn op de koppeling van klimaatverandering en maatschappij vaker voorkomen bij constructieve journalistiek. Constructieve journalistiek is immers in de vorm gericht op het versterken van de positie van burgers, zodat zij geïnformeerd kunnen deelnemen aan de democratie (McIntyre, 2015). Om deze reden valt te verwachten dat in de constructieve journalistiek voornamelijk aandacht is voor thema's die relevant zijn voor burgers zelf op de korte en lange termijn. Vermoedelijk zullen daarom de aspecten van klimaatverandering waarin burgers zelf een actieve rol spelen of kunnen spelen meer aandacht krijgen in artikelen die een constructieve stijl aanhouden.

Het is de vraag in welke mate deze elementen van traditionele en constructieve journalistiek zich tot elkaar verhouden in de verslaggeving van het klimaatdebat. Daarnaast is het de vraag of de mate van constructief nieuwswaardegebruik verschilt in verschillende type kranten. Deze bevindingen, alsmede de nog bestaande onzekerheid over de rol van constructieve journalisten die binnen de Nederlandse context het klimaatdebat verslaan, leveren de volgende deelvragen op:

DV1: Welke thema's kwamen aan bod in het door de Nederlandse media beschreven klimaatdebat tussen 2015 en 2020?

DV2: In welke mate worden constructieve nieuwswaarden toegepast in het door Nederlandse media beschreven klimaatdebat tussen 2015 en 2020?

DV3: Is er een verschil merkbaar in constructief nieuwswaardegebruik tussen kwaliteitskranten en populaire kranten?

DV4: Welke thema's in het klimaatdebat komen vaker voor in verband met constructieve nieuwswaarden?

2.3 Brongebruik

Naast het gebruik van constructieve nieuwswaarden probeert constructieve journalistiek een bredere diversiteit aan personen aan het woord te laten, om zo de polariserende werking van nieuwsmedia tegen te gaan (Hermans & Gyldensted, 2019). Berichten zijn gericht op het versterken van slachtoffers, experts of andere belanghebbenden bij de beschreven maatschappelijke problemen. Dit aspect is een tegenbeweging op het mediafenomeen beschreven door de indexing theorie van Bennett (1990). Deze theorie stelt dat prominente figuren dichtbij de macht meer media-aandacht ontvangen dan burgers die hier geen toegang tot hebben. Constructieve journalistiek probeert door niet de meest mediamachtige, maar juist de meest relevante personen aan het woord te laten een zinvolle bijdrage te leveren aan een maatschappelijke discussie. Deze eigenschap van constructieve journalistiek sluit aan op het democratisch burgerschap dat steeds individueler en actiever wordt in een geïndividualiseerde samenleving (Bennett, 2015). Het nastreven van een diversiteit aan stemmen zou in het nieuws nuance moeten aanbrengen in een polariserend politiek debat, waarin de communicatie steeds meer gecentreerd is rond een paar leidersfiguren (Engesser et al., 2016). In onderzoek naar de verslaggeving van klimaatverandering in verschillende landen komt dan ook telkens naar voren dat politici de meest geciteerde en genoemde bronnen zijn (Stoddart, Haluza-DeLay & Tindall, 2016; Horta, Carvalho & Schmidt, 2017; Yun, Ku, Park & Han, 2012). Het gebruik van diverse bronnen is hiermee de duidelijkste indicator van de publieksgeoriënteerde functie van constructieve journalistiek. Daarmee wordt bedoeld dat journalisten waardevolle informatie proberen toe te voegen aan het complete informatiebestand, om zo lezers in staat te stellen actief en geïnformeerd burger te zijn (Meijer, 2013). Er valt daarom te verwachten dat vanuit de constructieve journalistiek een focus is op brongebruik dat ruimte biedt voor nuance. Daarom wordt verwacht dat burgers, wetenschappers en experts in het vakgebied de ruimte krijgen in artikelen, in tegenstelling tot conflictgeïntende beschrijvingen van situaties met politici die in het maatschappelijke debat lijnrecht tegenover elkaar staan. Een overzicht van de verschillen tussen traditioneel ‘negatief’ brongebruik en constructief brongebruik is weergegeven in tabel 2.2.

Tabel 2.2

Overzicht typisch brongebruik in traditioneel nieuws en constructief nieuws

Traditionele bronnen	Constructieve bronnen
Elite figuren als bron (Politici/Belangenorganisaties)	Burgers als bron
Relatief weinig wetenschappers/experts	Relatief veel wetenschappers/experts
	Mening journalist als onderdeel van bronnen

Hermans en Gyldensted (2019) stellen daarnaast dat in uiterste gevallen constructieve journalistiek zelfs een samenwerking tussen journalisten en publiek kan zijn. Constructieve journalisten proberen burgers zo actief onderdeel te laten zijn van het nieuws. Deze innovatieve manier van werken speelt in op het ontstaan van platformmedia, welke hebben bijgedragen aan een nieuwscirculatie die nooit stopt, waardoor het nieuws een continu *work-in-progress* is geworden. Daarbij zijn nieuwe mogelijkheden ontstaan om in verbinding te staan met het publiek (Van der Haak, Parks & Castells, 2012). Dit zou betrokkenen bij nieuws een extra mogelijkheid moeten geven om gehoord te worden in het nieuws. Tevens probeert constructieve journalistiek zich niet te houden aan een neutraliteitsidee vanuit de objectiviteitsnorm van journalisten, maar probeert het zelf een gids te zijn voor de lezer (Aitamurto & Varnma, 2018; Burgess & Hurcumbe, 2017). Om deze reden kan verwacht worden dat in constructieve journalistiek de mening van de journalist zelf een belangrijke bijdrage in artikelen heeft. In Nederland wordt deze interactie tussen journalist en publiek door bijvoorbeeld De Correspondent uitgevoerd door online mogelijkheden te bieden om mee te discussiëren over de inhoud van artikelen en kennis aan te voeren welke relevant kan zijn voor de thema's waarvan het platform verslag doet. Het is de vraag in hoeverre constructieve vormen van brongebruik zichtbaar zijn in ander nieuws en dus of de diversiteit die constructieve journalisten proberen te bewerkstelligen terug te zien is in de Nederlandse klimaatdiscussie. Om deze reden zijn de volgende deelvragen gesteld:

DV5: Is er een verschil tussen populaire en kwaliteitskranten in de mate waarin zij constructief brongebruik toepassen?

DV6: In welke mate is er een diversiteit aan bronnen in nieuws over het klimaatdebat beschreven door Nederlandse media?

2.4 Framing

Het derde aspect van de routines van journalisten wat betreft nieuwsproductie is de framing van nieuws. Entman (1993) omschrijft framing als “het selecteren van bepaalde onderdelen van de waargenomen realiteit en deze meer of minder zichtbaar maken in tekst, zodat een bepaalde interpretatie of aanbeveling meer naar voren komt dan een andere” (p.52). De selectie van onderdelen uit de realiteit is deels het gevolg van het gebruik van nieuwswaarden, welke voortkomen uit de routines van journalisten. Doordat deze routines als gevolg van framing ervoor zorgen dat bepaalde feiten wel of niet gepresenteerd worden aan het publiek, draagt dit proces bij aan de vorming van politieke discoursen in de samenleving (Broersma, 2015). In dit proces staat de interactie tussen het publiek en media centraal. Zo ontstaat een frame in een journalistiek artikel als gevolg van de invloeden op journalisten van buitenaf. De manier waarop een frame zogenoemd wordt opgebouwd, wordt *framebuilding* genoemd (Scheufele, 1999). Wanneer dit frame vervolgens herhaaldelijk wordt voorgelegd aan een groot publiek, zal het publiek dit frame als steeds dominanter gaan zien en gaan gebruiken in de communicatieve constructie van de realiteit. Het effect waarbij een frame zich vestigt als gangbare zienswijze in het publieke discours wordt *framesetting* genoemd (Scheufele, 1999). Door dit proces zijn veelgebruikte ‘klassieke’ frames ontstaan, waarbij enkelen van deze frames voortkomen uit het routinematig gebruik van negatieve nieuwswaarden.

Het ontstaan van frames is onderdeel van de productielogica van media. Hierin bestaat een herkenbare wisselwerking tussen nieuwswaarden en frames. Bij het vervaardigen van nieuws putten journalisten uit de zogeheten *hierarchy of influences* (Reese & Shoemaker, 2016): de invloeden op journalisten uit de samenleving, de organisaties waar zij in werken en hun eigen ervaringen. Routines, waar nieuwswaarden een onderdeel van zijn, spelen daarom een noemenswaardige rol in de totstandkoming van frames. De Vreese (2005) stelt daarbij vast dat er een verschil bestaat tussen generieke en onderwerpspecifieke frames. Zoals de naam doet vermoeden slaan generieke frames op het beschrijven van gebeurtenissen aan de hand van aspecten die toepasbaar zijn op al het nieuws. Zo wordt er onderscheid gemaakt tussen episodisch framen, oftewel een gebeurtenis feitelijk beschrijven in het kader van de losse gebeurtenis alleen, en thematisch framen, oftewel het beschrijven van een gebeurtenis in de context van een reeks voorafgaande of aanstaande gebeurtenissen die tot eenzelfde maatschappelijk discours behoren (Gross, 2008; Iyengar, 1994). Daarnaast kunnen gebeurtenissen altijd in de context van competitie, conflict, economische consequenties of historisch perspectief worden beschreven (Capella & Jamieson, 1997; Patterson, 1993; Neuman, Just & Crigler, 1992).

Wanneer de routines van journalisten ertoe leiden dat nieuwswaarden deels de dominante frames in het nieuws bepalen en de huidige ontwikkelingen stellen dat er in toenemende mate negativiteit als nieuwswaarde wordt gebruikt (Harcup & O'Neill, 2017; Shoemaker & Reese, 2013), valt te verwachten dat deze negativiteit een dominante rol kan spelen in veelgebruikte frames. Hierdoor ontstaan er vaak voorkomende frames in nieuws waarbij de inhoud van berichten zich dominant richt op het aanwijzen van de negativiteit in de beschreven situatie. De kern van deze berichtgeving focust zich hierbij op conflict, drama, het toewijzen van schuld of slachtofferschap (McIntyre & Gyldensted, 2017; Patterson, 2000). Typische klassieke nieuwsframes die zich kunnen richten op een negatieve context zijn *conflictframes*, *responsibilityframes* en *moralityframes* (Semetko & Valkenburg, 2000).

Het conflictframe komt voor in artikelen waarin wordt gesproken van onenigheid tussen twee of meerdere partijen (Semetko & Valkenburg, 2000). Dit kunnen zowel individuen als groepen, organisaties, politieke spelers, bedrijven of een andere vorm van groepering zijn. Vooral in politiek nieuws komt dit frame van oudsher veelvuldig voor, omdat de politiek zelf van nature een plek is waar verschillende belanghebbenden strijden om macht (Neuman, Just & Crigler, 1992). Een responsibility frame wordt gebruikt om de verantwoordelijkheid voor een probleem of oplossing van een maatschappelijke gebeurtenis te koppelen aan een partij die een rol vervult binnen dezelfde politieke discussie (Semetko & Valkenburg, 2000). Het moralityframe wordt gebruikt wanneer bepaalde gebeurtenissen worden beschouwd in het kader van morele handelingen van de belangrijke spelers. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op basis van sociale normatieve kaders zoals wetgeving of religieuze ideologie (Semetko & Valkenburg, 2000). Neuman, Just en Crigler (1992) stellen dat dit frame vaak impliciet wordt gebruikt door journalisten. Binnen het klimaatdebat is wetenschappelijk aangetoond dat al deze frames regelmatig voorkomen in het nieuws (Dirikx & Gelders, 2010; Dotson, Jacobson, Kaid & Carlton, 2012).

Constructieve journalistiek is ontstaan als tegenbeweging op het overmatig gebruik van negativiteit als nieuwswaarde (McIntyre, 2015). Academics beweren dat vormen van beangstigend *alarmisme* een ineffectieve werking hebben op het activeren en betrekken van het publiek (O'Neill & Nicholson-Cole, 2009). Constructieve journalistiek is daarom gericht op het toepassen van positieve psychologie in nieuws, om het activerende effect op burgers juist te versterken (Gyldensted, 2015). Om de aanwezigheid van constructieve journalistiek te meten moet daarom duidelijk worden gemaakt in hoeverre negativiteit als nieuwswaarde terugkomt wanneer traditionele media schrijven over klimaatverandering. Vervolgens kan er een vergelijking worden gemaakt met de manier waarop verwacht wordt dat constructieve

journalisten het nieuws framen aan de hand van de kenmerken van constructieve journalistiek. Journalisten hebben verschillende manieren om het nieuws op een constructieve manier te framen: ze kunnen oplossingsgerichte frames gebruiken, gericht schrijven over uitkomsten in de toekomst of frames gebruiken die het publiek activeren in een maatschappelijke discussie zoals het klimaatdebat (McIntyre, 2015). Een overzicht van frames die in traditionele journalistiek een negatieve vorm van nieuws bewerkstelligen en daarnaast het overzicht van frames die gebruikt kunnen worden voor het bedrijven van constructieve journalistiek is weergegeven in tabel 2.3. De constructieve frames uit de tabel worden in de volgende paragrafen uitgewerkt.

Tabel 2.3

Overzicht van constructieve frames en traditionele frames

Traditionele frames	Constructieve frames
Klassieke negatieve frames	Problem-solution frame
- <i>Responsibility frame</i>	Collective action frame
- <i>Conflict frame</i>	- <i>Diagnostic frame</i>
- <i>Morality frame</i>	- <i>Prognostic frame</i>
Consequentieframes	- <i>Motivational frame</i>
- <i>Loss frame</i>	Consequentieframes
	- <i>Gain negative frame</i>
	- <i>Gain frame</i>

2.4.1 Problem-solution frame

Constructieve journalistiek richt zich op oplossingen, wat volgens Hermans en Gyldensted (2019) waarneembaar is in een oplossingsgericht frame. Dit vertaalt zich in de tak van constructieve journalistiek die eerder geïntroduceerd werd als solutions journalism (McIntyre, 2019). Solutions journalism is vooral een tegenbeweging op het eerdergenoemde *alarmisme*, ook wel *deconstructie* genoemd, in mediaberichtgeving rondom tal van onderwerpen. Dit ligt in de lijn van de filosofie van constructieve journalistiek, wat terug te zien is in de wetenschappelijke definities van beide journalistieke stromingen (Aitamurto & Varma, 2018). Daarmee is toekomst- en oplossingsgeoriënteerde verslaggeving de basis van constructieve journalistiek (Curry, Stroud & McGregor, 2016; McIntyre, 2015). Solutions journalism komt daarmee tot uitdrukking in een frame waarin de kern van een artikel zich richt op het aanbieden of beschrijven van een oplossing voor een probleem.

Het oplossingsgerichte frame dat aan de basis van solutions journalism ligt, is het *problem-solution frame* dat voor het eerst werd aangedragen door Capella en Jamieson (1996).

Zij stelden dat oplossingen de dominante factor van een nieuwsverhaal zouden moeten zijn, omdat verhalen waar het conflict dominant is het publiek cynisch zouden maken en zouden kunnen leiden tot *compassion fatigue*. Compassion fatigue is een publiekseffect dat optreedt wanneer burgers herhaaldelijk via de media worden blootgesteld aan negatieve ontwikkelingen in de vorm van bijvoorbeeld oorlogsleed, armoede of onheilspellende toekomstbeelden. Als gevolg van de overlading aan deze negativiteit wordt de ernst van bepaalde situaties vervolgens intern gebagatelliseerd (Höijer, 2004). Middels het toevoegen van oplossingen aan deze negatieve conflictsituaties beargumenteren Capella en Jamieson (1996) dat dit publiekseffect kan worden verminderd en daarmee de betrekking van het publiek bij een maatschappelijk thema wordt gestimuleerd. Het oplossingsgericht frame komt logischerwijs veelvuldig voor in combinatie met de eerder genoemde negatieve frames (conflict-frame, responsibility frame en morality frame), welke het probleem onderdeel van het frame vormen. De toevoeging van een voorgestelde oplossing maakt dit frame vervolgens compleet. Het essentiële verschil tussen deze frames is dan ook dat het voorgestelde manieren van handelen in de inhoud heeft die tot de oplossing van hetzelfde probleem zouden kunnen leiden (Chen & Berger, 2013).

2.4.2 Consequentiefames

Wanneer het klimaatdebat toekomst- en oplossingsgeoriënteerd wordt geanalyseerd door journalisten, is het ook de vraag hoe journalisten schrijven over uitwerkingen in de toekomst. De wetenschappelijke literatuur biedt daarin inzichten in hoe constructieve journalisten deze uitkomsten framen. Het doel van constructieve journalistiek is het creëren van een collectief bewustzijn en een collectief verantwoordelijkheidsgevoel bij het publiek (Moernaut, 2018). Dit gevoel ontstaat het sterkst bij de nieuwsconsument wanneer negatieve gevolgen van klimaatverandering betrekking hebben op henzelf of hun eigen generatie (Davis, 1995). Onzekerheid over mogelijke uitkomsten van klimaatbeleid zou juist worden gestimuleerd door nieuws dat zich focust op de negatieve gevolgen van de opwarming van de aarde (Morton, Rabinovich, Marshall & Bretschneider, 2011).

Deze gevolgen komen voort uit een manier van schrijven in artikelen waar zogeheten *consequentiefames* in voorkomen. Onder deze noemer vallen *gain negative frames*, waarin negatieve consequenties van in actie komen tegen klimaatverandering niet worden benoemd, en *loss frames*, waarin gefocust wordt op negatieve consequenties van niet handelen tegen klimaatverandering (Hulme, 2008). Deze frames hebben een invloed op het verantwoordelijkheidsgevoel van burgers en hun bereidwilligheid om in te leveren (Bilandzic, Kalch &

Soetgen, 2017). Gain negative frames proberen daarmee doelbewust negativiteit te vermijden en kunnen daarom als constructief worden gezien. Loss frames daarentegen vallen onder de noemer van typische negatieve prognostische beschrijvingen die constructieve journalistiek probeert te vermijden. Naast deze frames bestaan er ook zogeheten *gain frames*, waarin wordt gericht op positieve effecten van ageren tegen klimaatverandering. Deze frames hebben positieve invloeden op de interesse en het gevoel van betrokkenheid bij nieuwsconsumenten (Spence & Pidgeon, 2010). Ook zouden burgers - wanneer blootgesteld aan gain frames - meer geneigd zijn om te handelen tegen klimaatverandering, waarbij ze meer risicovolle beslissingen durven nemen dan wanneer ze blootgesteld worden aan loss frames (Kuhn, 2007).

2.4.3 Collective action frames

Bovenop het bieden van toekomstperspectieven en oplossingen voor maatschappelijke problemen is een kernelement van de boodschap van constructieve journalisten dat de lezer rechtstreeks wordt betrokken bij het nieuws (McIntyre, 2015). Deze stap is de grootste uitdaging voor de constructieve journalist en de aanwezigheid van deze aansporing is dan ook het element in een verhaal dat journalistiek compleet constructief maakt. Nieuwsconsumenten zijn over het algemeen lastig bij nieuws te betrekken, omdat informatie over de toekomst vaak een relatief grote mate van onzekerheid bevat (Van Dijk & Zelenberg, 2003). Daarom maken constructieve journalisten gebruik van een schrijfstijl die een aanspraak probeert te doen op het verantwoordelijkheidsgevoel van de individuele burger, om op deze wijze collectieve actie van een groep nieuwsconsumenten samen te bewerkstelligen. Dit komt in artikelen terug in de vorm van *collective action frames*. Benford en Snow (2000) beschrijven deze frames als de benadering van nieuws op een actie-georiënteerde wijze met onderdelen van interactiviteit die proberen de lezer bij dit activisme betrekken. Dit kan gedaan worden door de lezer zelf tot activistische handelingen te verleiden of nieuwsconsumenten begrip te laten hebben voor andere activisten. Ook kunnen collective action frames ingezet worden voor het neutraler maken van tegenstanders in de maatschappelijke discussie waarover wordt geschreven (Snow & Benford, 1988). Duidelijk is dat collective action frames voornamelijk vanuit een ideologisch perspectief worden gebruikt, wat betekent dat journalisten die dit frame gebruiken afstand doen van neutraliteit binnen een maatschappelijk debat.

Het collective action frame heeft in tegenstelling tot veel andere frames een zeer helder doel voor gebruik en dit is terug te zien in de inhoud van het nieuws waarin dit frame voorkomt. Het frame zou herkenbaar zijn in het feit dat artikelen die dit frame aanhouden maatschappelijke problemen diagnosticeren, de toekomst proberen te voorspellen aan de hand

van feiten en proberen de lezer te motiveren richting een bepaalde oplossing te handelen (Snow & Benford, 1988). Het diagnosticeren van problemen draait vaak om het aanwijzen van schuldigen of verantwoordelijken van problemen en komt tot uiting in een *diagnostic frame* (Benford & Snow, 2000). In zekere zin verschilt deze stap weinig van het gebruik van het *responsibility frame* zoals opgesteld door Semetko en Valkenburg (2000). Constructieve journalisten die *collective action frames* gebruiken stappen af van de negatieve boodschap van het *responsibility frame* door middel van het daarbij toevoegen van toekomstperspectieven en het aanspreken van de lezer op mogelijke wijzen van handelen. Net zoals bij het *problem-solution frame* (Capella & Jamieson, 1996) is te zien dat voor het toevoegen van een constructief element als eerste een probleem moet worden vastgesteld. Dit houdt in dat een constructief frame niet alleen geplaatst kan worden op thema's die voortkomen uit het gebruik van constructieve nieuwswaarden. Het is daarom dan ook de vraag of constructieve frames vaker voorkomen in combinatie met traditionele negatieve nieuwswaarden of constructieve positieve nieuwswaarden.

De tweede stap van het *collective action frame*, prognosticeren, heeft veel gemeen met het aanbieden van oplossingen zoals in het *problem-solution frame* ook het geval is. In zekere zin kan gezegd worden dat het aanbieden van oplossingen duidt op de aanwezigheid van *prognostic framing*, maar dit frame kan breder worden getrokken. Benford & Snow (2000) beschrijven *prognostic framing* als het beantwoorden van een vraag die aangeeft wat de gevolgen van het eerder gediagnosticeerde probleem in de toekomst kunnen zijn en wat daarmee de kernpunten zijn die moeten worden aangepakt. Het aanbieden van oplossingen, wat in het *problem-solution frame* wordt gedaan (Capella & Jamieson, 1996), behoort daarbij tot de mogelijkheden, maar is niet noodzakelijk. In plaats van het bieden van oplossingen kunnen in het *prognostic frame* ook mogelijke strategieën van handelen uiteen worden gezet, zonder daarbij een oordeel te uiten over wat de juiste manier van handelen is (Benford & Snow, 2000). Journalisten verwerken dit frame in hun teksten door een moreel idee aan de lezer of de samenleving als geheel voor te leggen, waarin een plan van aanpak wordt gepresenteerd die tot een moreel aanvaardbare oplossing zou kunnen leiden (Vicari, 2010).

Tot slot bestaat het *collective action frame* uit een gedeelte waarin de nieuwsconsument wordt gemotiveerd om tot actie over te gaan. Gamson (1995) noemt dit onderdeel *motivational framing*, en definieert dit door te stellen dat in dit frame het doel van handelen wordt bekrachtigd door gebruik van woorden die pleitten voor de handeling. Benford (1993) stelt daarbij dat dit op vier manieren kan gebeuren: maatschappelijke problemen kunnen worden beschreven in de ernst of de urgentie ervan, er kan gesproken

worden over de doeltreffendheid van handelen of over morele juistheid van handelen. Op deze manieren kan binnen het klimaatdebat de noodzaak van handelen tegen klimaatverandering worden bekrachtigd, wat zou betekenen dat in artikelen waarin het collective action frame voorkomt, één van deze vier elementen terug te vinden zou moeten zijn.

Met de opkomst van de constructieve journalistiek in het klimaatdebat is het de vraag of constructieve frames vaker worden toegepast om weerstand te bieden tegen de negativiteit en passiviteit die in traditioneel nieuws te vinden is. Hoezeer constructieve journalistiek voorkomt in het klimaatdebat in de Nederlandse media kan bepaald worden aan de hand van de aanwezigheid van de elementen uit deze frames. Deze elementen zijn gekoppeld aan de filosofie die wordt uitgedragen door constructieve journalisten, alsmede de aanwezigheid van positiviteit ten opzichte van negativiteit in nieuws en de daarbij behorende klassieke negatieve frames (*conflictframes*, *moralityframes* en *responsibilityframes*). De inzichten die de wetenschappelijke literatuur brengt aangaande framegebruik in constructieve journalistiek leveren de onderstaande deelvragen op. Tevens is het opnieuw de vraag of de mate van het gebruik van constructieve frames verschilt tussen kwaliteitskranten en populaire kranten:

DV7: Is er een verschil tussen populaire en kwaliteitskranten in de mate waarin zij constructieve framing toepassen?

DV8: In welke mate verhouden constructieve frames zich tot traditionele frames in het klimaatdebat beschreven door de Nederlandse media?

DV9: In welke mate worden constructieve frames toegepast op traditioneel en constructief gebruik van nieuwswaarden?

DV10: In welke mate komen constructieve frames overeen met divers brongebruik?

2.5 Complete constructieve journalistiek

In de vorige paragrafen is uiteengezet hoe constructieve journalistiek zich probeert te onderscheiden van traditionele journalistiek die op routinematige manier neigt naar veelvuldig gebruik van negativiteit in nieuws (Gyldensted, 2015). Door hun routines stelselmatig te veranderen proberen constructieve journalisten hierdoor niet alleen een positieve benadering van het nieuws te bewerkstelligen, maar ook de democratische rol van de nieuwsconsument te versterken en de lezer te activeren in het maatschappelijk debat (McIntyre & Gyldensted, 2017; McIntyre, 2015; Rosenberry & St. John, 2009; Meijer, 2013). Het combineren van de drie kernelementen van journalistieke routines, namelijk nieuwsselectie, brongebruik en framing, levert daarbij een benadering op die de mate van constructieve journalistiek kan beschrijven. Wanneer alle drie de elementen in een zo sterk mogelijke manier neigen naar een constructieve vorm in plaats van een traditioneel negatieve vorm wordt gesproken van complete constructieve journalistiek. Naar aanleiding hiervan kunnen inzichten in het gebruik van nieuwswaarden, bronnen en frames - op basis van de classificatie die in dit theoretisch kader gemaakt is - de staat van complete constructieve journalistiek in het Nederlandse klimaatdebat duiden. Het is daarom de vraag in welke mate de combinatie van deze constructieve elementen in de Nederlandse kranten voorkomen en of er onderscheid gemaakt kan worden tussen verschillende kranten op het aspect van complete constructie journalistiek. Dit leverde de volgende deelvragen op:

DV11: In welke mate kan in de Nederlandse media gesproken worden over complete constructieve journalistiek?

DV12: Is er een verschil tussen kwaliteitskranten en populaire kranten in het gebruik van complete constructieve journalistiek?

3 Methode

3.1 Dataverzameling

In dit onderzoek werden artikelen geanalyseerd die gepubliceerd zijn in de belangrijkste Nederlandse dagbladen in de periode tussen 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019. In de jaren hiervoor wordt geclaimd dat constructieve journalistiek een positie in de media heeft gekregen en daarom meer nadrukkelijk aanwezig zou zijn (Hermans & Drok, 2018; McIntyre & Gyldensted, 2018; McIntyre, 2015). Tevens werd in de Nederlandse context De Correspondent opgericht op 30 september 2013 (Harbers, 2016) en kan daarom gesteld worden dat een jaar later dit platform een wezenlijk onderdeel van het medialandschap is geworden. Er wordt daarom verwacht dat ook traditionele media in deze periode bekend waren met de ideologie van constructieve journalistiek. Dit onderzoek richt zich daarmee op een tijdsperiode waarin constructieve journalistiek in Nederland aan status heeft gewonnen als journalistieke stroming en haar invloed eventueel ook zichtbaar zou kunnen zijn in de traditionele media.

Naast de definitie van de tijdsperiode werd in de analyse ook een onderscheid gemaakt tussen kwaliteitskranten en populaire kranten. Bakker en Scholten (2013) maken in het Nederlandse medialandschap een verdeling waarin de dagbladen NRC Handelsblad, Trouw en de Volkskrant onder de noemer kwaliteitskranten vallen. Het Algemeen Dagblad en De Telegraaf vallen op hun beurt onder het label populaire kranten. Het volledige databestand aan artikelen en daarmee de populatie van de onderzoekseenheden is opgehaald middels een zoekterm zoals gebruikt in de automatische inhoudsanalyse. Hoe deze zoekterm werkt, is gepresenteerd in Appendix A. De totale dataset bevatte 3772 artikelen in totaal, waarvan 685 artikelen uit populaire kranten en 3087 uit kwaliteitskranten. Een overzicht van het aantal artikelen resulterend uit het gebruik van de zoekterm is per krant weergegeven in tabel 3.1

Tabel 3.1

Aantal artikelen over klimaatverandering per krant in het totale nieuws

Krant	Aantal artikelen
Populaire kranten	685
De Telegraaf	340
Algemeen Dagblad	345
Kwaliteitskranten	3087
De Volkskrant	891
Trouw	1144
NRC Handelsblad	1052
Totaal	3772

Op deze dataset is een *precision en recall* berekening uitgevoerd om te bepalen hoeveel gevonden artikelen daadwerkelijk over het klimaatdebat gingen en hoeveel artikelen die wel over het klimaatdebat gingen niet werden gevonden (Van Atteveldt, Ruigrok, Takens, & Jacobi, 2014). Het resultaat van deze berekening leverde een precision van 0.93 en een recall van 0.92 op. Dit laat zien dat de zoekterm een zeer valide dataset oplevert, waarin een zeer groot gedeelte van de gevonden artikelen daadwerkelijk over het onderwerp klimaatverandering gaan. De berekeningen van zowel de precision als de recall zijn tevens gepresenteerd in Appendix A.

3.2 Methode

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd. Een kwantitatieve inhoudsanalyse is geschikt om teksten te analyseren op een repliceerbare manier en kan valide conclusies opleveren over de inhoud van een groot aantal teksten (Krippendorf, 2018). Een kwantitatieve inhoudsanalyse is geschikt voor dit onderzoek, omdat aan de hand van deze methode niet alleen de aandacht voor klimaatverandering gemeten kan worden, maar ook het gebruik van elementen van constructieve journalistiek in teksten kan worden aangetoond. Tot slot kan ook het gebruik van frames gerelateerd aan constructieve journalistiek uit deze teksten worden ontleend. Voor dit onderzoek betekent dit dat elementen van traditioneel negatief of constructief nieuwswaardegebruik en brongebruik, alsmede de verschillende constructieve en klassieke ‘negatieve’ frames uit een dataset aan artikelen kan worden geanalyseerd. Door deze elementen in teksten te kwantificeren, konden conclusies worden getrokken over de samenhang tussen de aanwezigheid van verschillende subthema’s, nieuwswaarden, bronnen en frames. De aanwezigheid van de elementen kunnen vervolgens inzicht geven in de potentiële effecten van constructieve journalistiek op het publiek (Riff, Lacy & Fico, 2014).

3.2.1 Automatische analyses

In de kwantitatieve inhoudsanalyse kan onderscheid worden gemaakt tussen een automatische en een handmatige inhoudsanalyse. De automatische inhoudsanalyse werd uitgevoerd aan de hand van een zoekterm die in een groot databestand aan artikelen uit Nederlandse kranten de nieuwsberichten die betrekking hebben op het klimaatdebat filteren. De automatische inhoudsanalyse werd uitgevoerd aan de hand van het programma *Amsterdam Content Analysis Toolkit* (AmCAT), dat een grote database aan artikelen van de belangrijkste Nederlandse kranten heeft verzameld. Het doel van de handmatige inhoudsanalyse is het in beeld brengen

van het aantal artikelen en daarmee de aandacht voor het klimaatdebat in de onderzochte kranten (Van Atteveldt et al., 2014). Dit werd gedaan door het bestand aan nieuws over klimaatverandering te vergelijken met het complete bestand aan nieuws in de periode van dit onderzoek.

Daarnaast werd in de automatische analyse een topic model uitgevoerd om te analyseren welke thema's voorkwamen in het Nederlandse klimaatdebat. Deze thema's werden later in de analyse gekoppeld aan de verschillende elementen van constructieve journalistiek. Een topic model is een computer algoritme dat patronen van woordverdelingen in een grote set aan artikelen meet en op basis hiervan subthema's kan classificeren in clusters waar groepen woorden vaker of minder vaak in voorkomen (Jacobi, Van Atteveldt & Welbers, 2016). In dit topic model werden alle artikelen met betrekking tot klimaatverandering uit de periode 2015 tot en met 2019 geanalyseerd. Daarbij kwamen in totaal 20 verschillende thema's naar voren. Voor ieder thema werd in het algoritme een variabele aan ieder artikel toegekend die op basis van overeenkomende woordfrequenties de mate van aanwezigheid van een subthema in een artikel duidde. Een uitgebreide beschrijving van topic modelling als methode is gepresenteerd in Appendix B. De verschillende subthema's die resulteerden uit deze automatische analyse werden vervolgens geclassificeerd naar vijf overkoepelende onderwerpen die in verband staan met klimaatverandering. Deze overkoepelende thema's werden vervolgens in de analyse gebruikt om te onderzoeken bij welke onderwerpen meer traditioneel negatieve of juist meer constructieve elementen naar voren kwamen.

3.2.2 Handmatige inhoudsanalyse

De handmatige inhoudsanalyse richtte zich op het ontleden van de latente betekenis van de artikelen die gevonden werden met de zoekterm. In dit onderzoek zijn elementen van constructieve journalistiek en daaraan gerelateerde frames de geanalyseerde latente context. Centraal hierbij staat een codeerinstructie die werd gebruikt om een steekproef aan artikelen te analyseren op de aanwezigheid van de elementen van constructieve journalistiek in de teksten. Deze codeerinstructie is gepresenteerd in Appendix C. Hierbij treedt een zekere meetonzekerheid op die het gevolg is van een beperkte betrouwbaarheid van de codeerinstructie (Van Atteveldt et al., 2014). De codeerinstructie werd om deze reden meerdere keren getest, zodat de concepten in de instructie zo helder mogelijk gemeten werden met een zo groot mogelijke intercodeurbetrouwbaarheid. Er werd hierbij een intercodeurbetrouwbaarheidstest uitgevoerd op basis van 50 artikelen over het klimaatdebat, waarbij na elke test vanuit een feedbackmoment de codeerinstructie werd aangepast en een nieuwe

betrouwbaarheidstest werd uitgevoerd, waarbij voor ieder gemeten element een Cohen's kappa werd berekend. De Cohen's kappa volgde uit een statistische toets waarin gemeten werd in hoeverre de metingen van twee aparte codeurs in overeenstemming met elkaar zijn (Cohen, 1960). Hiervoor geldt dat een Cohen's kappa betrouwbaar is vanaf een waarde van .60 en goed tot zeer goed is vanaf een waarde van .80. De uitkomsten van de berekeningen van de Cohen's kappa's voor alle in dit onderzoek gemeten elementen zijn te vinden in Appendix D. Voor de uiteindelijke handmatige inhoudsanalyse werden in totaal 515 artikelen geanalyseerd, waarvan 258 artikelen uit populaire kranten en 257 artikelen uit kwaliteitskranten. Het exacte aantal artikelen per krant is weergegeven in tabel 3.2.

Voordat de handmatige inhoudsanalyse kon worden uitgevoerd, moesten de verschillende concepten uit de onderzoeksvraag en deelvragen geoperationaliseerd worden. De aankomende paragrafen zetten uiteen hoe deze concepten meetbaar zijn gemaakt.

Tabel 3.2

Overzicht aantal gecodeerde artikelen per krant

Krant	Aantal artikelen
Populaire kranten	258
De Telegraaf	123
Algemeen Dagblad	135
Kwaliteitskranten	257
de Volkskrant	77
Trouw	86
NRC Handelsblad	94
Totaal	515

3.3 Operationalisatie

In dit onderzoek werd voor beide type kranten in de tijdsperiode 2015 tot 2020 de aanwezigheid van alle relevante concepten gemeten. Hiertoe behoren de nieuwswaarden met betrekking tot tijdsoriëntatie, positiviteit en negativiteit en de belangen van burgers of elites. Ook wordt er een onderscheid gemaakt tussen traditioneel negatief en constructief brongebruik. Daarnaast werden verschillende klassieke negatieve frames evenals problem-solution frames, consequentiefames en collective action frames gemeten. Deze concepten zijn geoperationaliseerd door middel van het opstellen van enkele vragen die werden gesteld aan een codeur, welke grotendeels met 'ja' of 'nee' beantwoorden konden worden. Voor het bepalen van de betrouwbaarheid van deze metingen is een intercodeurbetrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd over een willekeurige steekproef van 50 artikelen uit de tijdsperiode van

dit onderzoek. De operationalisaties per nieuwswaarde, bronsoort of frame worden evenals de uitkomsten van de betrouwbaarheidsmetingen hieronder gepresenteerd. De complete codeerinstructie is weergegeven in Appendix C.

3.3.1 Nieuwswaarden

Als eerste moesten verschillende nieuwswaarden worden geoperationaliseerd. De applicatie van constructieve journalistiek is gericht op ontwikkelingen en gebeurtenissen in de toekomst, wat zich vooral kenmerkt in de tak van constructieve journalistiek die prospective journalism genoemd wordt (McIntyre & Gyldensted, 2017). In deze tak worden imaginaire toekomstbeelden geschetst op basis van feiten die in het heden bekend zijn. Hier kunnen elementen als planning, voorspelling en visionair dagdromen een onderdeel van zijn (Gilbert & Wilson, 2007). Het schetsen van toekomstbeelden als basis voor verslaggeving van klimaatproblematiek staat tegenover nieuws waarin gebeurtenissen in het verleden de kern van het verhaal vormen. Om het aspect toekomstoriëntatie daarom te meten op constructieve en traditioneel negatieve wijze werden de twee onderstaande vragen aan de codeur voorgelegd. Voor zowel de vraag over toekomstoriëntatie, $\kappa = .84$, als de vraag over verledenoriëntatie, $\kappa = .81$, leverde de intercodeurbetrouwbaarheidstest een zeer betrouwbare meting op.

Toekomstoriëntatie en verledenoriëntatie

- *Staat in het artikel een gebeurtenis of ontwikkeling centraal die in de toekomst plaatsvindt?*
- *Staat in het artikel een gebeurtenis of ontwikkeling centraal die in het (recente) verleden heeft plaatsgevonden?*

Naast het bieden van toekomstperspectief geldt als belangrijkste element in constructieve nieuwsselectie dat dit nieuws meer positiviteit aan de nieuwsconsument probeert te bieden. Gyldensted (2011) noemt de volgende voorbeelden van positiviteit in nieuws; een focus op positieve emoties als hoop, trots, plezier of een gevoel van vooruitgang. Daarnaast kan positiviteit uitgedrukt worden in goede relaties, publieksparticipatie, betekenisgeving en prestaties. In traditioneel negatief nieuws is de boodschap van artikelen eerder gericht op conflict, tegenstellingen of problemen (Harcup & O'Neill, 2001; Shoemaker & Reese, 2013). Positiviteit en negativiteit als nieuwswaarden worden aan de hand van de vragen op de volgende pagina geoperationaliseerd, waarbij gesteld wordt dat negativiteit of positiviteit in een artikel aanwezig is wanneer één van beide vragen met 'ja' beantwoord werd.

Dit leverde voor zowel negativiteit, $\kappa = .88$, als voor positiviteit, $\kappa = .80$, een zeer betrouwbare meting op.

Negativiteit

- *Is de boodschap van het artikel gericht op een gebeurtenis waarbij conflict, tegenstellingen of problemen centraal staan?*
- *Wordt door de journalist of door één van de bronnen in het artikel negatieve emoties als teleurstelling, wanhoop, somberheid of pessimisme genoemd?*

Positiviteit

- *Is de boodschap van het artikel gericht op een gebeurtenis waarbij vooruitgang, samenwerking, prestaties of oplossingen centraal staan?*
- *Wordt door de journalist of door één van de bronnen in het artikel positieve emoties als hoop, trots, plezier of blijdschap genoemd?*

Tot slot komt constructief nieuwswaardegebruik terug in het de publieksgeoriënteerde houding van constructieve journalistiek. De filosofie draagt uit dat journalistiek de positie van burgers in de samenleving moet versterken en daarom ook over hun belangen moet berichtgeven. Rosenberry en St. John (2009) stellen dat journalistiek zich moet richten op de belangen en zorgen van burgers zelf, in tegenstelling tot de keuzes die hen van bovenaf worden opgelegd. Dit kan betekenen dat wanneer bericht wordt over politieke beslissingen, deze niet vanuit politieke perspectieven, maar vanuit het belang van de burger worden geanalyseerd. De invloed van burgerbelangen en elitebelangen in de nieuwsselectie zijn gemeten aan de hand van de onderstaande vragen. De eerste vraag duidt op traditioneel negatief nieuws en de tweede op constructief nieuws. Omdat de vragen expliciet gericht zijn op de belangen van elites of burgers, werd indien het belang van het beschreven nieuws ambigu was voor beide vragen een 'nee' werd gecodeerd. Dit leverde een variabele op met drie uitkomsten: 'elite belangen', 'burger belangen' en 'geen van beiden'. Deze variabele bleek tijdens de intercodeurbetrouwbaarheids-test een op betrouwbare schaal gemeten te worden, $\kappa = .77$.

Burgerbelangen en elitebelangen

- *Draait de kern van het artikel om de expliciete belangen van een elite figuur/groep zoals bijvoorbeeld een politicus/politieke partij/bedrijf?*
- *Draait de kern van het artikel om de expliciete belangen van burgers op individueel niveau?*

3.3.2 Brongebruik

Naast de selectie van gebeurtenissen die als nieuwswaardig gevonden worden, onderscheiden constructieve journalisten zich ook door de bronnen die zij belangrijk vinden voor het verslaan van dit nieuws. Traditioneel negatieve journalistiek richt zich vanuit zijn routines op elite figuren die veel toegang tot de media hebben (Bennett, 1990), maar constructieve journalistiek probeert een meer publieksgeïntereerde focus aan te houden (Meijer, 2013). Tot slot proberen constructieve journalisten ook binnen artikelen een divers bestand aan bronnen aan te bieden, met een focus op wetenschappers en experts (Hermans & Gyldensted, 2019). Ook moest gecodeerd worden wanneer in een artikel een duidelijke interpretatie van de journalist zelf naar voren kwam. Dit heeft alles te maken met de positie die constructieve journalisten aannemen als gids van de lezer in maatschappelijke discussies, waarmee ze afstand doen van neutrale journalistiek (Aitamurto & Varnma, 2018; Burgess & Hurcumbe, 2017). Voor al deze inzichten betekent dit dat per artikel gecodeerd moest worden welke bronnen aan het woord komen en hoe vaak, om zo uiteindelijk vast te kunnen stellen of in een artikel van traditioneel negatief of constructief brongebruik gesproken kan worden. Uit de intercodeur-betrouwbaarheidstest bleek dat alle bronnen op een betrouwbaar niveau gemeten werden. Voor zowel andere media, $\kappa = .88$, nationale politiek, $\kappa = 1.00$, internationale politiek, $\kappa = .84$, bedrijfsleven, $\kappa = .90$, belangenorganisaties, $\kappa = .72$, overige bronnen, $\kappa = .92$, wetenschap, $\kappa = .85$ als het voorkomen van publiek als bron, $\kappa = .79$, en het aandeel van de journalist in de redenatie van artikelen, $\kappa = .74$, werden er betrouwbare Cohen's kappa's gemeten. Brongebruik is aan de hand van de volgende vragen geoperationaliseerd:

Brongebruik

- *Hoeveel van onderstaande soort bronnen komen in het artikel aan het woord?*
  - *Andere media*
  - *Nationale politici*
  - *Internationale politici*
  - *Professionals uit het bedrijfsleven*
  - *Professionals van belangenorganisaties*
  - *Wetenschappers*
  - *Overig*
- *Wordt het publiek of worden burgers gebruikt als bron?*
- *Is een deel van de redenatie in het artikel afkomstig van de journalist zelf?*

3.3.3 Klassieke negatieve nieuwsframes

Om de aanwezigheid van constructieve journalistiek in het medialandschap van Nederland aan te duiden, is een vergelijking gemaakt met de stijl waarvan constructieve journalistiek zich probeert te onderscheiden. De vormen van negativiteit waar constructieve journalistiek een antwoord op wil bieden, zijn onderdeel van routines van journalisten en komen tot uiting in de negatieve frames die zij routineus gebruiken (Harcup & O'Neill, 2001; Shoemaker & Reese, 2013). Conflict, toewijzing van (verantwoordelijkheid voor) problemen en negatieve waardeoordelen komen voor in conflictframes, responsibilityframes en moralityframes. De operationalisatie van deze frames zijn rechtstreeks overgenomen uit het onderzoek van Semetko en Valkenburg (2000) en aangepast naar het klimaatdebat. Uit de operationalisaties van Semetko en Valkenburg (2000) zijn alleen de vragen overgenomen die zich richten op de aanduiding van de negatieve onderdelen uit deze frames. Deze frames kwamen voor in een artikel wanneer één of meer van de vragen per frame werden beantwoord met 'ja'. Uit de intercodeurbetrouwbaarheidstest bleken zowel het responsibilityframe, $\kappa = .91$, als het conflictframe, $\kappa = .80$, en het moralityframe, $\kappa = .74$, op een betrouwbare schaal gemeten te worden. Deze frames zijn aan de hand van de volgende vragen geoperationaliseerd:

Responsibility frame

- *Suggereert het artikel dat een bepaald niveau van de politiek de mogelijkheid heeft om iets aan een probleem in het klimaatdebat te doen?*
- *Suggereert het artikel dat een persoon/groep/bedrijf anders dan de politiek verantwoordelijkheid heeft voor een probleem in het klimaatdebat*

Conflict frame

- *Reflecteert het verhaal een onenigheid tussen partijen/groepen/individuen/landen wanneer wordt gesproken over het klimaatdebat?*
- *Refereert het verhaal aan meerdere standpunten binnen een probleem in de klimaatdiscussie?*
- *Refereert het verhaal naar winnaars of verliezers van klimaatbeleid?*

Morality frame

- *Wordt er een morele boodschap verkondigt in het artikel?*
- *Wordt er in het artikel een voorschrift gedaan voor hoe mensen zich zouden moeten gedragen?*

3.3.4 Problem Solution Frame

De basis van constructieve journalistiek ligt in het oplossingsgericht framen van nieuws (Hermans & Gyldensted, 2019). Dat betekent dat er een probleem wordt vastgesteld en dat het probleem in een kader van mogelijke oplossingen wordt geanalyseerd. Dit betekent dat een problem-solution frame twee onderdelen kent; het erkennen van een probleem binnen de klimaatdiscussie en het aanbieden van een oplossing voor ditzelfde probleem (Capella & Jamieson, 1996). Het probleem komt voort uit een benadering van gebeurtenissen vanuit een negatieve opvatting die tot stand zou kunnen komen in een conflict of een moreel onjuiste actie. Zowel het probleem als de oplossing moet daarom aanwezig zijn om te kunnen spreken van een compleet problem-solution frame. Voor het aanbieden van oplossingen wordt gesteld dat dit onderdeel aanwezig was wanneer één van bijbehorende vragen met 'ja' werd beantwoord. Dit leverde voor zowel het aankaarten van problemen, $\kappa = .74$, als het aanbieden van oplossingen, $\kappa = .80$, een betrouwbare Cohen's kappa op. Deze onderdelen van het problem-solution frame zijn als volgt geoperationaliseerd:

Probleem

- *Wordt er een probleem in de klimaatdiscussie geïdentificeerd?*

Oplossing

- *Wordt er voor een probleem in de klimaatdiscussie een concrete oplossing voorgesteld?*
- *Worden in het artikel mogelijke wijzen van handelen naar een probleem in het klimaatdebat besproken?*

3.3.5 Consequentieframes

Wanneer toekomstbeelden van (handelen tegen) klimaatverandering wordt geschetst zijn er verschillende manieren mogelijk om de uitkomsten hiervan te framen. Morton et al. (2011) beschrijven consequentiefames als het beschrijven van mogelijke risico's of winsten die kunnen worden gemaakt in de toekomst. Zij stellen dat loss frames de negatieve gevolgen van het niet ondernemen van actie uiteenzetten. Gain frames worden omschreven als het beschrijven van positieve uitkomsten van het wel ondernemen van actie. Gain negative frames noemen eventuele positieve gevolgen van klimaatverandering niet, om zo scepsis te ontnemen uit de discussie (Hulme, 2008). De operationalisatie van dit frame gebeurde aan de hand van een vraag of deze consequenties wel aanwezig zijn. Dit betekent dat dit het enige frame is dat

als aanwezig wordt beschouwd wanneer de bijbehorende vraag met ‘nee’ beantwoord werd. Voor het gain en het loss frame geldt dat het frame voorkwam wanneer één van beide vragen met ‘ja’ werd beantwoord. Zowel het gain negative frame, $\kappa = .79$, als het loss frame, $\kappa = .73$, en het gain frame, $\kappa = .90$, werden hiermee op een betrouwbare schaal gemeten. De consequentiefames werden geoperationaliseerd aan de hand van onderstaande vragen:

Gain negative frame

- *Worden in het artikel positieve consequenties van klimaatverandering genoemd?*

Loss frame

- *Worden in het artikel één of meerdere negatieve consequenties van niet handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel verondersteld dat klimaatproblematiek niet aanpakken negatieve gevolgen zou kunnen hebben?*

Gain frame

- *Worden in het artikel één of meerdere positieve consequenties van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel verondersteld dat het aanpakken van klimaatproblematiek positieve gevolgen zou kunnen hebben?*

3.3.6 Collective Action Frame

Het collective action frame draait in de kern om het activeren van burgers in een discussie (Benford & Snow, 2000). Dit is dan ook het enige constructieve frame in dit onderzoek dat dit probeert te bewerkstelligen en kan zodoende een artikel compleet constructief kan maken. Constructieve journalistiek onderscheidt zich immers van solutions journalism door burgers in een publiek debat te betrekken, waar solutions journalism ook een meer afstandelijke beschrijving van oplossingen voor problemen kan zijn (McIntyre, 2015). De drie onderdelen van het collective action frame (diagnostic framing, prognostic framing en motivational framing) moeten alle drie aanwezig zijn om dit publiekseffect te creëren. Een artikel werd daarom alleen ‘compleet constructief’ genoemd als alle onderdelen van het collective action frame aanwezig waren.

De eerste stap, het diagnostic frame, draait in de kern om het aanwijzen van de situatie waarnaar gehandeld moet worden. Hiervoor wordt een probleem aangewezen en eventueel de verantwoordelijkheid voor dat probleem aangewezen. In dit opzicht verschilt diagnostic

framing dan ook niet van het probleemgedeelte van het problem-solution frame. Om die reden werd voor diagnostic framing dezelfde operationalisering gebruikt. Dit leverde voor het diagnostic frame dezelfde betrouwbare meting op, $\kappa = .74$.

Diagnostic frame (probleem frame)

- *Wordt er een probleem in de klimaatdiscussie geïdentificeerd?*

De tweede stap van het collective action frame is het prognostic frame. In deze stap wordt een gediagnosticeerd probleem in toekomstperspectief geplaatst. Dit kan in de vorm van het voorstellen van een oplossing zijn, maar kan ook over ontwikkelingen van het probleem gaan. Ook kan het diagnostic frame een uiteenzetting van meerdere handelwijzen zijn zonder een oordeel over welke handelwijze gekozen zou moeten worden (Benford & Snow, 2000). Een prognostic frame is daarom een uitbreiding op het oplossingsgedeelte van het problem-solution frame en werd daarom aan de hand van dezelfde vragen geoperationaliseerd met de toevoeging van een nieuwe vraag die de overige opties van het frame betreft. Opnieuw geldt dat het prognostic frame voorkwam wanneer één van drie onderstaande vragen met 'ja' werd beantwoord. Dit leverde een betrouwbare meting op in de intercodeur-betrouwbaarheidstest, $\kappa = .72$.

Prognostic frame

- *Wordt in het artikel een oplossing aangeboden voor een probleem in het klimaatdebat?*
- *Worden in het artikel mogelijke wijzen van handelen naar een probleem in het klimaatdebat besproken?*
- *Wordt in het artikel een toekomstig gevolg besproken van een probleem in het klimaatdebat?*

Tot slot volgt het motivational frame. Het motivational frame drukt zich vooral uit in het kiezen van woorden die de lezer aansporen om in actie te komen (Gamson, 1995). De operationalisatie vindt plaats aan de hand van de mogelijkheden die Benford (1993) beschrijft; het benoemen van de ernst of de urgentie van klimaatverandering, de morele juistheid van handelen vermelden of een partij in de discussie rechtstreeks aanspreken op zijn of haar verantwoordelijkheid. Het frame werd geoperationaliseerd aan de hand van de vier onderstaande vragen en werd als aanwezig beschouwd wanneer één van onderstaande vragen met 'ja' beantwoord werd. Dit leverde een betrouwbare meting op, $\kappa = .67$.

Motivational frame

- *Wordt in het artikel de ernst of de urgentie van klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel de doeltreffendheid van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel de morele juistheid van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt de lezer, de overheid, een bedrijf of een andere instantie in het artikel direct aangesproken om zelf iets te ondernemen tegen klimaatverandering?*

3.3.7 Complete constructieve journalistiek

Voor het bepalen van de aanwezigheid van de complete vorm van constructieve journalistiek moest tevens een variabele worden aangemaakt welke alle elementen van constructieve journalistiek omvat. Hiervoor werd voor ieder element een variabele gemaakt die constructieve variabelen afzet tegen klassiek negatieve variabelen op een schaal van -1 tot 1. De subvariabelen voor constructief nieuwswaardegebruik, constructief brongebruik en constructieve framing berekend aan de hand van onderstaande formules, waarbij ieder los element met een waarde van '1' in de formule werd ingevoerd wanneer dit element in een artikel aanwezig was:

$$\text{Nieuwswaarden} = \frac{\sum \text{constructieve nieuwswaarden}}{3} - \frac{\sum \text{negatieve nieuwswaarden}}{3}$$

* Hierbij gelden toekomstvisie, positiviteit en burgerbelangen als constructieve nieuwswaarden en verledenoriëntatie, negativiteit en elite belangen als negatieve nieuwswaarden.

$$\text{Brongebruik} = \frac{\% \text{constructieve bronnen}}{100} - \frac{\% \text{negatieve bronnen}}{100}$$

* Hierbij gelden wetenschappers, publieksbronnen en journalist als bron als constructieve bronnen en alle overige bronnen als negatieve bronnen.

$$\text{Framing} = \frac{\sum \text{constructieve frames}}{3} - \frac{\sum \text{negatieve frames}}{4}$$

* Hierbij gelden gain frames, collectie action frames en problem solution frames als constructieve frames en loss frames, responsibility frames, conflictframes en moralityframes als negatieve frames.

Deze drie variabelen werden vervolgens samengevoegd tot één leidende variabele die voor ieder artikel een classificatie maakte voor de mate waarin een artikel aan volledige constructieve journalistiek voldeed. Deze variabele werd daarbij genormaliseerd naar een schaal van -1 tot 1 op de volgende wijze:

$$\text{Complete constructieve journalistiek} = \frac{\text{Nieuwswaarden} + \text{Brongebruik} + \text{Framing}}{3}$$

4 Resultaten

Al eerder ontstonden wetenschappelijke inzichten over een mogelijke verschuiving van het klimaatdebat in de media in een meer constructieve richting (Brüggemann & Engesser, 2017). Om daadwerkelijk te kunnen stellen hoe deze discussie in de Nederlandse media gevoerd wordt, moest eerst inzicht worden gegenereerd in de mate waarin het klimaatdebat aanwezig is in de Nederlandse dagbladen. Een overzicht van het totaal aantal artikelen over klimaatverandering ten opzichte van het totaal aantal artikelen per krant en kranttype in de periode 2015 tot en met 2019 is weergegeven in tabel 4.1. Hierin is te zien dat er een duidelijk verschil bestaat tussen populaire en kwaliteitskranten, waarbij kwaliteitskranten vaker over klimaat-verandering berichtgeven dan populaire kranten. Een t-test wees dan ook uit dat in deze periode kwaliteitskranten ($M = 0.76$, $SD = 0.49$) significant vaker dan populaire kranten ($M = 0.17$, $SD = 0.19$) schreven over het thema klimaatverandering, $t(522) = 18.69$, $p < .001$. Niet alleen in de hoeveelheid artikelen was hier een significant verschil merkbaar, ook in de lengte van deze artikelen verschilden beide type kranten in de hoeveelheid aandacht die zij aan het thema klimaatverandering gaven. Op basis van de gebruikte steekproef kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde lengte van een klimaatartikel bij kwaliteitskranten ($M = 855.7$, $SD = 529.7$) significant groter was dan bij populaire kranten ($M = 583.1$, $SD = 319.5$), $t(515) = 8.10$, $p < .001$.

Binnen het thema klimaatverandering waren er bovendien verschillende subthema's die nuances aanbrachten in de aandacht voor de verschillende aspecten van klimaatverandering. Hiervoor werd een topic model uitgevoerd om te bepalen welke thema's binnen het Nederlandse klimaatdebat voorkwamen in de media tussen 2015 en 2020. Dit model resulteerde in 20 veelvoorkomende onderwerpen op basis van frequenties van woorden die herkenbaar zijn voor ieder thema en bij deze onderwerpen vaker of minder vaak voorkwamen.

Tabel 4.1

Totale hoeveelheid nieuws over klimaatverandering in populaire en kwaliteitskranten

	Totaal aantal artikelen	Aantal artikelen klimaatverandering
Kwaliteitskranten	407942	3097 (0.76%)
<i>de Volkskrant</i>	137571	891 (0.65%)
<i>NRC Handelsblad</i>	147930	1052 (0.71%)
<i>Trouw</i>	122441	1144 (0.93%)
Populaire kranten	411742	685 (0.17%)
<i>Algemeen Dagblad</i>	167094	345(0.21%)
<i>De Telegraaf</i>	244648	340 (0.14%)

Tabel 4.2*Uitkomsten topic model en prevalentie per overkoepelend subthema*

Onderwerp	Prevalentie	Populaire	Kwaliteits
	totaal	kranten	kranten
Klimaatverandering en politiek	20.56 %	20.15 %	20.66 %
Ontwikkelingen klimaatverandering	20.85 %	19.19 %	21.23 %
Klimaatverandering en bedrijfsleven	12.41 %	14.07 %	12.03 %
Klimaatverandering en techniek	15.22 %	16.41 %	14.97 %
Klimaatverandering en human interest	21.19 %	22.73 %	21.08 %
Overig (niet meegenomen in analyse)	9.55 %	7.45 %	10.02 %

Een overzicht van deze onderwerpen inclusief de mate waarin deze voorkomen in artikelen over klimaatverandering is weergegeven in tabel 4.2. Deze tabel geeft daarmee antwoord op deelvraag 1: *‘Welke thema’s werden door de Nederlandse media beschreven in het klimaatdebat tussen 2015 en 2020?’* In deze tabel zijn alleen de overkoepelende thema’s weergegeven die samengesteld zijn uit de thema’s afkomstig uit het topic model, welke in de verdere analyses gebruikt werden. De individuele thema’s die resulteerden uit het topic model zelf zijn gepresenteerd in Appendix B. Van de twintig onderwerpen zijn uiteindelijk twee thema’s niet meegenomen in de analyse. Dit waren de onderwerpen ‘boeken, filosofie en religie’ en ‘klimaatrechtzaak New York’. Dit heeft te maken met het gegeven dat voor deze thema’s ofwel te veel artikelen niet duidelijk genoeg binnen het thema klimaatverandering vielen of dat het thema te weinig voorkwam in de steekproef om valide metingen te kunnen uitvoeren. In de tabel wordt duidelijk dat alle onderwerpen in enige mate een aandeel hadden in het Nederlandse klimaatdebat, waarbij er de meeste aandacht was voor onderwerpen die te maken hadden met human interest, politieke ontwikkelingen of ontwikkelingen van klimaatverandering zelf. Enerzijds is er duidelijk overlap met de in de eerdere literatuur beschreven thema’s (Bohr, 2020; Keller et al., 2020, Stoddart, Haluza-DeLay & Tindall, 2016, Gurwitt, Malkki & Mitra, 2017), anderzijds zijn bepaalde thema’s meer toegespitst op de Nederlandse context. Wanneer naar de uitsplitsing in Appendix B wordt gekeken, is bijvoorbeeld Shell dominant aanwezig in het thema met betrekking op oliebedrijven en is ook een thema als ‘watermanagement’ duidelijk aanwezig.

4.1 Nieuwswaarden

Het eerste aspect van de werkwijze van constructieve journalisten vertoont zich in de manier waarop zij nieuws selecteren. Hierbij is in het theoretisch kader onderscheid gemaakt tussen enerzijds klassiek negatieve nieuwsselectie met een focus op de verleden tijd, een negativiteitsbias en het schrijven vanuit elite belangen. Aan de andere kant werden constructieve nieuwswaarden als toekomstvisie, positiviteit en de belangen van burgers gedefinieerd. Tabel 4.3 geeft weer in welke mate de verschillende gemeten nieuwswaarden voorkwamen in de gecodeerde artikelen en geeft daarmee antwoord op deelvraag 2: ‘*In welke mate worden constructieve nieuwswaarden toegepast in het door Nederlandse media beschreven klimaatdebat tussen 2015 en 2020?*’ Zowel in populaire kranten als kwaliteitskranten was de meest voorkomende nieuwswaarde ‘negativiteit’, wat in lijn ligt met de bevindingen van Harcup en O’Neill (2017), Shoemaker en Reese (2013) en Franklin (2008), die allemaal stellen dat negativiteit in het algemeen de meest voorkomende nieuwswaarde is in kranten. In populaire kranten was het belang van burgers de minst voorkomende nieuwswaarde, terwijl dat bij kwaliteitskranten de belangen van elites waren. Dit zou verklaard kunnen worden aan de hand van de objectiviteitsnorm die nog altijd bestaat binnen de journalistiek routines (Ryfe, 2016). Journalisten neigen er namelijk naar om autonoom te werk te gaan en dus in hun werkwijze keuzes te maken die niet in het voordeel zijn van een partij die betrokken is bij het nieuws. Hierin kunnen zij keuzes maken om nieuws te selecteren op een manier waarbij noch de belangen van burgers, noch de belangen van elites duidelijk kracht bij worden gezet.

Tussen populaire en kwaliteitskranten waren enige verschillen merkbaar in het gebruik van constructieve en klassiek negatieve nieuwswaarden. Voor een focus op toekomstige gebeurtenissen werd een significant verschil gevonden, waarbij kwaliteitskranten vaker over deze gebeurtenissen of ontwikkelingen schrijven, $\chi^2 (N = 515, 1) = 9.25; p = .002; V = .14$.

Tabel 4.3

Overzicht van het voorkomen van verschillende nieuwswaarden in populaire kranten en kwaliteitskranten

	Populaire kranten		Kwaliteitskranten		Totaal
	Ja	Nee	Ja	Nee	
Toekomst	105 (41%)	153 (59%)	140 (54%)	117 (46%)	515
Verleden	138 (53%)	120 (47%)	130 (51%)	127 (49%)	515
Negativiteit	178 (69%)	80 (31%)	170 (66%)	87 (34%)	515
Positiviteit	79 (31%)	179 (69%)	84 (33%)	173 (67%)	515
Elite Belangen	88 (34%)	170 (66%)	70 (27%)	187 (73%)	515
Burger Belangen	75 (29%)	183 (71%)	92 (36%)	175 (64%)	515

Voor gebeurtenissen in het verleden, $\chi^2 (N = 515, 1) = 0.33; p = .568; V = .03$, werd echter geen significant verschil gevonden binnen de selectie van nieuws. Ook in het selecteren van onderwerpen die voortkomen uit een negatieve gebeurtenis, $\chi^2 (N = 515, 1) = 0.35; p = .552; V = .03$, en het selecteren van onderwerpen die voortkomen uit positieve gebeurtenissen, $\chi^2 (N = 515, 1) = 0.17; p = .683; V = .02$, werden geen significante verschillen gevonden. Tot slot zijn er ook geen significante verschillen in de selectie van gebeurtenissen die ontstaan zijn uit het belang van elites, $\chi^2 (N = 515, 1) = 2.54; p = .111; V = .07$, of gebeurtenissen die zijn ontstaan uit het belang van burgers, $\chi^2 (N = 515, 1) = 2.36; p = .124; V = .07$. Deelvraag 3, waarin een vergelijking werd gemaakt tussen kwaliteitskranten en populaire kranten, wordt daarom beantwoord met het gegeven dat er weinig verschil in constructief nieuwswaardegebruik zichtbaar is. Dit zou deels verklaard kunnen worden door het idee dat nieuwsselectie nog altijd voortkomt uit de klassieke routines en dat de filosofie van constructieve journalistiek bij beide type kranten nog niet geheel is doorgedrongen. De ‘hard news’ benadering die kwaliteitskranten hanteren (Bakker & Scholten, 2013) is daarom nog niet volledig zichtbaar in een grootschalige aanwezigheid van de constructieve benadering van nieuwsselectie.

4.1.1 Thema's en nieuwswaarden

Deelvraag 4 probeerde een verband te leggen tussen de eerder gevonden onderwerpen binnen het klimaatdebat en het gebruik van klassiek negatieve en constructieve nieuwswaarden. Hiervoor is een meervoudige logistische regressie-analyse uitgevoerd welke het verband tussen de overkoepelende thema's en elke nieuwswaarde apart meet. De resultaten hiervan zijn weergegeven in tabel 4.4. Deze tabel geeft daarmee een antwoord op deelvraag 4: ‘Welke

Tabel 4.4

β-coëfficiënten logistische regressie analyse voor verband tussen subthema's en nieuwswaarden.

Onderwerp	Toekomst	Verleden	Negativiteit	Positiviteit	Elite belangen	Burger Belangen
Intercept	-0.79	0.66	2.60**	-2.24*	-1.31	-1.23
Klimaat en politiek	0.63	-0.36	-1.51	0.79	3.55***	-1.05
Ontwikkelingen	1.34	-0.79	-1.74	0.77	-2.74*	-1.05
Klimaat en bedrijfsleven	1.48	-1.09	-3.42**	2.72**	4.86***	-2.03*
Klimaat en techniek	2.31**	-1.75*	-2.68**	3.27***	-2.29*	2.17*
Klimaat en human interest	-1.94	0.66	-1.05	0.83	-2.19	3.63***
N	515	515	515	515	515	515
Nagelkerke R ²	0.15	0.06	0.08	0.12	0.57	0.28

Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

thema's in het klimaatdebat komen vaker voor in verband met constructieve nieuwswaarden?

Een overzicht van alle coëfficiënten voor ieder los thema is te vinden in Appendix E. De meest significante resultaten ontstonden voor het thema 'klimaat en techniek'. Dit onderwerp had de neiging gericht te zijn op de toekomst en niet op het verleden, gebaseerd te zijn op positieve in plaats van negatieve gebeurtenissen en meer gedreven te zijn uit het belang van burgers en niet uit het belang van elites. Dit maakt dit thema op basis van nieuwswaardegebruik uiterst constructief. Ook het thema 'klimaat en bedrijfsleven' had de neiging te ontstaan vanuit positieve gebeurtenissen, alleen waren artikelen met dit thema significant meer gericht op elite belangen dan burger belangen. De significante positieve waarde van de intercept van negativiteit en de significante negatieve waarde van de intercept van positiviteit geven aan dat de andere overkoepelende thema's eerder neigden naar het ontstaan vanuit negatieve gebeurtenissen. Bovendien is er een significant verband gevonden tussen het thema 'klimaat en politiek' en elite belangen evenals het thema 'klimaat en human interest' en burger belangen. Deze resultaten laten zien dat het gebruik van nieuwswaarden sterk samenhangt met het aspect van klimaatverandering waarover geschreven werd.

4.2 Bronnen

De wetenschappelijke literatuur laat zien dat constructieve journalisten niet alleen hun routines veranderen in de selectie van nieuws, maar ook in het selecteren van bronnen die zij het nieuws laten duiden (Hermans & Gyldensted, 2019, Meijer, 2013). Een overzicht van het voorkomen van de geanalyseerde type bronnen is weergegeven in tabel 4.5. Hierin is weergegeven in hoeveel van de gecodeerde artikelen bepaalde bronnen wel en niet voorkwamen, alsmede het totaal aantal keer dat een type bron voorkwam en het gemiddelde aantal keer dat een type bron in een artikel voorkwam voor zowel populaire als kwaliteitskranten. Tabel 4.5 laat zien dat wetenschappelijke bronnen het meeste voorkwamen gevolgd door belangenorganisaties, alhoewel nationale en internationale politieke bronnen in combinatie met elkaar vaker voorkwamen. Dit kan verklaard worden uit het feit dat klimaatverandering een thema is dat voortkomt vanuit wetenschappelijk onderzoek waar politici vervolgens beleid maken. Voor de duiding van ontwikkelingen omtrent de opwarming van de aarde worden daarom vaak wetenschappers en politici aangehaald.

Als gekeken wordt naar het verschil in gebruik van bronnen door kwaliteitskranten en populaire kranten kunnen een aantal conclusies worden getrokken. Het totaal aantal bronnen per type krant kan een duiding zijn voor de diversiteit die journalisten aanbieden in hun artikelen. Uit een t-test bleek dat er een significant verschil bestond in aantal gebruikte bronnen per artikel tussen kwaliteitskranten ($M = 3.08$, $SD = 1.97$) en populaire kranten ($M = 2.68$, $SD = 1.75$), $t(515) = 2.44$, $p = .015$. Wanneer echter alleen werd gekeken naar het aantal verschillende type bronnen, was er geen significant verschil tussen kwaliteitskranten ($M =$

Tabel 4.5

Overzicht van het voorkomen van verschillende bronnen in populaire kranten en kwaliteitskranten

Type bron	Populaire kranten				Kwaliteitskranten			
	Ja	Nee	Totaal	M	Ja	Nee	Totaal	M
Andere media	36	222	41	0.16	41	216	60	0.23
Bedrijf	54	204	65	0.25	54	203	69	0.27
Belangenorganisatie	96	162	130	0.51	95	162	126	0.49
Nationale politiek	46	212	66	0.26	45	212	75	0.29
Internationale politiek	53	205	82	0.32	58	199	78	0.30
Politiek totaal	89	169	148	0.57	100	157	153	0.51
Wetenschap	113	145	168	0.66	122	135	219	0.85
Publiek	44	214	44	0.17	50	217	50	0.20
Overig	39	219	47	0.18	43	224	61	0.24
Auteur artikel (journalist)	43	215	43	0.17	45	212	45	0.18

Tabel 4.6*Uitkomsten t-testen voor ieder type bron per mediumtype*

Type Bron	Populaire kranten		Kwaliteitskranten		t	p
	M	SD	M	SD		
Andere media	0.16	0.42	0.23	0.66	1.56	.120
Bedrijf	0.25	0.53	0.27	0.59	0.36	.722
Belangenorganisatie	0.51	0.76	0.49	0.75	-0.18	.861
Nationale politiek	0.26	0.67	0.29	0.84	0.56	.576
Internationale politiek	0.32	0.78	0.30	0.65	-0.21	.835
Politiek totaal	0.57	1.04	0.60	0.99	0.27	.787
Wetenschap	0.66	0.91	0.85	1.22	2.16	.031*
Publiek	0.17	0.37	0.20	0.40	0.73	.468
Overig	0.18	0.48	0.24	0.61	1.16	.245
Auteur artikel	0.17	0.38	0.18	0.39	0.27	.787

Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

2.17, $SD = 1.03$) en populaire kranten ($M = 2.05$, $SD = 1.02$), $t(515) = 0.682$, $p = .164$. Daarnaast was het de vraag of er een verschil tussen beide type kranten bestaat in het gebruik van ieder type bron op individueel niveau. Om dit te bepalen zijn verschillende t-testen uitgevoerd voor ieder type bron, waarvan de resultaten zijn weergegeven in tabel 4.6. Hierin valt te zien dat alleen voor wetenschappelijke bronnen er een significant verschil is tussen populaire en kwaliteitskranten, waarbij kwaliteitskranten vaker wetenschappelijke bronnen aanhalen. Dit valt op omdat wetenschappers als bron in de literatuur worden aangehaald als één van de duiders van constructief brongebruik (Hermans & Gyldensted, 2019). Deelvraag 5 die luidde: ‘*is er een verschil tussen populaire en kwaliteitskranten in de mate waarin zij constructief brongebruik toepassen?*’ wordt op basis hiervan gedeeltelijk met ‘ja’ beantwoord, op basis van de verschillen tussen de kranten in het aantal wetenschappers dat zij aan het woord laten en het grotere aantal bronnen dat per artikel gebruikt wordt. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat andere duiders van constructief brongebruik geen verschil lieten zien. Er kan geconcludeerd worden dat er in vormen van brongebruik in het klimaatdebat tussen kwaliteitskranten en populaire kranten over de gehele lijn genuanceerde verschillen bestaan, maar dat voor de meeste aspecten hiervan gelijksoortige patronen waargenomen werden.

4.2.1 Constructief brongebruik

In het theoretisch kader zijn verschillende indicatoren voor constructief brongebruik uiteengezet. Hieronder vielen de diversiteit van de bronnen, die tot uitdrukking komen in het totaal aantal bronnen en het totaal aantal verschillende type bronnen. Tevens zijn de inbreng

Tabel 4.7*Indicatoren van constructief brongebruik voor iedere nieuwswaarde*

	Bronnen per artikel	Diverse bronnen	Aandeel journalist in bronnen	Aandeel (wetenschap/publiek) bronnen
Toekomst	3.11	2.15	20.8 %	31.8 %
Verleden	2.92	2.15	12.0 %	33.6 %
Positiviteit	2.83	2.04	12.5 %	29.4 %
Negativiteit	3.06	2.25	21.0 %	32.5 %
Elite belangen	2.88	2.14	16.8 %	14.5 %
Burger belangen	2.92	2.16	15.7 %	37.3 %

van de mening van de journalist, wetenschappelijke bronnen en publieksbronnen indicatoren naar aanleiding van de contextualiserende en publieksgeoriënteerde functie van constructieve journalistiek (McIntyre & Gyldensted; Tenore, 2014; Rosenberry & St. John, 2009). Deze aspecten van brongebruik kunnen daarmee duiders zijn voor het beantwoorden van deelvraag 6: *‘in welke mate is er een diversiteit aan bronnen in nieuws over het klimaatdebat beschreven door Nederlandse media?’* Tabel 4.7 geeft aan dat er geen grote verschillen zijn in het aantal (diverse) bronnen voor artikelen waarin de in dit onderzoek gemeten nieuwswaarden voorkwamen. Voor de nieuwswaarden ‘toekomst’ en ‘negativiteit’ ligt het aandeel van artikelen met daarin de mening van de journalist wel iets hoger. Alleen artikelen over gebeurtenissen die ontstaan uit elite belangen laten een opvallend laag aantal constructieve bronnen toe. Uit tabel 4.7 komt niet duidelijk naar voren dat er binnen het klimaatdebat een samenhang was tussen constructief nieuwswaarde- en brongebruik.

Een zelfde soort analyse kan worden gemaakt voor het bekijken van verschil in brongebruik tussen verschillende thema’s. Een overzicht hiervan is weergegeven in tabel 4.8. Hierin is te zien dat voor politieke onderwerpen het totaal aantal bronnen hoog ligt, maar deze bronnen meestal nauwelijks constructief zijn en dat de journalist hier geen sterk aandeel in

Tabel 4.8*Indicatoren van constructief brongebruik per overkoepelend thema*

Onderwerp	Bronnen per artikel	Diverse bronnen	Aandeel journalist in bronnen	Aandeel (wetenschap/publiek) bronnen
Klimaat en politiek	3.40	2.12	12.8 %	12.5 %
Ontwikkelingen klimaatverandering	3.05	1.90	11.7 %	62.7 %
Klimaat en bedrijfsleven	2.74	2.24	26.3 %	14.4 %
Klimaat en techniek	2.88	2.15	21.2 %	23.3 %
Klimaat en human interest	2.86	2.18	10 %	36.4 %

Artikelen zijn gebruikt wanneer het voorkomen van een thema in een artikeldominant door boven de 0.5 te scoren

heeft. Bij ontwikkelingen in de klimaatverandering ligt vooral het aandeel constructieve bronnen erg hoog, voornamelijk omdat in deze categorie vaak wetenschappelijke duiding moet worden gegeven aan wetenschappelijk gemeten trends die met klimaatverandering te maken hebben. Een voorbeeld hiervan is het artikel ‘Beschermd zeeën nog volop bevist’ (NRC Handelsblad, 2018a), waarin verschillende wetenschappers duiding geven aan het effect van beschermingsprogramma's in door klimaatverandering aangetaste zeegebieden. Bij de thema's ‘klimaat en bedrijfsleven’ en ‘klimaat en techniek’ lag het aandeel van de journalist hoger, maar het aantal constructieve bronnen lag lager. Vanuit deze tabel blijkt omwille van deze verschillende inzichten niet dat één van de overkoepelende thema's aan duidelijk constructiever brongebruik gekoppeld kan worden, alhoewel er wel explicietere verschillen tussen de manier van brongebruik waarneembaar zijn.

4.3 Framing

Het laatste onderdeel van het constructiever maken van nieuws komt tot uiting in de manier waarop er over klimaatverandering wordt geschreven. Hierbij proberen constructieve journalisten zoals gezegd afstand te nemen van de traditionele negatieve kijk op nieuws (McIntyre, 2015) en zodoende meer betekenisvolle artikelen te schrijven waarbij de lezer wordt betrokken bij het verhaal. Hierbij zou afstand worden gedaan van klassieke negatieve nieuwsframes, ofwel zouden constructieve frames worden toegevoegd aan deze negatieve frames om negatief nieuws in een constructief kader te plaatsen. Een overzicht van het voorkomen van zowel de klassieke negatieve frames als positieve en negatieve consequentiefames en constructieve frames in de gecodeerde artikelen is weergegeven in tabel 4.9.

Wat betreft de klassiek negatieve frames is in de tabel te zien dat het conflictframe het meest voorkomende negatieve frame was en maar liefst in de helft van de artikelen in populaire kranten en een aanzienlijk gedeelte van de artikelen in kwaliteitskranten voorkwam. Ook het responsibility frame kwam vaker voor dan de constructieve frames. Het

Tabel 4.9

Overzicht van het voorkomen van verschillende frames in populaire kranten en kwaliteitskranten

Frames	Populaire kranten		Kwaliteitskranten		Totaal
	Ja	Nee	Ja	Nee	
Klassiek negatieve frames					
Responsibility frame	104 (40%)	154 (60%)	107 (42%)	150 (58%)	515
Conflict frame	132 (51%)	116 (49%)	111 (43%)	146 (57%)	515
Morality Frame	51 (20%)	207 (80%)	45 (18%)	212 (82%)	515
Consequentiefames					
Gain Negative	242 (94%)	16 (94%)	245 (95%)	12 (5%)	515
Loss	92 (36%)	166 (64%)	92 (36%)	165 (64%)	515
Gain	49 (19%)	209 (81%)	91 (35%)	166 (65%)	515
Constructieve frames					
Problem Solution frame*	44 (17%)	212 (83%)	75 (29%)	182 (71%)	515
- Probleem/Diagnostic frame	164 (64%)	94 (36%)	191 (74%)	76 (26%)	515
- Oplossing	65 (25%)	193 (75%)	86 (33%)	171 (67%)	515
Collective action frame**	26 (10%)	232 (90%)	42 (16%)	215 (84%)	515
- Prognostic frame	71 (28%)	187 (72%)	108 (42%)	149 (58%)	515
- Motivational frame	64 (25%)	194 (75%)	77 (30%)	180 (70%)	515

*Het problem solution frame komt voor wanneer zowel het probleem/diagnostic frame als een oplossing voorkomt

**Het collective action frame komt voor wanneer zowel het probleem/diagnostic frame, het prognostic frame en het motivational frame voorkomen

moralityframe kwam beduidend minder voor dan het responsibility en conflict frame. Het meest voorkomende frame in alle artikelen, met uitzondering van de consequentiefames, was het probleem/diagnostic frame. Dit frame valt onder de categorie constructieve frames, alhoewel dit frame slechts een onderdeel is van het problem solution frame en het collective action frame en los van de andere onderdelen van de constructieve frames eerder een negatief frame is.

Wat betreft consequentiefames is te zien dat er beduidend meer loss frames dan gain frames voorkwamen bij populaire kranten. Bij kwaliteitskranten liggen deze getallen dicht bij elkaar, maar werden er nog steeds vaker loss frames gemeten. Tegelijkertijd werd er bijzonder veel gebruik gemaakt van gain negative frames, wat in de kern inhoudt dat er zelden tot nooit voordelen van niet handelen tegen klimaatverandering genoemd werden. Het gebruik van een loss frame kan worden geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld uit een van de gecodeerde artikelen:

Milieudefensie beroept zich in haar zaak onder meer op internationale richtlijnen, nationale en Europese wetgeving en eigen luchtmetingen. „Nederland overschrijdt de wettelijke normen voor de luchtkwaliteit en schendt fundamentele mensenrechten door veel te weinig te doen tegen de luchtvervuiling. Die vervuiling veroorzaakt jaarlijks duizenden doden en tienduizenden ernstig zieken. Dat is onacceptabel”, zegt Anne Knol van Milieudefensie (Algemeen Dagblad, 2016).

Het gain frame kan daarnaast geïllustreerd worden aan de hand van het volgende voorbeeld:

Dat zowel MIT als PBL kernenergie toch „relatief goedkoop” noemt als klimaatmaatregel, komt doordat zo’n centrale een halve eeuw meegaat. Al die tijd levert een reactor – die evenveel stroom levert als honderden windmolens – klimaatwinst op. Ook vergt een centrale weinig aanpassingen aan het elektriciteitsnet, vergeleken met zonneparken en windmolens (NRC Handelsblad, 2018b).

De laatste type frames omvatten het uiteindelijke doel van dit onderzoek, namelijk de duiding van constructieve journalistiek in de vorm van framing. In tabel 4.9 is te zien dat het problem solution frame het meest voorkomende constructieve frame was, wat op zichzelf niet onverwacht is, omdat het collective action frame (deels) een uitbreiding is op dit frame. Beide type constructieve frames kwamen minder vaak voor dan conflictframes en responsibility-frames, maar het problem solution frame kwam vaker voor dan het morality frame. Ook het

met negativiteit connoterende loss frame werd een stuk vaker gevonden in de geanalyseerde artikelen dan beide typen constructieve frames. Het problem solution frame kan worden geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld:

Koolstof zwaarder belasten zou de silver bullet, het wondermiddel, kunnen zijn waar 'Parijs' op wacht. (...) Van veel brandstoffen en processen is bekend hoeveel uitstoot van broeikasgas ermee gepaard gaat. 'Bestraf' dat met een belasting en het wordt voor bedrijven en consumenten interessanter over te stappen op producten die minder uitstoten. Volgens economen is het een ideaal middel (Trouw, 2015).

Op eenzelfde manier kunnen de verschillende onderdelen van het collective action frame worden geïllustreerd aan de hand van het onderstaande voorbeeld:

Bio-energie uit hout is in principe klimaatneutraal: als bomen groeien nemen ze CO₂ op; als ze vervolgens sterven en vergaan komt het allergrootste gedeelte van deze CO₂ weer vrij, en is de balans nul - dit heet de korte koolstofcyclus. Als de mens hout verbrandt om energie op te wekken, komt dit CO₂ ook vrij, maar dat was in de natuur dus ook gebeurd. Wij vermijden hierdoor echter emissie van fossiel CO₂. Daarom is het ook irrelevant dat er bij het verbranden per eenheid energie iets meer CO₂ vrijkomt dan bij kolen: de emissie van kolen is een netto toevoeging van CO₂ aan de atmosfeer, CO₂ uit biomassa niet. (...) Duurzame biomassa-inzet op grote schaal is ook volgens het laatste '1,5 graden' IPCC-rapport vrijwel onmisbaar om onze klimaatdoelstellingen te halen (NRC Handelsblad, 2018c).

Om verschillen waar te nemen is voor elk frame een χ^2 -toets uitgevoerd, waarbij verschillende uitkomsten zichtbaar waren voor het gebruik van alle frames. Een overzicht van de χ^2 -toetsen voor alle frames is weergegeven in tabel 4.10. Hierin is te zien dat er geen significante verschillen bestaan voor het gebruik van klassiek negatieve frames, alhoewel er wel een trend is vastgesteld wat betreft het gebruik van het conflictframe, dat in dit onderzoek vaker door populaire kranten werd toegepast. Ook zijn er significante verschillen vastgesteld voor het gebruik van gain frames, problem solution en collective action frames, welke allen meer voorkwamen bij kwaliteitskranten. Ook voor de verschillende onderdelen van problem solution frames en collective action frames werden deze significante verschillen gemeten, behalve voor het motivational frame. De frames die als constructief werden bestempeld in de theorie kwamen significant vaker voor in kwaliteitskranten dan bij populaire kranten. Deelvraag 7, waarin beide type kranten vergeleken werden in de mate waarin zij constructieve

Tabel 4.10*Uitkomsten χ^2 toetsen voor frames tussen populaire en kwaliteitskranten*

Frame	X²	p	Cramer's V
Klassiek negatieve frames			
Responsibility frame	0.05	.829	.01
Conflict frame	2.97	.848	.08
Morality frame	0.30	.586	.03
Consequentiefames			
Gain negative frame	0.33	.567	.03
Loss frame	0.00	1.00	.00
Gain frame	16.71	< .001***	.18
Constructieve frames			
Problem solution frame	9.99	.002**	.14
- Probleem/Diagnostic frame	6.46	.011*	.12
- Oplossing	3.86	.049*	.09
Collective action frame			
- Prognostic frame	11.31	< .001***	.15
- Motivational frame	1.47	.225	.06

Significantieniveau: p < .05*, p < .01**, p < .001***

framing toepassen, wordt daarom beantwoord met het gegeven dat dit aspect van constructieve journalistiek bij kwaliteitskranten vaker voorkomt dan bij populaire kranten. Dit ligt in lijn met het vermoeden dat de wetenschappelijke literatuur geeft dat kwaliteitskranten meer ruimte zouden bieden aan constructieve journalistiek (Brüggemann & Engesser, 2018; Hermans & Gyldensted, 2019; McIntyre, 2019). Er kan echter over het algemeen opnieuw gewezen worden naar een dominantie van een negativiteitsbias in de routines van journalisten, waardoor constructieve journalistiek relatief beperkt aanwezig is, omdat in het nieuws vooral negatieve frames voorkomen.

Als deze negativiteitsbias dominant is, zou dat ook zichtbaar moeten zijn in de verhouding tussen klassiek negatieve frames en constructieve (consequentie)frames. In tabel 4.11 staan de t-waarden die resulteerden van enkele gepaarde t-tests die vergelijken of constructieve (consequentie)frames al dan niet vaker voorkwamen dan klassiek negatieve (consequentie)-frames. In de tabel is te zien dat zowel responsibility frames als conflict en loss frames significant vaker voorkwamen dan ieder constructief frame. Gain frames kwamen wel significant vaker voor dan morality frames. Deelvraag 8, die het aandeel klassiek negatieve en constructieve frames vergelijkt, kan daarom beantwoord worden met de stelling dat de meerderheid van de klassiek negatieve frames meer voorkwamen dan de constructieve

Tabel 4.11*Uitkomsten gepaarde t-testen voor vergelijking tussen constructieve en klassiek negatieve frames*

			Responsibility Frame	Conflict Frame	Morality Frame	Loss Frame
	M		0.41	0.47	0.19	0.36
	M	SD	0.49	0.50	0.39	0.48
Gain Frame	0.27	0.45	.00***	.00***	.00**	.01**
Problem Solution Frame	0.22	0.42	.00***	.00***	.07	.00***
Collective Action Frame	0.13	0.34	.00***	.00***	.01*	.00***

Significantieniveau: p < .05*, p < .01**, p < .001***

frames, waarbij er vooral veel ruimte was voor conflictframes en responsibilityframes. Journalisten van dagbladen lieten tevens meer ruimte voor negatieve uitkomsten van klimaatverandering dan dat zij positieve uitkomsten van mogelijke oplossingen benoemden. Dit komt overeen met de literatuur die beschrijft dat er door de routinematige productie van journalistiek een negativiteitsbias op gebeurtenissen ontstaat (Harcup & O'Neill, 2017; Shoemaker & Reese, 2013). De resultaten scheppen wat dat betreft duidelijkheid in de theorie die zegt dat deze negativiteitsbias over de gehele lijn dominant is in de journalistieke verslaggeving ten opzichte van de filosofie van constructieve journalistiek.

4.3.1 Frames en nieuwswaarden

Naast het voorkomen van verschillende typen framing an sich is het ook de vraag vanuit welke nieuwswaarden de verschillende frames ontstaan. Hiervoor is een set aan χ^2 -toetsen uitgevoerd, waarvan de ϕ_c -coëfficiënten zijn weergegeven in tabel 4.12, welke een antwoord geeft op deelvraag 9: *'In welke mate worden constructieve frames toegepast op traditioneel en constructief gebruik van nieuwswaarden?'* Deze coëfficiënten duiden de samenhang tussen elk frame en iedere gemeten nieuwswaarde en gelden als de Cramer's V coëfficiënt voor een χ^2 -toets met twee dichotome variabelen, waarvan de samenhang sterk genoemd wordt vanaf een waarde van 0.5 (Kearney, 2017). Voor de klassiek negatieve frames waren er enkele verschillen zichtbaar. Zo had het responsibility frame een kleine positieve associatie met gebeurtenissen in de toekomst, waar het conflictframe een positieve associatie had met gebeurtenissen in het verleden. Het responsibility frame had als enig klassiek negatief frame geen significante positieve associatie met negatieve gebeurtenissen. Wel had dit frame een significante positieve associatie met nieuws dat ontstaat uit elite belangen. Het morality frame had juist een kleine significante associatie met gebeurtenissen die ontstaan uit de belangen van burgers.

Tabel 4.12 *ϕ_c -coëfficiënten voortkomend uit χ^2 -toetsen om samenhang tussen frames en nieuwswaarden te vergelijken*

	Toekomst	Verleden	Negativiteit	Positiviteit	Elite belangen	Burger belangen
Klassiek negatieve frames						
Responsibility	.13**	.05	.01	.08	.37***	(-).15***
Conflict	(-).17***	.17***	.38***	(-).028***	.21***	.02
Morality	.07	.09	.16***	(-).09	(-).07	.13**
Consequentiefames						
Loss frame	.02	.12**	.28***	(-).26***	(-).18***	.06
Gain frame	.32***	(-).25***	(-).40***	.49***	.04	.02
Constructieve frames						
Problem Solution ^a	.28***	(-).18***	(-).11*	.30***	(-).13**	.03
- Probleem/Diagnostic	.12**	(-).04	.28***	(-).07	.17***	.10*
- Oplossing	.28***	(-).19***	(-).21***	.37***	(-).12**	.03
Collective Action Frame ^b	.25***	(-).15***	.01	.15***	(-).10*	.05
- Prognostic	.32***	(-).19***	(-).17***	.33***	(-).17***	.00
- Motivational	.16***	(-).08	(-).03	.10*	(-).10*	.06

Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$ ^aHet problem solution frame komt voor wanneer zowel het probleem/diagnostic frame als een oplossing voorkomt^bHet collective action frame komt voor wanneer zowel het probleem/diagnostic frame, het prognostic frame en het motivational frame voorkomen

Het onderscheid tussen de verschillende consequentiefames was daarentegen een stuk duidelijker. Gain frames scoorden een gemiddelde significante associatie met gebeurtenissen in de toekomst en loss frames juist een kleine significante associatie met gebeurtenissen in het verleden. Op dezelfde manier werd een gemiddeld sterke samenhang vastgesteld tussen gain frames en positieve gebeurtenissen enerzijds en loss frames en negatieve gebeurtenissen anderzijds. Tot slot hadden loss frames een kleine significante samenhang met nieuws dat voortkomt uit elite belangen. In het geval van consequentiefames lijkt het er daarom duidelijk op dat de constructieve frames met constructieve nieuwswaarden samengaan en dat klassiek negatieve frames met negatievere nieuwswaarden samenhangen.

Ook wat betreft de constructieve frames zijn duidelijke associaties gevonden. Zowel het problem-solution frame als het collective action frame hadden een kleine significante associatie met gebeurtenissen die in de toekomst plaatsvinden. Ook was er een significante samenhang met positieve gebeurtenissen, waarvan de samenhang voor collective action frames klein en voor problem-solution frames gemiddeld was. De frames hadden ook een kleine negatieve associatie met nieuws dat ontstaat uit elite belangen, maar hadden geen

positieve associatie met het belang van burgers. Dit kan betekenen dat deze constructieve framing daadwerkelijk afstand probeert te doen van elitair nieuws, maar zich in het klimaatdebat niet zozeer richt op het versterken van de positie van het publiek.

4.3.2 Frames en thema's

Nadat de aanwezigheid van de verschillende frames over het geheel is geanalyseerd, was het de vraag in welke mate bepaalde subthema's in het klimaatdebat geschikt zijn voor het bedrijven van constructieve journalistiek. Hiervoor zijn verschillende logistische regressieanalyses uitgevoerd waarvan de resultaten zijn weergegeven in de tabellen 4.13, 4.14 en 4.15. In deze tabellen is voor ieder onderwerp het β -coëfficiënt weergegeven voor de samenhang tussen elk subthema en ieder frame. Tabel 4.13 geeft daarmee de samenhang weer tussen de onderwerpen en de klassiek negatieve frames, tabel 4.14 doet hetzelfde voor consequentiefames en tabel 4.15 geeft dezelfde analyse voor constructieve frames weer. In Appendix E worden deze β -coëfficiënten weergegeven voor elk los thema resulterend uit het topic model.

Tabel 4.13 geeft de samenhang weer tussen klassiek negatieve frames en de verschillende overkoepelende deelonderwerpen. De enige significante intercept was die van het conflictframe. Dit betekent dat de meeste thema's in het klimaatdebat over het algemeen de neiging hadden om het conflictframe toe te passen. Vervolgens zijn er significante negatieve verbanden tussen met de onderwerpen 'ontwikkelingen klimaatverandering', 'klimaat en bedrijfsleven' en 'klimaat en techniek', wat inhoudt dat wanneer deze onderwerpen prominenter voorkwamen de kans op het gebruik van het conflictframe kleiner werd. Voor het thema 'ontwikkelingen klimaatverandering' bestond deze significante negatieve associatie ook met de andere negatieve frames, waar het thema 'klimaat en techniek'

Tabel 4.13

β -coëfficiënten logistische regressieanalyse voor verband tussen subthema's en klassiek negatieve frames

Onderwerp	Responsibility Frame	Conflict Frame	Morality Frame
Intercept	-0.12	0.80*	0.61
<i>Klimaat en politiek</i>	0.90	0.65	-2.65**
<i>Ontwikkelingen klimaatverandering</i>	-2.40**	-3.56***	-3.59***
<i>Klimaat en bedrijfsleven</i>	2.46*	-2.42*	-1.66
<i>Klimaat en techniek</i>	-0.18	-3.06***	-2.39**
<i>Klimaat en human interest</i>	-1.39	-1.39	-1.08
	N	515	515
	Nagelkerke R²	0.26	0.25
		515	515
		0.25	0.08

Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

Tabel 4.14*β-coëfficiënten logistische regressieanalyse voor verband tussen subthema's en consequentiefames*

Onderwerp	Gain Negative Frame	Loss Frame	Gain Frame
Intercept	-3.84*	-2.54**	-2.90**
<i>Klimaat en politiek</i>	0.09	1.14	1.72
<i>Ontwikkelingen klimaatverandering</i>	2.99	3.79***	1.26
<i>Klimaat en bedrijfsleven</i>	-9.18	1.23	3.06*
<i>Klimaat en techniek</i>	0.72	1.39	4.19***
<i>Klimaat en human interest</i>	1.07	2.16	0.05
N	515	515	515
Nagelkerke R²	0.21	0.15	0.17

Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

een significant negatief verband had met het morality frame. Het thema 'Klimaat en bedrijfsleven' was daarnaast het enige thema met een positief verband met het responsibility frame. Er kan duidelijk gesteld worden dat er verschillen zijn in de neiging van de verschillende deelonderwerpen voor het gebruiken van klassiek negatieve frames.

Tabel 4.14 laat vervolgens de samenhang tussen de verschillende subthema's en consequentiefames zien. Alle intercepts zijn negatief, wat betekent dat voor de meeste onderwerpen het onwaarschijnlijk is dat deze frames voorkomen. Voor het gain negative frame is te zien dat geen enkel subthema een significant verband had met dit frame, wat in de algemene lijn ligt met de eerdere resultaten met betrekking tot dit frame en het gelimiteerde voorkomen van dit frame in het algemeen. Het loss frame kwam wel significant vaker voor bij het onderwerp 'ontwikkelingen klimaatverandering' en het gain frame kwam significant vaker voor bij de thema's 'klimaat en bedrijfsleven' en 'klimaat en techniek', wat eerder al de onderwerpen waren die een samenhang met positieve nieuwswaarden hadden.

Tenslotte is om echt te bepalen welke onderwerpen op een constructieve wijze geframed worden de samenhang van de subthema's met het problem-solution frame en het collective action frame bepaald. De resultaten hiervan zijn weergegeven in tabel 4.15. De intercept van het problem solution frame is negatief en significant, wat betekent dat er verschillen zijn die laten zien dat de meeste onderwerpen over het algemeen dit frame niet hebben. Alleen het onderwerp 'klimaat en techniek' had een significant positief verband dat uitsteekt ten opzichte van de andere onderwerpen, waaruit te concluderen valt dat dit onderwerp dominant is in het aanbieden van oplossingen voor klimaatverandering. Het collective action frame liet geen enkel significant verband zien met enig onderwerp, en vanwege de negatieve intercept betekent dit dat het frame eerder niet dan wel voorkwam voor

Tabel 4.15*β-coëfficiënten logistische regressieanalyse voor verband tussen subthema's en constructieve frames.*

Onderwerp	Problem Solution Frame	Collective Action Frame
Intercept	-2.36*	-1.99
<i>Klimaat en politiek</i>	-0.40	1.34
<i>Ontwikkelingen klimaatverandering</i>	0.78	0.27
<i>Klimaat en bedrijfsleven</i>	0.62	-0.01
<i>Klimaat en techniek</i>	4.50***	1.91
<i>Klimaat en human interest</i>	0.12	-0.82
N	515	515
Nagelkerke R ²	0.24	0.09

Significantieniveau: p < .05*, p < .01**, p < .001***

ieder onderwerp. Ook hier had 'klimaat en techniek' de meest positieve associatie, maar deze was niet significant.

4.3.3 Frames en brongebruik

De laatste vergelijking die gemaakt werd was die tussen het voorkomen van verschillende soorten van constructief brongebruik bij het gebruik van elk geanalyseerd frame. Een overzicht hiervan is weergegeven in tabel 4.16 op de volgende pagina. Deze tabel geeft daarmee een antwoord op deelvraag 10: 'In welke mate komen constructieve frames overeen met divers brongebruik?' Hierin is te zien dat in artikelen waarin het collective action frame voorkwam, ook de meeste bronnen gebruikt werden en tevens het meest diverse brongebruik werd aangehouden. Het aandeel van artikelen waarin de mening van de journalist naar voren komt, is ook het hoogste voor het collective action frame. Voor het problem-solution frame wordt minder vaak de mening van de journalist gebruikt in het artikel dan voor alle klassiek negatieve frames. Het aandeel van constructieve bronnen ligt het hoogst voor loss frames, wat onder andere te verklaren valt doordat dit frame veelvuldig voorkomt bij het subthema 'ontwikkelingen klimaatverandering' en dit thema in het algemeen vooral wetenschappelijke bronnen gebruikt, zoals te zien was in tabel 4.8. Voor constructieve frames lag het aandeel van deze bronnen ook een stuk hoger dan voor klassiek negatieve frames. In het brongebruik van artikelen waarin constructief geframed werd zijn in het algemeen duidelijke verschillen merkbaar die op deze wijze constructieve journalistiek herkenbaar maken.

Tabel 4.16*Indicatoren van constructief brongebruik per overkoepelend thema*

	Bronnen per artikel	Diverse bronnen	Aandeel journalist in bronnen	Aandeel (wetenschap/ publiek) bronnen
<i>Klassiek negatieve frames</i>				
<i>Responsibility</i>	3.15	2.27	22,6 %	21,2 %
<i>Conflict</i>	3.25	2.39	21.4 %	21.4 %
<i>Morality</i>	3.20	2.32	30.2 %	26.1 %
<i>Consequentieframes</i>				
<i>Loss frame</i>	3.06	2.17	16.0 %	40.3 %
<i>Gain frame</i>	3.31	2.25	18.8 %	31.4 %
<i>Constructieve frames</i>				
<i>Problem Solution</i>	3.24	2.29	21.0 %	38.1 %
- <i>Probleem/Diagnostic</i>	3.07	2.22	19.6 %	35.4 %
- <i>Oplossing</i>	3.05	2.19	18.7 %	36.2 %
<i>Collective Action Frame</i>	3.57	2.44	32.4 %	38.3 %
- <i>Prognostic</i>	3.00	2.16	17.4 %	38.2 %
- <i>Motivational</i>	3.34	2.34	30.7 %	31.6 %

Artikelen zijn gebruikt wanneer het voorkomen van een thema in een artikeldominant door boven de 0.5 te scoren

4.4 Complete constructieve journalistiek

Wanneer alle inzichten bij elkaar worden gebracht, is het nog de vraag in welke mate de gezamenlijke combinaties van nieuwswaarden, brongebruik en framing met elkaar voorkomen. Deze analyse werd uitgevoerd aan de hand van een samengestelde variabele zoals beschreven in de methodologie, welke op een schaal van -1 tot 1 gemeten werd, waarbij -1 staat voor uiterst klassiek negatieve journalistiek en 1 voor uiterst constructieve journalistiek. Als losse onderdelen werden voor het gebruik van verschillende elementen van de journalistieke routines tussen beide type kranten verschillen gevonden in de mate waarin deze aspecten constructief werden benaderd. Wanneer werd gekeken naar de combinatie van nieuwswaarden, brongebruik en framing in een samengestelde variabele werd over het gehele bestand aan gecodeerde artikelen een gemiddelde waarde van $M = -0.12$ gevonden met een standaarddeviatie van $SD = 0.39$. De negatieve waarde geeft aan dat wanneer naar de routines van nieuwsproductie wordt gekeken, over de gehele lijn nog steeds een duidelijke neiging is naar een negatieve benadering van nieuws. Deelvraag 11, die luidde: *‘In welke mate kan in de Nederlandse media gesproken worden over complete constructieve journalistiek?’* wordt daarom beantwoord met het inzicht dat in de Nederlandse media een neiging naar klassiek negatieve nieuwsroutines zichtbaar was. Wanneer wordt gekeken naar de verschillende krantentypes, kan worden geconcludeerd dat er ook wanneer naar complete constructieve journalistiek wordt gekeken, er een significant verschil bestaat tussen de gemiddelde constructieve score van kwaliteitskranten ($M = -0.07$, $SD = 0.38$) en populaire kranten ($M = -0.17$, $SD = 0.38$), $t(515) = 2.90$, $p = .004$, waarbij kwaliteitskranten hoger scoren dan populaire kranten. Dit geeft een antwoord op deelvraag 12: *Is er een verschil tussen kwaliteitskranten en populaire kranten in het gebruik van complete constructieve journalistiek?* Dit gegeven sluit aan op het vermoeden dat de ‘hard news’ benadering van kwaliteitskranten beter aansluit op de filosofie van constructief journalistiek dan de ‘soft news’ benadering van populaire kranten (Brüggemann & Engesser, 2018; Hermans & Gyldensted, 2019; McIntyre, 2019; Bakker & Scholten, 2013).

Wanneer wordt gekeken naar verschillende thema's is het ook de vraag of de vermoedelijke samenhang die de analyses van de losse routine onderdelen apart lieten zien ook gelden voor een samengestelde constructieve variabele. Hiervoor zijn verschillende correlatie-coëfficiënten berekend. Er werd een middelmatig negatieve correlatie gevonden met politieke thema's, $r(514) = -.42$, $p < .001$, en een zwakke negatieve correlatie met het thema ‘klimaat en bedrijfsleven’, $r(514) = -.20$, $p < .001$. Het thema ‘klimaat en techniek’ had slechts een zwakke positieve correlatie met de samengestelde constructieve variabele, $r(514)$

= .29, $p < .001$, die voor het thema ‘ontwikkelingen in klimaatverandering’ licht hoger lag, $r(514) = .31, p < .001$. Voor het thema ‘klimaatverandering en human interest’ werd geen significante correlatie gevonden, $r(514) = -.05, p = .28$. Een uitgebreide tabel van de correlaties van alle onderwerpen die uit het topic model voortkwamen is gepresenteerd in Appendix F. Opnieuw lieten de overkoepelende thema’s ‘ontwikkelingen in klimaatverandering’ en ‘klimaat en techniek’ daarmee zien het meest te neigen naar het gebruik van constructieve elementen in nieuws. De correlaties zijn echter niet sterk, maar dit kan opnieuw verklaard worden aan de hand van het gegeven dat over de gehele lijn aan berichtgeving klassiek negatieve aspecten van journalistieke routines de overhand hebben ten opzichte van constructieve routines.

5 Conclusie en discussie

Dit onderzoek draagt bij aan de wetenschappelijke literatuur over constructieve journalistiek door een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag *“In welke mate wordt door Nederlandse media constructieve journalistiek toegepast in de verslaggeving van het klimaatdebat?”* Hierbij is constructieve journalistiek gedefinieerd als een stroming die zich afzet van klassieke journalistieke routines die resulteren in een negativiteitsbias in nieuws door middel van het veranderen van deze routines op het gebied van nieuwsselectie, bronkeuze en framing. Daarnaast is een methode voorgesteld om deze drie aspecten van journalistieke routines met elkaar te combineren, waardoor er een variabele ontstond die voor ieder artikel de mate waarin constructieve journalistiek aanwezig is kan duiden. Zowel wat betreft de drie losse aspecten van nieuwsroutines die constructieve journalistiek duiden als binnen de samengestelde variabele kan geconcludeerd worden dat constructieve journalistiek aanwezig is in Nederlandse dagbladen. Wanneer de aspecten echter worden afgezet tegen traditionele aspecten van nieuws met een neiging naar negatieve verslaggeving moet gesteld worden dat constructieve journalistiek beperkt in omvang is, omdat de uitwerking van klassiek negatieve routines in de inhoud van het nieuws dominant was in het Nederlandse klimaatdebat tussen 2015 en 2020.

Toch zijn er verschillen merkbaar tussen kwaliteitskranten en populaire kranten. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat kwaliteitskranten meer constructieve journalistiek in hun artikelen verwerken dan populaire kranten. Op het vlak van nieuwswaarden kwam dit naar voren in de vorm van toekomstvisie en op het vlak van brongebruik uitte zich dat in een veelvuldig gebruik van wetenschappers als bron. Wat betreft de framing van nieuws blijkt binnen dit onderzoek dat kwaliteitskranten alle geanalyseerde vormen van constructieve frames vaker toepasten dan populaire kranten. Dit resulteerde ook in een meer constructieve score van kwaliteitskranten op de samengestelde variabele die de algehele neiging naar constructieve journalistiek duidt.

Tot slot heeft dit onderzoek proberen te duiden middels welke subthema's in het klimaatdebat constructieve journalistiek naar voren kwam. Bij deze analyse zijn uit een topic model vijf overkoepelende thema's gevonden die klimaatverandering en alle daaromheen lopende ontwikkelingen koppelen aan politiek, bedrijfsleven, techniek, menselijk perspectief en aan de staat van de aarde zelf. Uit verdere analyses blijkt dat constructieve journalistiek vooral werd toegepast op onderwerpen waar techniek of de staat van de aarde zelf een rol bij speelde, met daarbij de nuance dat oplossingsgerichte journalistiek meer voorkwam dan

journalistiek die het publiek probeerde te betrekken. De andere subthema's binnen het klimaatdebat hadden - alhoewel ten opzichte van elkaar in een andere hoedanigheid - meer de neiging in een klassiek negatieve vorm gepresenteerd te worden in het nieuws. Deze resultaten laten niet alleen zien dat binnen een bepaald subthema wel degelijk sprake was van een aanzienlijk aandeel van constructieve journalistiek in de verslaggeving, maar ook op welke subthema's er voor journalisten eventuele kansen liggen om zich te onderscheiden door een meer constructieve manier van schrijven te hanteren en zodoende de diversiteit van het klimaatdebat op deze aspecten te vergroten. Zo heeft constructieve journalistiek bijvoorbeeld als doel de positie van burgers in het politieke debat te versterken (Broersma & Peters, 2017; McIntyre, 2015), waardoor het klimaatdebat gebaat zou kunnen zijn bij een constructievere benadering van het politieke aspect ervan.

Naast het aanduiden van de staat van constructieve journalistiek in het Nederlandse klimaatdebat was een belangrijk onderdeel van dit onderzoek het produceren van een framework voor het meten van de aanwezigheid van constructieve journalistiek in het algemeen. Het kader dat in de methodologie is geconstrueerd heeft als doel ook toepasbaar te zijn op andere onderwerpen in het nieuws. Dit kader is opgesteld aan de hand van de drie kernonderdelen van nieuwsproductie; selectie van nieuws, gebruik van bronnen en framing van nieuws. Voor alle drie deze onderwerpen gebruikt dit kader een vergelijking tussen de nieuwsproductie zoals voorgesteld door de literatuur over constructieve journalistiek enerzijds (Hermans & Gyldensted, 2019; McIntyre, 2015; Capella & Jamieson, 1996; Benford & Snow, 2000) en door journalistieke routines gedreven negatieve vormen van nieuwsproductie anderzijds (Shoemaker & Reese, 2013; Ryfe, 2016; Semetko & Valkenburg, 2000). Bovendien combineert dit onderzoek deze aspecten met elkaar in een samengestelde variabele, die als kenmerk heeft de mate van constructieve journalistiek op artikel-, onderwerp-, tijdsperiode- of mediumniveau te kunnen meten. Hiermee draagt dit onderzoek bij aan de methodologische mogelijkheden voor wetenschappers om in vervolgonderzoek de aanwezigheid van constructieve journalistiek in verschillende mediacontexten te duiden.

De relatief beperkte aanwezigheid van constructieve journalistiek in de media kan verklaard worden aan de hand van eerdere wetenschappelijke inzichten. Zo is constructieve journalistiek een betrekkelijk nieuwe stroming in het totale bestand aan journalistieke visies (Gyldensted, 2015; McIntyre, 2015). Daarnaast is constructieve journalistiek een vorm van verslaggeving die in zijn kern breekt met de genormaliseerde routines van journalisten als objectiviteit (Burgess & Hurcumbe, 2019) en probeert constructieve journalistiek een hernieuwde visie in de manier van nieuwsselectie, brongebruik en framing toe te passen.

Binnen grote nieuwsorganisaties, waarin journalisten veelal routinematig te werk gaan binnen een professionele omgeving waarin kennis tussen vakgenoten wordt overgedragen, is het dan ook niet gek dat vernieuwde werkwijzen slechts langzaam hun intrede doen. De resultaten van dit onderzoek laten echter zien dat constructieve journalistiek - alhoewel in gelimiteerde vorm - voorkomt en daarmee dat de ruimte voor vernieuwde visies op journalistieke werkwijzes wel degelijk bestaat. Voor de vaststelling van de ontwikkeling van constructieve journalistiek binnen het Nederlandse medialandschap is echter wel nog een longitudinale analyse nodig, aangezien de in dit onderzoek gepresenteerde resultaten een momentopname van de periode 2015 tot 2019 bedragen en niet vergelijkbaar zijn met een eerdere periode. Het is daarbij interessant om in de toekomst aan de hand van het gebruikte framework de ontwikkeling van constructieve journalistiek te blijven volgen.

De maatschappelijke implicaties van dit onderzoek moeten worden beschouwd met een aantal methodologische beperkingen in het achterhoofd. Zo was het in eerste instantie het doel om de mate waarin constructieve journalistiek wordt toegepast in dagbladen te vergelijken met de mate van aanwezigheid in *De Correspondent*, een Nederlands platform dat openlijk uitdraagt constructieve journalistiek te bedrijven (De Correspondent, 2017). Helaas bleek de Correspondent niet in staat om de aangevraagde data, die bestond uit de artikelen over klimaatverandering uit de tijdsperiode van dit onderzoek, te leveren. Hierdoor was het niet mogelijk was om een vergelijking tussen traditionele en nieuwe media te maken. De huidige resultaten zijn daarom niet vergelijkbaar met de situatie waarin constructieve journalistiek volledig in uitvoering is en er is daarom ook aanvullend onderzoek nodig om deze vergelijking op een valide manier te trekken. Dit kan de exacte positie van constructieve journalistiek in het gehele medialandschap beter duiden dan de resultaten in dit onderzoek.

Hiernaast moet ook in ogenschouw genomen worden dat het kader waaruit constructieve journalistiek in dit onderzoek gemeten is een suggestie betreft die is ontstaan vanuit de belangrijkste literatuur over constructieve journalistiek. Omdat er nog geen eerder framework voor het meten van constructieve journalistiek was opgesteld, zijn de kernelementen en visies van constructieve journalistiek gecombineerd met de literatuur over framing in gedrags- en communicatiewetenschappen. Hierbij is wat betreft framing vooral gericht op de constructieve focus op oplossingen en het betrekken van een publiek. Dat wil niet zeggen dat er geen andere duiders voor constructieve journalistiek kunnen zijn die een nieuw licht kunnen schijnen op het framework voor de uitgevoerde analyse, wat in de toekomst de operationalisatie van constructieve journalistiek zou kunnen uitbreiden om zo een completer overzicht in de meting te kunnen verwerken.

Wanneer naar de beperkingen van het analyseframework wordt gekeken, moeten ook de beperkingen in het meten van constructief brongebruik genoemd worden. In dit onderzoek is de analyse op een kwantitatieve wijze uitgevoerd, waarbij diversiteit en het aandeel van bepaalde type bronnen als de duiders van constructieve journalistiek werden gebruikt. Het is echter niet geheel compleet om constructief brongebruik aan te duiden aan de hand van alleen frequenties van voorkomen van verschillende type bronnen. De manier waarop bronnen worden gebruikt is namelijk een kernonderdeel van constructieve journalistiek (Hermans & Gyldensted, 2019). Hierbij kan gedacht worden aan de ruimte die bepaalde bronnen krijgen om situaties te contextualiseren, de mate waarin bronnen de ruimte krijgen om de verslaggeving te helpen vormgeven en in hoeverre de informatie afkomstig van bronnen zelf constructief is (Van der Haak, Parks & Castells, 2012). Voor zowel het aanvullen van kennis over constructief brongebruik in de Nederlandse media als ter bevordering van de operationalisaties van constructief brongebruik in het gebruikte framework is nieuw kwalitatief onderzoek naar constructieve vormen van brongebruik nodig.

Ook wat betreft nieuwswaarden zijn in verder onderzoek nog tal van nieuwe vergelijkingen te maken. Waar in dit onderzoek vooral gericht is op nieuwswaarden die verband hebben met de vorming van een negatieve benadering van nieuws, bestaan er ook andere veelgebruikte nieuwswaarden (Harcup & O'Neill, 2017; Harcup & O'Neill, 2001; Galtung & Ruge, 1965) die bijdragen aan het ontstaan van dominante thema's in het nieuws die daarmee constructieve vormen van verslaggeving in de weg staan voor het creëren van een divers maatschappelijk debat. Bovendien moeten enkele operationalisaties met kleine beperkingen worden beschouwd. Zo heeft de nieuwswaarde toekomstvisie vanzelfsprekend al sneller een associatie met het thema klimaatverandering, omdat klimaatverandering van zichzelf een thema is dat ook in de toekomst zal plaatsvinden en op deze manier een bepaalde bias richting toekomstgeörienteerde verslaggeving kan hebben. Ook wanneer wordt gekeken of de verslaggeving vanuit het perspectief van het belang van burgers of elite figuren wordt geschreven, moet in overweging worden genomen dat het onderwerp klimaatverandering ook vanuit een ander belang dan dat van mensen kan worden beschreven, namelijk vanuit het belang van de natuur of de aarde zelf. Deze overwegingen zorgen ervoor dat de resultaten omtrent nieuwswaarden genuanceerd beschouwd moeten worden voordat er conclusies worden getrokken over het relatieve voorkomen van het gebruik van deze nieuwswaarden wanneer de resultaten eventueel worden vergeleken met andere thema's dan klimaatverandering.

Tot slot zijn er enkele implicaties die verband houden met de resultaten die het gebruik

van constructieve journalistiek binnen de verschillende subthema's duiden. Binnen het Nederlandse klimaatdebat werd in dit onderzoek duidelijk dat constructieve journalistiek vooral in oplossingsgerichte vorm voorkwam wanneer werd gesproken over onderwerpen die verband houden met de ontwikkeling van technologieën. Dit zou kunnen betekenen dat het klimaatdebat in zijn algemeen wordt gevoerd met het idee dat de oplossingen voor klimaatverandering worden verwacht vanuit de ontwikkeling van technologie en minder vanuit politieke, maatschappelijke of bedrijfsgerelateerde aspecten. Of deze neiging, die in dit onderzoek slechts is vastgesteld in de media, ook in het publieke debat bestaat en of deze neiging verband houdt met de resultaten van dit onderzoek, zou aangetoond moeten worden met toekomstig onderzoek in de vorm van experimenteel, kwalitatief of enquête onderzoek.

De resultaten van dit onderzoek brengen binnen de Nederlandse context nieuwe inzichten in de mate waarin constructieve journalistiek daadwerkelijk voorkomt in de Nederlandse media, afgebakend op een specifiek thema dat de laatste jaren op de voorgrond stond. Hiervoor heeft de wetenschappelijke literatuur voornamelijk beschreven hoe constructieve journalistiek los staat van andere journalistieke stromingen (McIntyre & Gyldensted, 2017; Hermans & Gyldensted, 2019; McIntyre, 2015; Broersma, 2010; Harbers, 2014; Broersma & Peters, 2017; Aitamurto & Varnma, 2018). Dit onderzoek heeft deze inzichten bij elkaar gebracht en de filosofie van constructieve journalistiek omgezet in een meetbaar kader dat in verschillende specifieke contexten gebruikt kan worden om de aanwezigheid van constructieve journalistiek te bepalen. Nieuw onderzoek naar de aanwezigheid van constructieve journalistiek op andere thema's op een gelijksoortige wijze met het in dit onderzoek gebruikte kader zou daarom meer inzicht kunnen genereren in het gebruik van constructieve journalistiek in het Nederlandse medialandschap, waarbij bijvoorbeeld gekeken kan worden naar de verschillen in het gebruik van constructieve journalistiek in de verslaggeving van diverse thema's.

Literatuurlijst

- Aalberg, T., Esser, F., Reinemann, C., Strömbäck, J., & De Vreese, C. H. (2017). *Populist Political Communication in Europe*. Londen: Routledge.
- Adger, W. N. (2003). Social capital, collective action, and adaptation to climate change. *Der klimawandel*, 79, 387-404.
doi: 10.1007/978-3-531-92258-4_19
- Aitamurto, T., & Varma, A. (2018). The constructive role of journalism: Contentious metadiscourse on constructive journalism and solutions journalism. *Journalism Practice*, 12(6), 695-713.
doi: 10.1080/17512786.2018.1473041
- Albertazzi, D., and McDonnell, D. (2008). *Twenty-first Century Populism. The Spectre of Western European Democracy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Algemeen Dagblad (2016, 2 augustus). *Milieudefensie zet zaak tegen staat voort*. Geraadpleegd van <https://www.ad.nl/gezond/milieudefensie-zet-zaak-tegen-staat-voort~a8e6137a/>
- Altheide, D. L., & Robert, P. Snow (1979). *Media logic*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Anderegg, W. R., Prall, J. W., Harold, J. & Schneider, S. H. (2010). Expert credibility in climate change. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(27), 12107-12109.
doi: 10.1073/pnas.1003187107
- Anderson, A. (2011). Sources, media, and modes of climate change communication: the role of celebrities. *Wiley interdisciplinary reviews: climate change*, 2(4), 535-546.
doi: 10.1002/wcc.119
- Bakker, P., & Scholten, O. (2013). *Communicatiekaart van Nederland: overzicht van media en communicatie*. Amsterdam: Kluwer.
- Benesch, S. (1998). The rise of solutions journalism. *Columbia Journalism Review*, 36(6), 36+. Geraadpleegd van:
<https://search-proquest-com.eur.idm.oclc.org/docview/230354101?accountid=13598>
- Benford, R. D. (1993). "You could be the hundredth monkey": Collective action frames and vocabularies of motive within the nuclear disarmament movement. *Sociological Quarterly*, 34(2), 195-216.
doi: 10.1111/j.1533-8525.1993.tb00387.x

- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual review of sociology*, 26(1), 611-639.
doi: 10.1146/annurev.soc.26.1.611
- Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks: How social production transforms markets and freedom*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Bennett, W. L. (1990). Toward a theory of press-state relations in the United States. *Journal of communication*, 40(2), 103-127.
doi: 10.1111/j.1460-2466.1990.tb02265.x
- Bennett, W. L. (2008). Changing citizenship in the digital age. In W. L. Bennett (Red.), *Civic life online: Learning how digital media can engage youth* (pp. 1-24). Cambridge, MA: The MIT Press.
doi: 10.7551/mitpress/7893.003.0002
- Bennett, W. L. (2015). Changing societies, changing media systems: Challenges for communication theory, research and education. In S. Coleman, G. Moss, K. Parry, P. Halperin, & M. Ryan (Red.), *Can the Media Serve Democracy?* (pp. 151-163). Londen: Palgrave Macmillan.
doi: 10.1057/9781137467928_14
- Bilandzic, H., Kalch, A., & Soentgen, J. (2017). Effects of goal framing and emotions on perceived threat and willingness to sacrifice for climate change. *Science Communication*, 39(4), 466-491.
doi: 10.1177/1075547017718553
- Bohr, J. (2020). Reporting on climate change: A computational analysis of US newspapers and sources of bias, 1997–2017. *Global Environmental Change*, 61, 102038.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2020.102038
- Breeman, G. E., Dewulf, A. R. P. J., Pot, W. D., & Timmermans, A. (2009). Evolutie van het klimaatvraagstuk: agendadynamiek en framing van het klimaatprobleem in de media. *Bestuurskunde*, 18(4), 27-37. Geraadpleegd van: <http://docplayer.nl/1930988-In-de-media-evolutie-van-het-klimaatvraagstuk-agendadynamiek-en-framing-van-het-klimaatprobleem-thema-bestuurskunde.html>
- Bro, P. (2019). Constructive journalism: Proponents, precedents, and principles. *Journalism*, 20(4), 504-519.
doi: 10.1177/1464884918770523

- Broersma, M. J. (2010). Journalism as Performative Discourse. The Importance of Form and Style in Journalism. In V. Rupa (Red.), *Journalism and Meaning-making: Reading the Newspaper* (pp. 15 - 35). Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Broersma, M. (2015). Objectiviteit als professionele strategie. Nut en functie van een omstreden begrip. In J. Bardoel & H. Wijfjes (Red.), *Journalistieke Cultuur in Nederland* (pp. 163-181). Amsterdam: Amsterdam University Press
- Broersma, M., & Peters, C. (2013). Introduction: Rethinking journalism: The structural transformation of a public good. In M. Broersma & C. Peters (Red.), *Rethinking journalism* (pp. 13-24). Londen, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
doi: 10.1080/21670811.2018.1556313
- Broersma, M., & Peters, C. (2017). *Rethinking Journalism Again: Society Role and Public Relevance in a Digital Age*. Londen, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
doi: 10.4324/9781315716244
- Brüggemann, M., & Engesser, S. (2017). Beyond false balance: How interpretive journalism shapes media coverage of climate change. *Global Environmental Change*, 100(42), 58-67.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2016.11.004
- Brulle, R. J., Carmichael, J., & Jenkins, J. C. (2012). Shifting public opinion on climate change: an empirical assessment of factors influencing concern over climate change in the US, 2002–2010. *Climatic change*, 114(2), 169-188.
doi: 10.1007/s10584-012-0403-y
- Burgess, J., & Hurcombe, E. (2019). Digital journalism as symptom, response, and agent of change in the platformed media environment. *Digital Journalism*, 7(3), 359-367.
doi: 10.1080/21670811.2018.1556313
- Cappella, J. N., & Jamieson, K. H. (1996). News frames, political cynicism, and media cynicism. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 546(1), 71-84.
doi: 10.1177/0002716296546001007
- Capella, J. N., & Jamieson, K. H. (1997). Spirals of cynicism: The press and the public good. *The Journal of Politics*, 60(2), 526-528.
doi: 10.1086/297845
- Caple, H., & Bednarek, M. (2013). *Delving into the discourse: Approaches to news values in journalism studies and beyond*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.

- Chen, Z., & Berger, J. (2013). When, why, and how controversy causes conversation. *Journal of Consumer Research*, 40(3), 580-593.
doi: 10.1086/671465
- Clayman, S. E., Heritage, J., Elliott, M. N., & McDonald, L. L. (2007). When does the watchdog bark? Conditions of aggressive questioning in presidential news conferences. *American Sociological Review*, 72(1), 23-41.
doi: 10.1177/00312240707200102
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46.
doi: 10.1177/00136446002000104
- Cole, D. H. (2008). Climate change and collective action. *Current Legal Problems*, 61(1), 229-264.
doi: 10.1093/clp/61.1.229
- Cook, J., Oreskes, N., Doran, P. T., Anderegg, W. R., Verheggen, B., Maibach, E. W., & Nuccitelli, D. (2016). Consensus on consensus: a synthesis of consensus estimates on human-caused global warming. *Environmental Research Letters*, 11(4), 048002.
doi: 10.1088/1748-9326/11/4/048002
- Corbett, J. B., & Durfee, J. L. (2004). Testing public (un) certainty of science: Media representations of global warming. *Science Communication*, 26(2), 129-151.
doi: 10.1177/1075547004270234
- Cox, R. (2013). *Environmental communication and the public sphere*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Curry, A., Stroud, N. J., & McGregor, S. (2016). Solutions journalism and news engagement. *Engaging News Project/Annette Strauss Institute for Civic Life at the University of Texas Austin*. Geraadpleegd van <https://mediaengagement.org/wp-content/uploads/2016/03/ENP-Solutions-Journalism-News-Engagement.pdf>
- Davis, J. J. (1995). The effects of message framing on response to environmental communications. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 72(2), 285-299.
doi: 10.1177/107769909507200203
- De Correspondent. (2017). *Manifest*. Geraadpleegd op 28 februari 2020, van <https://decorrespondent.nl/manifest>
- De Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information design journal & document design*, 13(1), 51-62.
doi: 10.1075/idjdd.13.1.06vre

- DeLuca, K. M. (2009). Greenpeace international media analyst reflects on communicating climate change. *Environmental Communication*, 3(2), 263-269.
doi: 10.1080/17524030902972734
- DiMento, J. F., & Doughman, P. (2014). *Climate change: what it means for us, our children, and our grandchildren*. Cambridge, MA: MIT Press
- Dirikx, A., & Gelders, D. (2010). To frame is to explain: A deductive frame-analysis of Dutch and French climate change coverage during the annual UN Conferences of the Parties. *Public understanding of science*, 19(6), 732-742.
doi: 10.1177/096366250935- 2044
- Dotson, D. M., Jacobson, S. K., Kaid, L. L., & Carlton, J. S. (2012). Media coverage of climate change in Chile: A content analysis of conservative and liberal newspapers. *Environmental Communication: A Journal of Nature and Culture*, 6(1), 64-81.
doi: 10.1080/ 17524032.2011.642078
- Drok, N. (2017). Mastery of Journalism Innovations. In R. J. Thomas (Red.), *Themes and Critical Debates in Contemporary Journalism* (pp. 105-124). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Duffy, A., & Ang, P. H. (2019). Digital journalism: defined, refined, or re-defined. *Digital Journalism*, 7(3), 378-385.
doi: 10.1080/21670811.2019.1568899
- Engesser, S., Ernst, N., Esser, F., & Büchel, F. (2017). Populism and social media: How politicians spread a fragmented ideology. *Information, communication & society*, 20(8), 1109-1126.
doi: 10.1080/1369118X.2016.1207697
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
doi: 10.1093/joc/jqx019
- Franklin, R. A. (2008). Newszak. Entertainment versus news and information. In H. Nunn & A. Biressi (Red.), *The Tabloid Culture Reader* (pp. 13-22). Londen: McGraw Hill.
- Fraune, C., & Knodt, M. (2018). Sustainable energy transformations in an age of populism, post-truth politics, and local resistance. *Energy Research & Social Science*, 43, 1-7.
doi: 10.1016/j.erss.2018.05.029
- Galtung, J. (2003). Peace journalism. *Media Asia*, 30(3), 177-180.
doi: 10.1080/01296612.2003.11726720

- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of peace research*, 2(1), 64-90.
doi: 10.1177/0022343336500200104
- Gamson, W. A. (1995). Constructing social protest. In H. Johnston & B. Klandermans (Red.), *Social movements and culture*, 4, 85-106.: Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Garzia, D. (2019). *Personalization of politics and electoral change*. New York City, NY: Springer.
- Gilbert, D. T., & Wilson, T. D. (2007). Propection: Experiencing the future. *Science*, 317(5843), 1351-1354.
doi: 10.1126/science.1144161
- Grabe, M. E., Zhou, S., & Barnett, B. (2001). Explicating sensationalism in television news: Content and the bells and whistles of form. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(4), 635-655.
doi: 10.1207/s15506878jobern4504_6
- Greenberg, J., Knight, G., & Westersund, E. (2011). Spinning climate change: Corporate and NGO public relations strategies in Canada and the United States. *International Communication Gazette*, 73(1), 65-82.
doi: 10.1177/1748048510386742
- Gross, K. (2008). Framing persuasive appeals: Episodic and thematic framing, emotional response, and policy opinion. *Political Psychology*, 29(2), 169-192.
doi: 10.1111/j.1467-9221.2008.00622.x
- Gurwitt, S., Malkki, K., & Mitra, M. (2017). Global issue, developed country bias: the Paris climate conference as covered by daily print news organizations in 13 nations. *Climatic Change*, 143(3-4), 281-296.
doi: 10.1007/s10584-017-2004-2
- Gyldensted, C. (2011). *Innovating news journalism through positive psychology*. (Master's thesis). University of Pennsylvania, Philadelphia, PA.
Geraadpleegd op 3 maart 2020, van https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1024&context=mapp_capstone
- Gyldensted, C. (2015). *From mirrors to movers: Five elements of positive psychology in constructive journalism*. Lexington, KY: GGroup Publishing.

- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Harbers, F. (2014). *Between personal experience and detached information: The development of reporting and the reportage in Great Britain, the Netherlands and France, 1880-2005*. (Doctoral dissertation). University of Groningen, Groningen.
- Harbers, F. (2016). Time to engage: De Correspondent's redefinition of journalistic quality. *Digital journalism*, 4(4), 494-511.
doi: 10.1080/21670811.2015.1124726
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*, 2(2), 261-280.
doi: 10.1080/14616700118449
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2017). What is news? News values revisited (again). *Journalism studies*, 18(12), 1470-1488.
doi: 10.1080/1461670X.2016.1150193
- Hameleers, M., & Vliegthart, R. (2020). The rise of a populist zeitgeist? A content analysis of populist media coverage in newspapers published between 1990 and 2017. *Journalism Studies*, 21(1), 19-36.
doi: 10.1080/1461670X.2019.1620114
- Hayes, A. S., Singer, J. B., & Ceppos, J. (2007). Shifting roles, enduring values: The credible journalist in a digital age. *Journal of mass media ethics*, 22(4), 262-279.
doi: 10.1080/08900520701583545
- Hermans, L., & Drok, N. (2018). Placing constructive journalism in context. *Journalism Practice*, 12(6), 679-694.
doi: 10.1080/17512786.2018.1470900
- Hermans, L., & Gyldensted, C. (2019). Elements of constructive journalism: Characteristics, practical application and audience valuation. *Journalism*, 20(4), 535-551.
doi: 10.1177/1464884918770537
- Hjarvard, S. (2013). *The mediatization of culture and society*. Londen: Routledge.
- Hjarvard, S. (2018a). Networks of Change: The Sociology of Network Media. In J. Hunsinger, L. Klastrup, & M. M. Allen (Red.), *Second International Handbook of Internet Research* (pp. 239-261). Berlijn: Springer.
doi: 10.1007/978-94-024-1202-4_44-1

- Hjarvard, S. (2018b). The logics of the media and the mediatized conditions of social interaction. In C. Thimm, M. Anastasiadis, & J. Einspänner-Pflock, (Red.), *Media Logic(s) Revisited: Modeling the Interplay Between Media Institutions, Media Technology and Societal Change*. Springer (pp. 63-84). Londen: Palgrave MacMillan.
doi: 10.1007/978-3-319-65756-1_4
- Höijer, B. (2004). The discourse of global compassion: The audience and media reporting of human suffering. *Media, culture & society*, 26(4), 513-531
doi: 10.1177/0163443704044215
- Horta, A., Carvalho, A., & Schmidt, L. (2017). The hegemony of global politics: news coverage of climate change in a small country. *Society & natural resources*, 30(10), 1246-1260.
doi: 10.1080/08941920.2017.129549
- Hulme, M. (2008). The conquering of climate: discourses of fear and their dissolution. *Geographical Journal*, 174(1), 5-16.
doi: 10.1111/j.1475-4959.2008.00266.x
- Iyengar, S. (1994). *Is anyone responsible?: How television frames political issues*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Jacobi, C., Van Atteveldt, W., & Welbers, K. (2016). Quantitative analysis of large amounts of journalistic texts using topic modelling. *Digital Journalism*, 4(1), 89-106.
doi: 10.1080/21670811.2015.1093271
- Kearney, M. W. (2017). Cramer's V. *The SAGE encyclopedia of communication research methods*, 289-290.
doi: 10.4135/9781483381411.n107
- Keller, T. R., Hase, V., Thaker, J., Mahl, D., & Schäfer, M. S. (2020). News Media Coverage of Climate Change in India 1997–2016: Using Automated Content Analysis to Assess Themes and Topics. *Environmental Communication*, 14(2), 219-235.
doi: 10.1080/17524032.2019.1643383
- Kirilenko, A. P., & Stepchenkova, S. O. (2012). Climate change discourse in mass media: application of computer-assisted content analysis. *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 2(2), 178-191.
doi: 10.1007/s13412-012-0074-z
- kokoroamsterdam. (2017, 23 maart). *Trouw commercial 2017 / Een ander geluid* [YouTube]. Geraadpleegd op 12 januari 2020, van <https://www.youtube.com/watch?v=JONM3it->

imc

- Klandermans, B. (1984). Mobilization and participation: Social-psychological expansions of resource mobilization theory. *American Sociological Review*, 49(5), 583-600.
doi: 10.2307/2095417
- Klimaatwet (2019, 1 september). Geraadpleegd op 31 maart 2020 van
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2019-09-01>
- Kriesi, H., Lavenex, S., Esser, F., Matthes, J., Bühlmann, M. & Bochsler, D. (2013). *Democracy in the age of globalization and mediatization*. Londen: Palgrave Macmillan.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Londen: Sage publications.
- Kuhn, K. M. (1997). Communicating uncertainty: Framing effects on responses to vague probabilities. *Organizational behavior and human decision processes*, 71(1), 55-83.
doi: 10.1006/obhd.1997.2715
- Langer, A. I. (2007). A historical exploration of the personalisation of politics in the print media: The British Prime Ministers (1945–1999). *Parliamentary Affairs*, 60(3), 371-387.
doi: 10.1093/pa/gsm028
- Le Masurier, M. (2015). What is slow journalism?. *Journalism practice*, 9(2), 138-152.
doi: 10.1080/17512786.2014.916471
- Lehman-Wilzig, S. N., & Seletzky, M. (2010). Hard news, soft news, 'general' news: The necessity and utility of an intermediate classification. *Journalism*, 11(1), 37-56.
doi: 10.1177/1464884909350642
- Levy, D., & Nielsen, R. K. (2010). *The changing business of journalism and its implications for democracy*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Lockwood, M. (2018). Right-wing populism and the climate change agenda: exploring the linkages. *Environmental Politics*, 27(4), 712-732.
doi: 10.1080/09644016.2018.1458411
- Lynch, J., & McGoldrick, A. (2014). *Peace journalism*. Hawthorn Press: Stroud.
- Manssens, J., & Walgrave, S. (1998). Populair en/of kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak-Dutroux. Geraadpleegd bij Departement Politiek en Sociale Wetenschappen, Universiteit Antwerpen via:
<http://uahost.uantwerpen.be/psw/pswpapers/PSWpaper%20199810%20walgrave.pdf>

- McCombs, K., & Shanahan, J. (1999). Telling stories about global climate change: Measuring the impact of narratives on issue cycles. *Communication Research*, 26(1), 30-57.
doi: 10.1177/009365099026001003
- McIntyre, K. E. (2015). *Constructive journalism: The effects of positive emotions and solution information in news stories* (Doctoral dissertation). The University of North Carolina at Chapel Hill, Chapel Hill, NC.
- McIntyre, K. (2019). Solutions journalism: The effects of including solution information in news stories about social problems. *Journalism Practice*, 13(1), 16-34.
doi: 10.1080/17512786.2017.1409647
- McIntyre, K., Dahmen, N. S., & Abdenour, J. (2018). The contextualist function: US newspaper journalists value social responsibility. *Journalism*, 19(12), 1657-1675.
doi: 10.1177/1464884916683553
- McIntyre, K., & Gyldensted, C. (2017). Constructive journalism: An introduction and practical guide for applying positive psychology techniques to news production. *The journal of media innovations*, 4(2), 20-34.
doi: 10.5617/jomi.v4i2.2403
- McIntyre, K., & Gyldensted, C. (2018). Positive psychology as a theoretical foundation for constructive journalism. *Journalism Practice*, 12(6), 662-678.
doi: 10.1080/17512786.2018.1472527
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Meijer, I. C. (2013). Valuable journalism: A search for quality from the vantage point of the user. *Journalism*, 14(6), 754-770.
doi: 10.1177/1464884912555899
- Mellado, C. (2015). Professional roles in news content: Six dimensions of journalistic role performance. *Journalism Studies*, 16(4), 596-614.
doi: 10.1080/1461670X.2014.922276
- Moernaut, R. (2018). *Organism or machine? Climate change frames and frame-building in mainstream and alternative media in Flanders* (Doctoral dissertation). Universiteit van Antwerpen, Antwerpen.
- Morton, T. A., Rabinovich, A., Marshall, D., & Bretschneider, P. (2011). The future that may (or may not) come: How framing changes responses to uncertainty in climate change communications. *Global Environmental Change*, 21(1), 103-109.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2010.09.013

- Nelkin, D. (1990). Selling science. *Physics Today*, 43(11), 41-49.
doi: 10.1063/1.881243
- Neuman, W. R., Just, M. R., & Crigler, A. N. (1992). *Common knowledge: News and the construction of political meaning*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Newman, N. (2011). *Mainstream media and the distribution of news in the age of social discovery*. Oxford: University of Oxford Press. Geraadpleegd van:
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2017-11/Mainstream%20-media%20and%20the%20distribution%20of%20news%20in%20the%20age%20of%20discovery.pdf>
- Newman, N., Fletcher, R., Kalogeropoulos, A., & Nielsen, R. (2019). *Reuters institute digital news report 2019* (Vol. 2019). Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Nicholson-Cole, S. A. (2005). Representing climate change futures: a critique on the use of images for visual communication. *Computers, environment and urban systems*, 29(3), 255-273.
doi: 10.1016/j.compenvurbsys.2004.05.002
- Nielsen, R. K. (2015). *Local journalism: The decline of newspapers and the rise of digital media*. Londen: Bloomsbury Publishing.
- Nir, R., & Roeh, I. (1992). Intifada coverage in the Israeli press: Popular and quality papers assume a rhetoric of conformity. *Discourse & Society*, 3(1), 47-60.
doi: 10.1177/0957926592003001003
- NRC Handelsblad (2018a, 20 december). *Beschermde zeeën nog volop bevist*. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/12/20/beschermde-zeeen-nog-volop-bevist-a3126654>
- NRC Handelsblad (2018b, 7 september). *Waarom Nederland nooit een kernenergieland werd*. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/09/07/het-moet-co2-vrij-maar-over-kernenergie-hebben-we-het-even-niet-a1615713>
- NRC Handelsblad. (2018b, 21 november). *Duurzame biomassa is juist een heel goed idee*. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/11/21/duurzame-biomassa-is-juist-eeen-heel-goed-idee-a2756060#:~:text=Daarom%20is%20het%20ook%20irrelevant,CO2%20uit%20biomassa%20niet>.
- O'Neill, S., & Nicholson-Cole, S. (2009). "Fear won't do it" promoting positive engagement with climate change through visual and iconic representations. *Science Communication*, 30(3), 355-379.

doi: 10.1177/1075547008329201

Otto, L., Glogger, I., & Boukes, M. (2017). The softening of journalistic political communication: A comprehensive framework model of sensationalism, soft news, infotainment, and tabloidization. *Communication Theory*, 27(2), 136-155.

doi: 10.1111/comt.12102

Patt, A. G., & Weber, E. U. (2014). Perceptions and communication strategies for the many uncertainties relevant for climate policy. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 5(2), 219-232.

doi: 10.1002/wcc.259

Patterson T, E. (1993). *Out of order*. New York City, NY: Vintage.

Patterson, T. E. (2000). *Doing Well and Doing Good*. Cambridge, MA: Harvard University, John F. Kennedy School of Government.

Pepermans, Y., & Maesele, P. (2017). Climate Change Journalism: From Agony to Agonistic Debate. *Desenvolvimento E Meio Ambiente*, 40, 125–140.

doi:10.5380/dma.v40i0.49257

Ratter, B. M., Philipp, K. H., & Von Storch, H. (2012). Between hype and decline: recent trends in public perception of climate change. *Environmental Science & Policy*, 18, 3-8.

doi: 10.1016/j.envsci.2011.12.007

Reese, S. D., & Shoemaker, P. J. (2016). A media sociology for the networked public sphere: The hierarchy of influences model. *Mass Communication and Society*, 19(4), 389-410.

doi: 10.1080/15205436.2016.1174268

Riff, D., Lacy, S., & Fico, F. (2014). *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
Geraadpleegd van <https://agustinazubair.files.wordpress.com/2015/09/3-analyzing-media-messages-quantitative-content-analysis-in-research-communication-2005-daniel-riffe.pdf>

Rogelj, J., Den Elzen, M., Höhne, N., Fransen, T., Fekete, H., Winkler, H., & Meinshausen, M. (2016). Paris agreement climate proposals need a boost to keep warming well below 2 C. *Nature*, 534(7609), 631-639.

doi: 20.1038/nature18307

Rooduijn, M. (2014). The mesmerising message: The diffusion of populism in public debates in Western European media. *Political Studies*, 62(4), 726-744.

doi: 10.1111/1467-9248.12074

- Rosenberry, J., & St John, B. (2009). *Public journalism 2.0: The promise and reality of a citizen engaged press*. Londen: Routledge.
- Ryfe, D. M. (2016). *Journalism and the Public*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Sampson, A. (1996). The crisis at the heart of our media. *British Journalism Review*, 7(3), 42-51.
doi: 10.1177/095647489600700308
- Schaap, G. J., & Pleijter, A. R. J. (2012). Het sensatiegehalte van voorpaginafoto's: Een inhoudsanalyse van populaire en kwaliteitskranten in Nederland. Geraadpleegd van: <http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/102585/102585-OA.pdf?sequence=>
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of communication*, 49(1), 103-122.
doi: 10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x
- Schleussner, C., Rogelj, J., Schaeffer, M., Lissner, T., Licker, R., Fischer, E. M., Hare, W. (2016). Science and policy characteristics of the Paris Agreement temperature goal. *Nature Climate Change*, 6(9), 827-835.
doi: 10.1038/nclimate3096
- Schmidt, A., Ivanova, A., & Schäfer, M. S. (2013). Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries. *Global Environmental Change*, 23(5), 1233-1248.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2013.07.020
- Schudson, M. (2003). *The sociology of news*. New York: W.W. Norton & Company
- Schützenmeister, F. (2015). *Zwischen Problemorientierung und Disziplin: Ein koevolutionäres Modell der Wissenschaftsentwicklung*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of communication*, 50(2), 93-109.
doi: 10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x
- Shirky, C. (2008). *Here comes everybody: The power of organizing without organizations*. Londen: Penguin.
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (2013). *Mediating the message in the 21st century: A media sociology perspective*. Londen: Routledge.
- Sillesen, L. B. (2014). Good news is good business, but not a cure-all for journalism. [Supplement materiaal]. *Columbia Journalism Review*, 29.

- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1988). Ideology, frame resonance and participant mobilization. *International social movement research*, 1(1), 197-217. Geraadpleegd van <https://ffbaum.unc.edu/teaching/articles/AnnRevSoc-2000-Benford-pdf>
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2019). *Burgerperspectieven 2019/1*. Geraadpleegd van <https://www.scp.nl/publicaties/monitors/2019/03/29/burgerperspectieven-2019-1>
- Solutions Journalism Network. (2020). *Solutions Journalism Network*. Geraadpleegd op 1 maart 2020, van <https://www.solutionsjournalism.org/>
- Spence, A., & Pidgeon, N. (2010). Framing and communicating climate change: The effects of distance and outcome frame manipulations. *Global Environmental Change*, 20(4), 656-667.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2010.07.002
- Stoddart, M. C., Haluza-DeLay, R., & Tindall, D. B. (2016). Canadian news media coverage of climate change: Historical trajectories, dominant frames, and international comparisons. *Society & natural resources*, 29(2), 218-232.
doi: 10.1080/08941920.2015.1054569
- Tenore, M. J. (2014). Restorative narratives: Defining a new strength-based genre. *Images and Voices of Hope*. Geraadpleegd van <http://ivoh.org/restorativenarrative>
- Tranter, B., & Booth, K. (2015). Scepticism in a changing climate: A cross-national study. *Global Environmental Change*, 33, 154-164.
doi: 10.1016/j.gloenvcha.2015.05.003
- Trouw (2015, 28 oktober). *Slurptaks voor bedrijven doet klimaat goed*. Geraadpleegd van <https://www.trouw.nl/nieuws/slurptaks-voor-bedrijven-doet-klimaat-goed~b8f75065/>
- Van Aelst, P., Sheafer, T., & Stanyer, J. (2012). The personalization of mediated political communication: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism*, 13(2), 203-220.
doi: 10.1177/1464884911427802
- Van Atteveldt, W., Ruigrok, N., Takens, J. & Jacobi, C. (2014). *Inhoudsanalyse met AmCAT*. Geraadpleegd van <http://vanatteveldt.com/wp-content/uploads/amcatbook.pdf>
- Van der Haak, B., Parks, M., & Castells, M. (2012). The future of journalism: Networked journalism. *International journal of communication*, 6(16), 1-20. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/profile/Michael_Parks6/publication/265964583_The_Future_of_Journalism_Networked_Journalism_Rethinking_Journalism_in_the_Networked_Digital_Age/links/5421bb920cf238c6ea67043d/The-Future-of-Journalism-

- Van Dijk, E., & Zeelenberg, M. (2003). The discounting of ambiguous information in economic decision making. *Journal of Behavioral Decision Making*, *16*(5), 341-352. doi: 10.1002/bdm.450
- Van Vree, F. P. I. M., Vos, C., Wijfjes, H. B. M., & Bardoel, J. L. H. (2003). *Het ontstaan van een politiek-publicitair complex 1960-2002*. Den Haag: RMO.
- Verenigde Naties. 2016. *Paris Agreement*. Parijs, Frankrijk: Verenigde Naties, pp. 1-27.
- Vicari, S. (2010). Measuring collective action frames: A linguistic approach to frame analysis. *Poetics*, *38*(5), 504-525. doi: 10.1016/j.poetic.2010.07.002
- Waisbord, S. (2000). *Watchdog journalism in South America: News, accountability, and democracy*. New York City, NY: Columbia University Press.
- Waisbord, S. (2013). *Reinventing professionalism: Journalism and news in global perspective*. Hoboken, NY: John Wiley & Sons.
- Wessler, H., Wozniak, A., Hofer, L., & Lück, J. (2016). Global multimodal news frames on climate change: A comparison of five democracies around the world. *The International Journal of Press/Politics*, *21*(4), 423-445. doi: 10.1177/1940161216661848
- Yun, S. J., Ku, D., Park, N. B., & Han, J. (2012). A Comparative Analysis of South Korean Newspaper Coverage on Climate Change: Focusing on Conservative, Progressive, and Economic Newspapers. *Journal of Asian Sociology*, *41*(2), 201-228. doi: 10.21588/dns.2012.41.2.002

Appendix A: Betrouwbaarheid van de zoekterm

Zoekterm 1:

klimaatverandering

Zoekterm 2:

minstens 3 keer voorkomen van één van de volgende termen (woorden die dubbel gebruikt worden inclusief):

aardatmosfeer, aardgas, aardgasverbruik, aardgasgebruik, aardolieproduct, aardse, actieschip, afsmelt, afsmelten, afvalproblematiek, afvalwater, amazoneregenwoud, amazonewoud, antropocentrisch, antropocentrisme, antropogene, apenverblijf, asbesthoudende, asbestvervuiling, atmosfeer, atoomcentrales, bedreigt, bedrijfsafval, benzineauto, beschermde, biobrandstoffen, biodiversiteit, biodiversiteitsverdrag, biodiversiteitsverlies, biosfeer, biotoop, bodemtemperatuur, bodemverontreiniging, bodemvervuiling, brandstofmotoren, broeikaseffect, broeikasemissies, broeikasgas, broeikasgasemissies, broeikasgasreductie, broeikasgassen, broeikasgasuitstoot, broeikasprobleem, broeikasuitstoot, bruinkoolcentrales, burgerluchtvaart, chemicali, chloorfluorkoolstofverbindingen, climate, concentraties, conservation, consumptiedieren, dampkring, dierenbeschermers, dierenbeschermingsorganisatie, dierenbeschermingsorganisaties, dierenpopulatie, dierenwelzijnsorganisatie, dierenwelzijnsorganisaties, dierwelzijn, drijfgassen, droogten, droogteperiode, droogteperiodes, droogtes, duurzaamheidsconferentie, ecologen, ecologische, ecosysteem, ecosysteemdiensten, ecosystemen, effectrapportages, elektriciteitsgebruik, elektriciteitsopwekking, elektriciteitsverbruik, emissiecertificaten, emissiehandel, emissiehandelssysteem, emissiehandelsysteem, emissiemarkt, emissieplafond, emissieplafonds, emissiereductie, emissiereducties, emissieruimte, emissies, emissiesysteem, energiebeleid, energiebesparing, energiebron, energiebronnen, energieconsumptie, energiedragers, energiegebruik, energiekosten, energielobby, energiemix, energieopwekking, energiepolitiek, energieproductie, energieverbruik, energievoorziening, energievorm, energievormen, energiezuinige, fijnstof, fijnstofuitstoot, gasbronnen, gasconcerns, gasindustrie, gasrijkdom, gasector, gasverbruik, gasvoorraden, gecomposteerd, gentech, gevolgschade, gifafval, giframp, gifschandaal, glaciologen, gletsjers, gletsjerwater, greenpeace, greenpeaceschip, groencertificaten, grondvervuiling, grondwaterniveau, grondwaterpeil, grondwaterspiegel, grondwaterstand, grondwatervervuiling, hcfk, vernieuwbare, heter, hittegolven, hydrologen, ifaw, ijsbedekking, ijsberen, ijskap, ijsselvallei, ipcc, iucn, kernafval, kerncentrale, kerncentrales, kernenergiecentrales, kernenergielobby, kernstroom, keuterboertjes, klimaataanpak, klimaatafspraken, klimaatagenda, klimaatakkoord, klimaatambities, klimaatanalyse, klimaatbeleid, klimaatbescherming, klimaatbeweging, klimaatbijeenkoms, klimaatcatastrofe, klimaatcommissie, klimaatconferentie, klimaatcrisis, klimaatdeskundigen, klimaatdoelen, klimaatdoelstelling, klimaatexperts, klimaatfinanciering, klimaatgevoeligheid, klimaatmaatregelen, klimaatmodellen, klimaatonderhandelaars, klimaatonderhandelingen, klimaatonderzoek, klimaatonderzoekers, klimaatonvriendelijke, klimaatopwarming, klimaatorganisatie, klimaatovereenkomst, klimaatoverleg, klimaatpakket, klimaatpanel, klimaatpaus, klimaatplannen, klimaatprobleem, klimaatproblematiek, klimaatproblemen, klimaatrapport, klimaatrapporten, klimaatsceptici, klimaatschommelingen, klimaatsteun, klimaatsverandering, klimaatsveranderingen, klimaatop, klimaatoppen, klimaatwifelaars, klimaatverandering, klimaatveranderingen, klimaatverdrag, klimaatverdragen, klimaatwetenschap, klimaatwetenschappers, klimaten, klimatologen, klimatologie, kolencentrales, kolenlobby, kolenstook, kooldioxide, koolstof, koolstofbelasting, koolstofbudget, koolstofdioxide, koolstofmonoxide, koolstofuitstoot, kouder, kunststofafval, kyoto, kyotoprotocol, landdegradatie, landgebruik, landijs, landklimaat, landschapsorganisatie, Inv, luchtverkeer, luchtverontreiniging, luchtvervuilende, luchtvervuiling, luchtvochtigheid, maximumtemperaturen, maximumtemperatuur, melkvee, meteorologen, meteorologisch, methaan, methaanuitstoot, milieu, milieuactiegroep, milieuactivisten,

milieuafspraken, milieubeheer, milieubelastende, milieubelasting, milieubeleid, milieubeschermers, milieubeweging, milieubewegingen, milieclub, milieuconferentie, milieudefensie, milieudelicten, milieudeskundigen, milieudoelen, milieufederatie, milieufederaties, milieugroep, milieugroepen, milieugroeperingen, milieuhoeke, milieuhygiene, milieulobby, milieumaatregelen, milieuminsiters, milieuonderzoekers, milieuonvriendelijke, milieuorganisatie, milieuorganisaties, milieupartijen, milieuplannen, milieupolitiek, milieuproblematiek, milieuproblemen, milieurampen, milieuschade, milieuschadelijke, milieutop, milieuverdrag, milieuvereniging, milieuverenigingen, milieuvervuilende, milieuvervuiling, milieuvriendelijke, minimumtemperaturen, minimumtemperatuur, misoogsten, mton, natuurbeheer, natuubeheerder, natuurbeheerders, natuurbeherende, natuurbehoud, natuurbeleving, natuurbeschermers, natuurbescherming, natuurbeschermingsorganisatie, natuurbeschermingsorganisaties, natuurbeweging, natuurclubs, natuurfonds, natuurgebied, natuurgebieden, natuurgebiedjes, natuurinclusieve, natuurkwaliteit, natuurlandschap, natuurmonument, natuurmonumenten, natuurontwikkeling, natuurontwikkelingsgebied, natuurorganisatie, natuurpark, natuurplanbureau, natuurreservaat, natuurreservaten, natuurstrook, natuurterrein, natuurvereniging, natuurwetenschappen, neerslagpatroon, noordpoolijs, noordpoololie, oceaanleven, oceaanverzuring, oerbos, oerbossen, oerwouden, oliewinning, omgevingslucht, omgevingstemperatuur, omzetschade, ontbost, onzuinige, opwarmende, opwarming, opwarmt, overbemesting, overexploitatie, overstromingen, ozonconcentraties, ozongat, planeet atmosfeer, plantensoorten, plasticafval, poolkappen, populatieomvang, rampen, recorddroogte, recordwarm, reductie, reductiedoel, reductiedoelstelling, reductiedoelstellingen, reductieplannen, reducties, regenseizoenen, regenwoud, regenwouden, rijksinstituut, rivm, roetuitstoot, rws, sbnl, scheepsafval, sojaplanten, soortenrijkdom, steenkool, steenkoolcentrales, stikstof, stikstofdioxiden, stikstofoxiden, stikstofvervuiling, stratosfeer, stroomgebruik, subtropische, temperaturen, temperatuurdaling, temperatuurstijging, temperatuurstijgingen, terugdringing, troposfeer, uitstoot, uitspoeling, uitsterven, uitstootbeperking, uitstootrechten, uitstootreductie, uitstootvermindering, uitstoten, uitstotende, unfccc, urgenda, veehouderijsector, veeteeltsector, vegetatie, verbrandingsproducten, verdroging, vermindering, vernieuwbare, verontreinigd, verontreinigde, verontreinigende, verontreiniging, verpakingsafval, verpakingsmateriaal, vervuilende, vervuildendste, vervuilers, vervuiling, vervuiliingsrechten, vliegtuigindustrie, vrom, warmst, warmste, warmtebehoefte, warmtenetwerken, warmtevraag, waterenergie, watergebruik, waternatuur, wateronderzoeksinstituut, waterpeil, waterschade, watertekort, waterterkorten, waterverbruik, waterverontreiniging, watervervuiling, weerkundigen, weersextremen, wereldklimaat, wereldklimaatop, wereldluchtvaart, wereldnatuurfonds, wereldtemperatuur, werelduitstoot, wildernisnatuur, windenergie, windkracht, wnf, wwf, zeeniveau, zeespiegels, zeespiegelstijging, zomerdroogte, zomertemperatuur, zonneenergie, zonne, zwaveldioxide, zwaveloxide, zwaveloxiden, zwijnenpopulatie

Precision

Deze artikelset bevatte 3772 artikelen. Hiervoor zijn zoekterm 1 en 2 in respectievelijke volgorde uitgevoerd. Een steekproef van 30 gevonden artikelen leverde het volgende op:

1. Relevant	11. Relevant	21. Relevant
2. Niet Relevant	12. Relevant	22. Relevant
3. Relevant	13. Relevant	23. Relevant
4. Relevant	14. Relevant	24. Relevant
5. Relevant	15. Relevant	25. Relevant
6. Relevant	16. Relevant	26. Relevant
7. Relevant	17. Relevant	27. Relevant
8. Relevant	18. Relevant	28. Relevant
9. Relevant	19. Relevant	29. Relevant
10. Niet Relevant	20. Relevant	30. Relevant

Precision = $28/30 = 0.93$

Recall

De steekproef hiervoor is opgebouwd aan de hand van zoekterm 1 en vervolgens zoekterm 2 met maximaal twee termen van de gehele lijst in artikelen. Deze artikelset bevatte 1918 artikelen. Een steekproef van 30 artikelen leverde het volgende op:

1. Relevant	11. Niet Relevant	21. Niet Relevant
2. Niet Relevant	12. Niet Relevant	22. Niet Relevant
3. Relevant	13. Niet Relevant	23. Niet Relevant
4. Niet Relevant	14. Niet Relevant	24. Niet Relevant
5. Niet Relevant	15. Niet Relevant	25. Relevant
6. Niet Relevant	16. Niet Relevant	26. Niet Relevant
7. Niet Relevant	17. Niet Relevant	27. Relevant
8. Niet Relevant	18. Relevant	28. Niet Relevant
9. Niet Relevant	19. Niet Relevant	29. Niet Relevant
10. Niet Relevant	20. Niet Relevant	30. Niet Relevant

$$\text{Terecht positief totaal} = 0.9333 * 3772 = 3520.5$$

$$\text{Onterecht negatief totaal} = 5/30 * 1918 = 319.7$$

$$\text{Recall} = 3520.5 / (3520.5 + 319.7) = 0.92$$

Appendix B Structural Topic Modelling

Inzicht in het gebruik van constructieve journalistiek in verschillende aspecten van het klimaatdebat aan de hand van de verschillende contexten waarin dit debat zich afspeelt. Er werd daarom in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen verschillende subthema's die gebruikt werden voor de verschillende analyses met betrekking tot elementen van constructieve routines voor nieuwsproductie.

Er kan onderscheid gemaakt worden op basis van subthema's aan de hand van een automatische inhoudsanalyse. In deze analyse werd een *Structural-Topic-Modelling* (STM) uitgevoerd. Hiermee is het mogelijk om bottom-up te traceren welke onderwerpen in het nieuws voorkwamen. STM is een *unsupervised clustering* techniek waarbij documenten worden geëncijferd naar groepen woorden die in deze documenten voorkomen. In dit onderzoek waren dat de artikelen die resulteerden uit de zoekterm. Dit gebeurde als volgt: Alle teksten werden ingeladen in de programmeersoftware, welke vervolgens per artikel keek hoe vaak ieder woord in het artikel voorkwam en zodoende per artikel een woordenlijst creëerde. Deze woordenlijsten werden vervolgens gereduceerd tot een lijst woordstammen, ook wel lemma's genoemd. Vervolgens clusterde de computer groepen woorden die in bepaalde sets artikelen vaker of minder vaak voorkwamen. Deze clusters dienen in het vervolg als definieerbare onderwerpen, waarbij ieder artikel een waarde tussen de 0 en 1 kreeg welke aanduidde in welke mate een bepaald onderwerpcluster aanwezig was in het artikel. Zodoende werd elk artikel geëncijferd naar de mate waarin ieder los onderwerpcluster correspondeerde met de tekst in het artikel. Voor dit onderzoek betekende dit dat elk artikel werd aangeduid in de mate waarin de onderwerpen uit tabel B1 voorkwamen in het artikel.

De duiding van de onderwerpen gebeurde op handmatige wijze. Dit maakte het mogelijk om op artikelniveau te traceren welke subthema's het meest dominant waren. In bijna alle artikelen waren er wel één of meer duidelijke thema's die naar voren kwamen, alhoewel voor bijna alle artikelen geldt dat in de tekst meerdere subthema's een aanzienlijk aandeel hadden. In dit onderzoek werd gekozen voor het analyseren van 20 topics, waar uiteindelijk 2 onderwerpen van werden geschrapt. De overige 18 onderwerpen werden vervolgens handmatig samengevoegd tot 5 overkoepelende thema's zoals weergegeven in tabel B1. Deze overkoepelende thema's zijn vervolgens gebruikt voor de verdere analyses zoals gepresenteerd in de resultaten. Tabel B2 geeft vervolgens alle individuele thema's weer met de mate waarin deze thema's individueel voorkwamen in het al het nieuws over klimaatverandering tussen 2015 en 2020.

Tabel B1*Meest voorkomende onderwerpen en woorden per onderwerp resulterend uit STM*

Onderwerp	Hoogste kans op volgende woorden
Klimaatverandering en politiek	
Politieke onderhandelingen	Partij, kabinet, VVD, Rutte, Nederland, minister, Groenlinks FREX: VVD, CDA, Rutte, Buma, Groenlinks, SP, Klaver
Politiek Verenigde Staten	Trump, president, Obama, VS, China, Donald, Amerika FREX: Trump, Pruitt, Obama, President, Trumps, Donald, republikein
Internationale klimaatakkoorden	Parijs, graad, opwarming, akkoord, klimaatakkoord, klimaatop, uitstoot FREX: klimaatop, akkoord, Parijs, Katowice, klimaatakkoord, Madrid, afspraak
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	Rechter, Nederland, staat, procent, Urgenda, overheid, uitspraak FREX: luchtvaart, Minnesma, Urgenda, Schiphol, KLM, vonnis, uitspraak
Ontwikkelingen klimaatverandering	
Afname biodiversiteit	Soort, natuur, dier, onderzoek, vogel, gebied, biodiversiteit FREX: vogel, populatie, diersoort, rif, bioloog, dier, koraal
Het weer en de natuur	Boom, graad, Nederland, temperatuur, Van, plant, bos FREX: boom, hitte, hittegolf, hout, KNMI, Oldenborgh, Hiemstra
Smeltende ijskappen	Ijs, opwarming, aarde, onderzoeker, meter, water, gletsjer FREX: ijs, Antarctica, ijskap, gletsjer, Groenland, Noordpool, Spitsbergen
CO2 in de atmosfeer	Procent, rapport, uitstoot, groei, broeikasgas, wereld, aarde FREX: rapport, ontbossing, Brazilië, Amazone, ton, groei
Klimaatverandering en bedrijfsleven	
Shell en andere oliebedrijven	Shell, bedrijf, olie, gas, miljard, belegger, brandstof FREX: Shell, belegger, Beurden, olie, aandeelhouder, Follow, oliemaatschappij
Economische consequenties van klimaatbeleid	Bedrijf, economie, prijs, markt, overheid, duurzaamheid, euro FREX: Unilever, econoom, Polman, markt, prijs, innovatie, bedrijfsleven
Investeren en beleggen in duurzaamheid	Bank, Nederland, Europa, risico, sector, geld, economie FREX: bank, instelling, DNB, commissie, sector, lidstaat, lening
Klimaatverandering en techniek	
Landbouw	Landbouw, boer, vlees, voedsel, Nederland, boeren, Van FREX: koe, boer, vlees, gewas, boeren, kat, kunstmest
Energie voorziening	Energie, Nederland, procent, auto, industrie, kolencentrale, gas FREX: Kernenergie, windmolen, kolencentrale, aardgas, kerncentrale, centrale
Watermanagement	Water, stad, Nederland, gemeente, rivier, meter, huis FREX: waterschap, rivier, gemeente, dijk, zand, delta, water
Klimaatverandering en human	
Klimaatprotesten	Klimaat, wetenschap, onderzoek, actie, wetenschapper, feit, media FREX: Greta, Thunberg, scholier, Baudet, leerling, Rebellion
Persoonlijke verhalen	Dag, vrouw, kind, huis, foto, tijd, man FREX: film, foto, moeder, avond, vader, zoon, vrouw
Klimaatverandering in de derde wereld	Miljoen, miljard, Afrika, wereld, bevolking, Europa, dollar FREX: Afrika, vluchteling, Ethiopië, conflict, Syrië, honger, oorlog
Natuurrampen en Klimaatverandering	Overstroming, orkaan, brand, bosbrand, schade, eiland, gebied FREX: bosbrand, brand, orkaan, El, Nino, overstroming, branden
Overig (niet meegenomen in analyse)	
Rechtzaak New York	New, York, stad, recht, rechter, zaak, wet FREX: York, New, recht, burgemeester, Times, milieudefensie, rechtzaak
Boeken, Filosofie en Religie	Boek, wereld, leven, tijd, aarde, verhaal, probleem FREX: boek, roman, paus, schrijver, filosoof, cultuur, geschiedenis

Tabel B2*Uitkomsten topic model en prevalentie per subthema*

Onderwerp	Prevalentie	Populair	Kwaliteit
Klimaatverandering en politiek	20.56 %	20.15 %	20.66 %
Politieke onderhandelingen	5.33 %	5.97 %	5.19 %
Politiek Verenigde Staten	4.84 %	4.26 %	4.97 %
Internationale klimaatakkoorden	6.90 %	6.21 %	7.06 %
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	3.49 %	3.71 %	3.44 %
Ontwikkelingen klimaatverandering	20.85 %	19.19 %	21.23 %
Afname biodiversiteit	5.40 %	4.52 %	5.59 %
Het weer en de natuur	5.14 %	5.44 %	5.08 %
Smeltende ijskappen	5.82 %	5.63 %	5.87 %
CO ² in de atmosfeer	4.49 %	3.60 %	4.69 %
Klimaatverandering en bedrijfsleven	12.41 %	14.07 %	12.03 %
Shell en andere oliebedrijven	3.69 %	4.58 %	3.49 %
Economische consequenties van klimaatbeleid	5.15 %	5.51 %	5.07 %
Investeren en beleggen in duurzaamheid	3.57 %	3.98 %	3.47 %
Klimaatverandering en techniek	15.22 %	16.41 %	14.97 %
Landbouw	3.53 %	2.98 %	3.66 %
Energie voorziening	5.68 %	6.96 %	5.40 %
Watermanagement	6.01 %	6.47 %	5.91 %
Klimaatverandering en human interest	21.19 %	22.73 %	21.08 %
Klimaatprotesten	7.66 %	8.20 %	7.54 %
Persoonlijke verhalen	6.83 %	8.26 %	6.51 %
Klimaatverandering in de derde wereld	3.34 %	2.79 %	3.46 %
Natuurrampen en Klimaatverandering	3.56 %	3.48 %	3.57 %
Overig (niet meegenomen in analyse)			
Rechtzaak New York	2.16 %	2.15 %	2.16 %
Boeken, filosofie en Religie	7.39 %	5.30 %	7.86 %

Appendix C Codeerinstructies

Dit codeboek begeleidt de handmatige inhoudsanalyse die wordt uitgevoerd op artikelen die gaan over het klimaatdebat. Vanuit verschillende nieuwswaarden, vormen van brongebruik en het gebruik van traditioneel negatieve frames en constructieve frames worden in een later stadium conclusies getrokken over de aanwezigheid van constructieve journalistiek in Nederland. Deze aspecten worden gemeten door een aantal vragen die allen met ja of nee beantwoord kunnen worden

Algemene opmerkingen

Het is belangrijk dat er alleen relevante artikelen worden gecodeerd. Dit betekent het volgende:

- Alleen krantenartikelen worden gecodeerd (dus geen puzzels, tv-gidsen, rouwadvertenties etc.).
- Reacties of ingezonden brieven worden niet gecodeerd. Het onderzoek draait om wat er geschreven wordt door journalisten.
- Er worden geen items gecodeerd die verband houden met andere ecologische of milieu-aspecten dan klimaatverandering (denk aan zure regen, luchtverontreinigingsoverlast of grondbodemvervuiling), tenzij het artikel stelt dat andere milieu-aspecten verband houden met klimaatverandering.
- Er worden geen dubbele artikelen gecodeerd.

Nieuwswaarden

Bij alle toetsingen van nieuwswaarden gaat het om de beschreven gebeurtenis. Immers zijn nieuwswaarden de selectiecriteria die een gebeurtenis nieuwswaardig maken. Bij de volgende vragen moet daarom afgewogen worden of de gebeurtenis die centraal staat in het te coderen artikel aan de vraag voldoet.

Tijdsoriëntatie (toekomst/verleden)

Wat betreft toekomstoriëntatie draait het over gebeurtenissen of ontwikkelingen die betrekking hebben op klimaatverandering. Er zijn twee typen gebeurtenissen: momenten die een korte tijdsduur hebben en ontwikkelingen die over langere tijd plaatsvinden. Deze kunnen beide in het verleden of in de toekomst plaatsvinden. Gebeurtenissen die plaatsvinden in het nu - oftewel waar 'live' verslag wordt gedaan - worden gecodeerd als ontwikkelingen in het '(recente) verleden'. Het kan voorkomen dat er meerdere gebeurtenissen of ontwikkelingen worden beschreven. Alleen in dat geval kan het ook voorkomen dat er zowel oriëntatie op het verleden als de toekomst is. Voorbeeld: In een artikel worden de effecten van een zojuist afgelopen droge zomer in een Afrikaans land uitgelegd. Hierna volgt een beschouwing van wat de mogelijke consequenties van klimaatverandering op toekomstige zomers van landen in Afrika is.

Centraal bij het beantwoorden van de onderstaande vragen staat dus de kwestie: van welke gebeurtenis of ontwikkeling wordt in het artikel verslag gedaan?

- *Staat in het artikel een gebeurtenis of ontwikkeling centraal die in de toekomst plaatsvindt?*
- *Staat in het artikel een gebeurtenis of ontwikkeling centraal die in het (recente) verleden heeft plaatsgevonden?*

Negativiteit & Positiviteit

In de gebeurtenis die plaatsvindt zijn er onderdelen van deze gebeurtenis die deze gebeurtenis nieuwswaardig maken. De onderstaande vragen duiden of deze aspecten gericht zijn op positiviteit of negativiteit. In het geval van negativiteit kan dit betekenen dat er een conflict is tussen partijen die belang hebben bij de beschreven situatie of dat er een schuldige wordt aangewezen voor een probleem. In een geval van positiviteit betekent dit dat prestaties van partijen worden beschreven om daarmee te laten zien of er vooruitgang is ontstaan in een situatie. Deze kunnen gepaard gaan met positieve of negatieve emoties zoals beschreven in de

vragen. In het geval van de beschrijving van meerdere evenementen kunnen opnieuw beide vormen voorkomen. Ook is het mogelijk dat er zowel positiviteit als negativiteit wordt gebruikt voor het nieuwswaardig maken van een evenement.

Centraal bij het beantwoorden van de volgende vragen staat voor de codeur de vraag: welk aspect van de gebeurtenis maakt deze gebeurtenis nieuwswaardig in het artikel? Vervolgens is de vraag of deze aspecten voortkomen uit positieve of negatieve nieuwswaarden. Ook is het van belang om te zien of de bronnen of de journalist zelf zich in de tekst uitspreken in de verwoording van hun emoties op een positieve of negatieve manier.

Negativiteit

- *Is de boodschap van het artikel gericht op een gebeurtenis waarbij conflict, tegenstellingen of problemen centraal staan?*
- *Wordt door de journalist of door één van de bronnen in het artikel negatieve emoties als teleurstelling, wanhoop, somberheid of pessimisme genoemd?*

Positiviteit

- *Is de boodschap van het artikel gericht op een gebeurtenis waarbij vooruitgang, samenwerking, prestaties of oplossingen centraal staan?*
- *Wordt door de journalist of door één van de bronnen in het artikel positieve emoties als hoop, trots, plezier of blijdschap genoemd?*

Burgerbelangen en elitebelangen

Tot slot is het de vraag of de nieuwswaarden die worden gebruikt voor het artikel ontstaan vanuit het perspectief van burgers of juist uit de belangen van elite figuren. Dit is een of/of vraag, wat betekent dat niet op beide vragen met 'ja' kan worden geantwoord. In het geval het niet duidelijk is of er vanuit elite of burgerbelangen nieuws werd geselecteerd, worden beide vragen met 'nee' beantwoord. Voorbeelden van elite belangen zijn: het behalen van politieke doelen, economische belangen, problemen van een groot bedrijf of het sluiten van internationale akkoorden. Voorbeelden van burgerbelangen zijn het creëren van werkgelegenheid, een schonere leefomgeving of publieke veiligheid.

- *Draait de kern van het artikel om belangen van een elite figuur/groep zoals bijvoorbeeld een politicus/politieke partij/bedrijf?*
- *Draait de kern van het artikel om belangen van burgers op individueel niveau?*

Bronnen

In tegenstelling tot de meting van nieuwswaarden en frames dienen bronnen niet op artikelniveau gemeten te worden. Dit houdt in dat voor elk type bron aangegeven dient te worden hoe vaak deze voorkomt. Dit betekent dat het aantal keren dat een bron voorkomt gemeten moet worden voor elk van onderstaande bronsoorten. Een zelfde, vaker aangehaalde bron moet gecodeerd worden als één bron. Er is een uitzondering voor publieksbronnen en de journalist als bron. In dit onderzoek wordt het publiek als een geheel gezien, waardoor deze bron maar één keer in een artikel kan voorkomen. Wanneer de journalist van een artikel zijn of haar eigen redentie verwerkt in het betoog van het artikel, wordt dit ook gecodeerd als het eenmalig voorkomen van de journalist als bron, ook wanneer er meerdere stukken in het artikel zijn waarbij de journalist zijn of haar eigen redentie toevoegt.

- *Hoeveel van onderstaande soort bronnen komen in het artikel aan het woord?*
  - *Andere media*
  - *Nationale politici*
  - *Internationale politici*
  - *Professionals uit het bedrijfsleven*
  - *Professionals van belangenorganisaties*
  - *Wetenschappers*
  - *Overig*
- *Wordt het publiek of worden burgers gebruikt als bron?*
- *Is een deel van de redentie in het artikel afkomstig van de journalist zelf?*

Framing

Responsibility frame

In het responsibility frame wordt aangegeven of een partij een verantwoordelijkheid draagt in de klimaatdiscussie. Dit kan betekenen dat deze verantwoordelijkheid bestaat voor het veroorzaken van een probleem, het bieden van een oplossing of het dragen van economische verantwoordelijkheid met betrekking tot een aspect van het klimaatdebat.

- *Suggereert het artikel dat een bepaald niveau van de politiek de mogelijkheid heeft om iets aan een probleem in het klimaatdebat te doen?*

- *Suggereert het artikel dat een persoon/groep/bedrijf anders dan de politiek verantwoordelijkheid heeft voor een probleem in het klimaatdebat?*

Conflict frame

In het conflictframe wordt onenigheid tussen twee of meerdere partijen geduid. Deze partijen kunnen van verschillende aard zijn. Belangrijk is dat er een verschil in mening wordt genoemd, waarbij de achterliggende gedachte is dat deze partijen een verschillend belang bij de beschreven situatie hebben.

- *Reflecteert het verhaal een onenigheid tussen partijen/groepen/individuen/landen wanneer wordt gesproken over het klimaatdebat?*
- *Refereert het verhaal aan meerdere standpunten binnen een probleem in de klimaatdiscussie?*
- *Refereert het verhaal naar winnaars of verliezers van klimaatbeleid?*

Morality frame

Het moralityframe komt voor in artikelen waarin een oordeel wordt gemaakt over het gedrag van één van de betrokken partijen in de beschreven gebeurtenis. Dit oordeel kan in de vorm zijn van een veroordeling van het gedrag van deze partij, het aanspraak maken op het maken van een keuze vanuit het idee dat een bepaalde handeling goed of verkeerd is, of het aanspraak maken op een bepaalde gedragsnorm van een van deze partijen. De morele boodschap kan zowel impliciet als expliciet in het artikel aanwezig zijn.

- *Wordt er een morele boodschap verkondigt in het artikel?*
- *Wordt er in het artikel een voorschrift gedaan voor hoe mensen zich zouden moeten gedragen?*

Problem-Solution Frame

Het problem-solution frame is het samenkomen van twee onderdelen in een artikel: het beschrijven van een probleem in het klimaatdebat enerzijds en het aanbieden van een oplossing voor dit probleem anderzijds. Deze twee aspecten kunnen niettemin los van elkaar worden geïdentificeerd, wat betekent dat er niet een 'ja' hoeft te volgen op de onderstaande vraag die de probleemduiding beschrijft, om een 'ja' te kunnen scoren op de oplossingsgerichte vragen. Wel belangrijk voor het coderen van oplossingen is dat er een daadwerkelijke oplossing moet worden voorgesteld. Deze oplossing dient concreet te zijn, wat

wil zeggen dat het een duidelijke vorm van handelen voor een bepaalde partij moet bevatten. Wanneer er slechts in termen van oplossingen wordt gesproken dienen de vragen bij het oplossingsgedeelte met ‘nee’ te worden gecodeerd. Bijvoorbeeld: “Er moet een oplossing komen voor de CO₂-uitstoot van bedrijf X” is niet voldoende. De oplossing dient te volgen vanuit de redenering van de journalist of een bron die expliciet de ruimte krijgt om zijn oplossingsvoorstel te doen.

Probleem

- *Wordt er een probleem in de klimaatdiscussie geïdentificeerd?*

Oplossing

- *Wordt er voor een probleem in de klimaatdiscussie een concrete oplossing voorgesteld?*
- *Worden in het artikel mogelijke wijzen van handelen naar een probleem in het klimaatdebat besproken?*

Consequentiefames

Consequentiefames bestaan uit de mogelijkheden voor het beschrijven van uitkomsten van handelen of niet handelen naar problemen in het klimaatdebat

Gain Negative frame

Het gain negative frame wordt gebruikt wanneer lezers worden gestimuleerd om iets aan klimaatverandering te doen. In dit frame betekent dit dat mogelijke motivaties om niet te handelen, omdat klimaatverandering juist voordelen zou kunnen hebben, weggelaten. De vraag die hiervoor gesteld wordt is duidt het tegenovergestelde, dus moet worden beantwoord of deze potentiële positieve consequenties van niet handelen in een artikel voorkomen.

- *Worden er positieve consequenties van klimaatverandering genoemd?*

Loss Frame

In het loss frame worden negatieve uitkomsten van huidige ontwikkelingen geschetst op het moment dat er niet wordt gehandeld tegen klimaatverandering. Dit kan betekenen dat negatieve uitkomsten worden geschetst van huidige ontwikkelingen waar geen nieuw beleid op wordt toegepast. Ook kan dit betekenen dat er negatieve toekomstscenario's worden geschetst die voortkomen uit problemen die op het moment van schrijven bestaan of ontstaan.

- *Worden in het artikel één of meerdere negatieve consequenties van niet handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel verondersteld dat klimaatproblematiek niet aanpakken negatieve gevolgen zou kunnen hebben?*

Gain Frame

Gain frames zijn in zekere zin het tegenovergestelde van loss frames. In een gain frame wordt uitgegaan van een beschrijving van een mogelijke handeling van de mens tegen klimaatverandering en schetst een positief gevolg daarvan. Dit kan heel breed zijn: Het verminderen van CO2 uitstoot, het intact houden van lands, het verbeteren van de leefomgeving, economische vooruitgang of internationale samenwerking kunnen mogelijkheden zijn.

- *Worden in het artikel één of meerdere positieve consequenties van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel verondersteld dat het aanpakken van klimaatproblematiek positieve gevolgen zou kunnen hebben?*

Collective Action Frame

Het collective action frame komt voort uit de gedragswetenschappen en vertelt hoe een boodschap kan worden gebracht met als doel mensen over te halen zich op een bepaalde manier te gedragen.

Diagnostic frame (probleem frame)

Theoretisch gezien is het diagnostic frame in dit onderzoek exact hetzelfde als het probleem onderdeel van het problem-solution frame en hoeft derhalve niet afzonderlijk te worden gecodeerd.

Prognostic frame

Prognostic frames gaan over het beschrijven van toekomstige uitwerkingen van de problemen van vandaag. Deze kunnen op twee manieren voorkomen. De eerste is dat er oplossingen worden geboden voor problemen, wat in lijn ligt met het oplossingsgedeelte van het problem-solution frame. De twee vragen in het groen zijn hier dan ook rechtstreeks uit overgenomen en hoeven daarom niet opnieuw te worden gecodeerd. Daarnaast kunnen ook toekomstige uitwerkingen van een probleem dat zich voordoet in een ontwikkelende fase worden geschetst

in een artikel. Dit kan in cijfermatige vorm, of middels een concrete scenarioschets. De derde vraag heeft hierop betrekking. Let wel op dat er concrete voorbeelden of cijfermatige uitwerkingen in de tekst moeten staan om deze vraag met ‘ja’ te beantwoorden. Bijvoorbeeld: “Het smelten van de arctische ijskap zou wel eens rampzalige gevolgen kunnen hebben” biedt geen praktisch voorbeeld van een gevolg en wordt daarom met ‘nee’ gecodeerd.

- *Wordt in het artikel een oplossing aangeboden voor een probleem in het klimaatdebat?*
- *Worden in het artikel mogelijke wijzen van handelen naar een probleem in het klimaatdebat besproken?*
- *Wordt in het artikel een toekomstig gevolg besproken van een probleem in het klimaatdebat?*

Motivational frame

Het motivational frame is het onderdeel van een collective action frame waarbij de lezer of een lezende partij wordt gemotiveerd om te gaan handelen naar een probleem in de klimaatdiscussie. Dit houdt impliciet in dat er vanuit gegaan wordt dat klimaatverandering een probleem is en er mogelijke handelingswijzen bestaan om deze problemen aan te pakken. Motivaties om niks te doen of sceptische uitlatingen dienen daarom gecodeerd te worden met ‘nee’.

- *Wordt in het artikel de ernst of de urgentie van klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel de doeltreffendheid van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt in het artikel de morele juistheid van handelen tegen klimaatverandering genoemd?*
- *Wordt de lezer, de overheid, een bedrijf of een andere instantie in het artikel direct aangesproken om zelf iets te ondernemen tegen klimaatverandering?*

Appendix D Berekeningen Cohen's kappa

Algemene berekening:

$$Pr(a) = \frac{N_{11}}{50} + \frac{N_{22}}{50}$$

$$Pr(e) = \left(\frac{A_1}{50} * \frac{B_1}{50}\right) + \left(\frac{A_2}{50} * \frac{B_2}{50}\right)$$

$$Cohen's \kappa = \frac{Pr(a) - Pr(e)}{1 - Pr(e)}$$

		Codeur A		
		Ja	Nee	Totaal
Codeur B	Ja	N ₁₁	N ₁₂	B ₁ (..%)
	Nee	N ₂₁	N ₂₂	B ₂ (..%)
Totaal		A ₁ (..%)	A ₂ (..%)	50 (100%)

Tabel D1

Cohen's kappa's voor ieder(e) nieuwswaarde, bron of frame

Item	Pr(a)	Pr(e)	Cohen's κ
Nieuwswaarden			
<i>Toekomstperspectief</i>	0.92	0.50	0.84
<i>Verledenperspectief</i>	0.92	0.58	0.81
<i>Negativiteit</i>	0.94	0.50	0.88
<i>Positiviteit</i>	0.92	0.60	0.80
<i>Elite/Burgerbelangen</i>	0.86	0.38	0.77
Bronnen			
<i>Andere media</i>	0.98	0.81	0.88
<i>Nationale politiek</i>	1.00	0.85	1.00
<i>Internationale politiek</i>	0.98	0.85	0.84
<i>Bedrijfsleven</i>	0.99	0.88	0.90
<i>Belangenorganisaties</i>	0.95	0.83	0.72
<i>Overig</i>	0.99	0.86	0.92
<i>Wetenschap</i>	0.94	0.60	0.85
<i>Publiek</i>	0.98	0.89	0.79
<i>Auteur artikel</i>	0.98	0.91	0.74
Frames			
<i>Responsibility frame</i>	0.96	0.54	0.91
<i>Conflict frame</i>	0.90	0.50	0.80
<i>Morality Frame</i>	0.90	0.62	0.73
<i>Probleem/Diagnostic frame</i>	0.88	0.54	0.74
<i>Oplossing</i>	0.92	0.52	0.83
<i>Gain negative frame</i>	0.98	0.90	0.79
<i>Loss frame</i>	0.88	0.55	0.73
<i>Gain frame</i>	0.96	0.58	0.90
<i>Prognostic frame</i>	0.86	0.50	0.72
<i>Motivational frame</i>	0.84	0.52	0.67

Appendix E: Uitkomsten logistische regressie analyses per thema

Tabel E1

β-coëfficiënten logistische regressie analyse voor verband tussen subthema's en negatieve en constructieve nieuwswaarden

Onderwerp	Toekomst	Verleden	Negativiteit	Positiviteit	Elite belangen	Burger Belangen	
Intercept	-2.15	2.88	3.40	-2.56	-1.62	2.24	
Klimaatverandering en politiek							
Politieke onderhandelingen	1.41	-2.07	-2.79	0.30	-1.63	-2.23	
Politiek Verenigde Staten	0.84	-1.43	-2.22	0.47	6.85**	-8.19**	
Internationale klimaatakkoorden	2.66	-2.70	-3.23	2.32	4.20*	-7.74**	
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	1.76	-2.55	0.86	-0.93	1.97	-3.08	
Ontwikkelingen klimaatverandering							
Afname biodiversiteit	1.84	-1.92	-2.45	1.18	2.36	-6.67**	
Het weer en de natuur	3.48a	-3.62a	-3.70	1.25	-2.69	-2.94	
Smeltende ijskappen	3.09a	-2.97	-1.85	0.11	-7.02	-4.18*	
CO2 in de atmosfeer	2.78	-4.50*	-2.15	1.49	-1.69	-5.28*	
Klimaatverandering en bedrijfsleven							
Shell en andere oliebedrijven	1.35	-1.81	-2.97	1.86	5.11*	-6.57*	
Economische consequenties van klimaatbeleid	4.97*	-5.16*	-7.25**	6.69**	3.68a	-3.41	
Investeren en beleggen in duurzaamheid	5.21*	-5.00*	-4.80a	1.80	9.32**	-7.80*	
Klimaatverandering en techniek							
Landbouw	1.41	-2.47	-2.61	3.32	-2.14	-1.17	
Energie voorziening	4.60*	-6.35**	-3.12	4.10a	-0.00	-3.23a	
Watermanagement	3.47a	-2.90	-3.43	2.83	-4.77a	-0.65	
Klimaatverandering en human interest							
Klimaatprotesten	-2.27	-0.68	0.17	-2.54	-1.33	-0.42	
Persoonlijke verhalen	-0.76	-4.03a	-6.74**	5.76*	-1.93	1.63	
Klimaatverandering in de derde wereld	3.21	-0.12	0.10	0.41	-0.88	3.70	
Natuurrampen en klimaatverandering	-2.43	-0.25	2.92	1.06	-1.87	-1.80	
	N	515	515	515	515	515	
	Nagelkerke R ²	0.24	0.17	0.21	0.22	0.62	0.40

*Significantieniveau: $p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

Tabel E2*β-coëfficiënten logistische regressie analyse voor verband tussen subthema's en klassiek negatieve frames*

Onderwerp	Responsibility Frame	Conflict Frame	Morality Frame
Intercept	2.77	3.96	-2.95
Klimaatverandering en politiek			
Politieke onderhandelingen	-2.99	-1.73	0.90
Politiek Verenigde Staten	-2.15	0.27	0.03
Internationale klimaatakkoorden	-1.13	-3.30	0.57
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	-2.80	-0.39	2.05
Ontwikkelingen klimaatverandering			
Afname biodiversiteit	-4.65*	-5.29*	0.95
Het weer en de natuur	-7.99***	-5.51*	-3.00
Smeltende ijskappen	-5.58**	-5.92*	-2.84
CO2 in de atmosfeer	-3.83a	-5.69*	3.34
Klimaatverandering en bedrijfsleven			
Shell en andere oliebedrijven	-1.12	-3.43	2.46
Economische consequenties van klimaatbeleid	0.55	-8.67**	1.80
Investeren en beleggen in duurzaamheid	-1.26	-5.28a	0.04
Klimaatverandering en techniek			
Landbouw	-2.30	-4.03	2.80
Energie voorziening	-2.88	-3.39	1.03
Watermanagement	-3.38a	-6.90**	-0.06
Klimaatverandering en human interest			
Klimaatprotesten	-4.51*	0.34	3.05
Persoonlijke verhalen	-4.15a	-8.27**	4.12a
Klimaatverandering in de derde wereld	-4.04a	-3.70	1.50
Natuurrampen en klimaatverandering	-3.49	-5.31*	-0.43
	N	515	515
	Nagelkerke R²	0.30	0.39

Significantieniveau: p < .05, p < .01**, p < .001***

Tabel E3*β-coëfficiënten logistische regressie analyse voor verband tussen subthema's en consequentiefames*

Onderwerp	Gain Negative Frame	Loss Frame	Gain Frame	
Intercept	-6.22	-1.02	-5.85	
Klimaatverandering en politiek				
Politieke onderhandelingen	0.37	-0.97	4.36	
Politiek Verenigde Staten	-14.72	-0.92	4.25	
Internationale klimaatakkoorden	4.81	0.62	5.36	
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	3.77	-0.02	3.25	
Ontwikkelingen klimaatverandering				
Afname biodiversiteit	5.08	2.09	5.16	
Het weer en de natuur	7.13	2.36	3.75	
Smeltende ijskappen	4.44	2.96a	1.50	
CO2 in de atmosfeer	3.89	0.96	7.14*	
Klimaatverandering en bedrijfsleven				
Shell en andere oliebedrijven	0.23	-0.14	5.15	
Economische consequenties van klimaatbeleid	11.92	-1.40	9.22**	
Investeren en beleggen in duurzaamheid	-4.71	1.01	4.12	
Klimaatverandering en techniek				
Landbouw	4.06	-0.01	7.33*	
Energie voorziening	2.27	-1.52	7.35*	
Watermanagement	2.91	0.54	6.50*	
Klimaatverandering en human interest				
Klimaatprotesten	3.99	-0.27	1.18	
Persoonlijke verhalen	2.22	-2.06	6.40a	
Klimaatverandering in de derde wereld	2.07	5.01*	4.03	
Natuurrampen en klimaatverandering	4.24	2.03	-8.67	
	N	515	515	515
	Nagelkerke R²	0.28	0.23	0.30

Significantieniveau: p < .05, p < .01**, p < .001***

Tabel E4*β-coëfficiënten logistische regressie analyse voor verband tussen subthema's en constructieve frames*

Onderwerp	Problem Solution Frame	Collective Action Frame
Intercept	-2.54	-4.53
Klimaatverandering en politiek		
Politieke onderhandelingen	-1.14	0.17
Politiek Verenigde Staten	-1.65	-1.81
Internationale klimaatakkoorden	-0.90	0.10
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	0.99	1.58
Ontwikkelingen klimaatverandering		
Afname biodiversiteit	1.42	2.68
Het weer en de natuur	1.59	2.54
Smeltende ijskappen	-3.28	-2.05
CO2 in de atmosfeer	4.18	8.94*
Klimaatverandering en bedrijfsleven		
Shell en andere oliebedrijven	-0.45	0.59
Economische consequenties van klimaatbeleid	3.79	4.21
Investeren en beleggen in duurzaamheid	-2.55	1.92
Klimaatverandering en techniek		
Landbouw	3.46	3.24
Energie voorziening	5.20*	6.06
Watermanagement	4.20a	3.14
Klimaatverandering en human interest		
Klimaatprotesten	-1.97	0.80
Persoonlijke verhalen	1.42	2.16
Klimaatverandering in de derde wereld	2.80	4.53
Natuurrampen en klimaatverandering	0.53	0.92
	N 515	515
	Nagelkerke R² 0.33	0.27

Significantieniveau: p < .05, p < .01**, p < .001***

Appendix F Correlatie individuele thema's met constructieve journalistiek

Tabel F1

Correlatiecoëfficiënten voor ieder individueel thema uit het topic model met samengestelde variabele voor constructieve journalistiek

Onderwerp	Pearson's r	p
Klimaatverandering en politiek	-.42	.00***
Politieke onderhandelingen	-.11	.01*
Politiek Verenigde Staten	-.32	.00***
Internationale klimaatakkoorden	-.26	.00***
Rechtzaken tegen staat en bedrijven	-.13	.00**
Ontwikkelingen klimaatverandering	.31	.00***
Afname biodiversiteit	.16	.00***
Het weer en de natuur	.28	.00***
Smeltende ijskappen	.11	.00**
CO2 in de atmosfeer	.09	.05*
Klimaatverandering en bedrijfsleven	-.20	.00***
Shell en andere oliebedrijven	-.25	.00***
Economische consequenties van klimaatbeleid	.05	.25
Investeren en beleggen in duurzaamheid	-.07	.09
Klimaatverandering en techniek	.29	.00***
Landbouw	.18	.00***
Energie voorziening	.12	.01**
Watermanagement	.18	.18***
Klimaatverandering en human interest	-.05	.28
Klimaatprotesten	-.00	.92
Persoonlijke verhalen	.17	.00***
Klimaatverandering in de derde wereld	.02	.59
Natuurrampen en klimaatverandering	-.06	.15

Significantieniveau: p < .05, p < .01**, p < .001***